

**UCHWAŁA NR XVIII/116/16
RADY GMINY STARY LUBOTYŃ**

z dnia 29 grudnia 2016 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

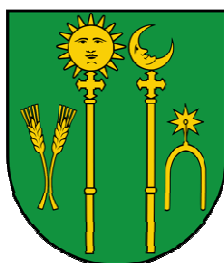
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Jan Janusz Podbielski

Załącznik do Uchwały Nr XVIII/116/16
Rady Gminy Stary Lubotyń
z dnia 29 grudnia 2016 r.

Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	6
2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi	6
2.2. Spójność z dokumentami na poziomie kraju i województwa.....	11
3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	20
3.1. Analiza wskaźnikowa	21
3.2. Wykorzystane źródła danych	24
3.3. Porównywalne jednostki przestrzenne.....	24
3.4. Bezrobocie.....	33
3.5. Ubóstwo.....	37
3.6. Przestępczość	41
3.7. Edukacja	44
3.8. Aktywność społeczna.....	45
3.9. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym	48
4. Zasięgi przestrzenne obszarów rewitalizacji	52
4.1. Sytuacja gospodarcza	53
4.2. Sytuacja środowiskowa.....	54
4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	56
4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych	60
4.5. Obszary rewitalizacji.....	64
5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	67
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań	69
7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...	72
8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	87
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	90
10. Indykatywne ramy finansowe	96
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji.....	101
12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	109
13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu <i>Programu</i>	111
14. Ocena oddziaływana na środowisko.....	114
15. Wykorzystane źródła danych.....	115
16. Załączniki	118

17. Spis załączników, tabel, wykresów i map ..... 130**1. Wprowadzenie**

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.¹

Celem prowadzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych, a także stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. W swych założeniach działania naprawcze będą prowadziły do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto umożliwią one trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do podnoszenia atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań powinna także być zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co za tym idzie zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.²

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.³

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.⁴

„Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” obejmuje swym zakresem obszar administracyjny położony w granicach administracyjnych Gminy Stary Lubotyń i składa się z następujących części:

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.

² Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, dostępna:

https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.

³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

⁴ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf

- opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy,
- diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych,
- zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji,
- wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji,
- cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk,
- lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji,
- indykatywne ramy finansowe,
- mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
- system wdrażania programu rewitalizacji,
- system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Prace nad programem przebiegały w kilku etapach:

1. Opracowanie diagnozy stanu, w wyniku której wyłonione zostały obszary gminy, znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a także występowania negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.
2. Konsultacje społeczne w celu sformułowania diagnozy stanu Gminy Stary Lubotyń, wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
3. Wyznaczenie celów strategicznych i kierunków działań.
4. Opracowanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” na podstawie przeprowadzonych analiz i wniosków zebranych w trakcie partycypacji społecznej, a także zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
5. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Program został sporządzony z uwzględnieniem zasad planowania rewitalizacji, wskazanych w Wytycznych Ministra Rozwoju i dotyczących komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

Podstawa prawna

„**Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń**” (w dalszej części dokumentu zwany także *Programem*) został opracowany na podstawie umowy nr INW.041.3.2016.DW zawartej 18 sierpnia 2016 r. pomiędzy Gminą Stary Lubotyń a WGS84 Polska Sp. z o.o.

Program został opracowany zgodnie z wymogami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446) oraz z kierunkami i wytycznymi zawartymi w następujących dokumentach:

- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U.2015 r., poz. 1777, z późn. zm.), zwana także w dalszej części dokumentu „ustawą”,
- Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020⁵, zwane także w dalszej części dokumentu „Wytycznymi”,
- Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego,⁶ zwana w dalszej części niniejszego dokumentu „Instrukcją”.

---

⁵ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

⁶ Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, op. cit.

2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

„Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” stanowi instrument zarządzania rozwojem w obszarach kryzysowych oraz stanowi uzupełnienie dotychczas realizowanych programów na szczeblu gminnym, wojewódzkim oraz krajowym. Program i zawarte w nim działania są spójne z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach wyższego rzędu, opisanymi w niniejszym rozdziale.

2.1. Spójność z gminnymi dokumentami programowymi

Działania wyznaczone w „Programie Rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” są spójne celami, kierunkami i działaniami gminnych dokumentów programowych, tj. „Strategią Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022”, „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2015-2020”, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń oraz „Planem gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Lubotyń”.

Strategia Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022⁷

Misją rozwoju gminy zawartą w „Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022” jest **wsparcie działań samorządu gminnego oraz wszystkich lokalnych środowisk w kreowaniu zrównoważonego i spójnego rozwoju gminy poprzez inspirowanie i koordynowanie działań związanych z rozwojem społecznym i gospodarczym przy uwzględnieniu uwarunkowań środowiskowych**. Natomiast wizja rozwoju Gminy Stary Lubotyń jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2022. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, obszary interwencji, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej, a także atrakcyjności gminy jako inkubatora działalności rolniczej i przedsiębiorczości. Zrównoważony i sprawny rozwój będzie możliwy dzięki otwartej, konkurencyjnej społeczności, włączonej w życie społeczno-gospodarcze. Inteligentna gospodarka i rolnictwo będzie oparta na nowoczesnej społeczności i wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem lokalnej demokracji i pielęgnowaniem tożsamości.

W Strategii wyznaczone zostały obszary strategiczne (infrastruktura, kapitał ludzki, gospodarka i środowisko), które w znaczący sposób wpływają na rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny gminy⁸. Z perspektywy realizacji „Programu

⁷ „Strategia Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022”, przyjęta uchwałą nr X/67/15 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2015 r.

⁸ Tamże, rozdział II.4 Cele strategiczne, s. 53.

Rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”, istotne znaczenie mają następujące cele strategiczne:

- Cel strategiczny I. Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna.
- Cel strategiczny II. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki i społeczny.
- Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka.
- Cel strategiczny IV. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych.⁹

Celom strategicznym zostały przypisane cele operacyjne, znajdujące swoje odzwierciedlenie we wdrażaniu programu rewitalizacji. Z punktu widzenia aspektów społecznych wśród istotnych należy wymienić następujące¹⁰:

1. Cel operacyjny II.1 **Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu**, w którym jako kierunki podejmowanych działań wskazano m.in. realizację programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wyłączeniu społecznemu, prowadzenie działań ograniczających patologie społeczne, wsparcie opieki nad dziećmi oraz nad osobami starszymi, aktywizacja zawodowa osób w wieku 25-34 lat, podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, kreowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń.
2. Cel operacyjny II.2. **Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności** poprzez m.in. współpracę placówek oświatowych oraz efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego, wdrożenie systemu doradztwa zawodowego, współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami oraz organizację zajęć pozalekcyjnych i szkoleniowych.
3. Cel operacyjny II.4. **Podniesienie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki i edukacji przedszkolnej**, tj. m.in. rozwój form wychowania przedszkolnego, dostosowanie liczby placówek przedszkolnych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności miejsc.
4. Cel operacyjny II.5 **Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych**, poprzez m.in. modernizację i rozbudowę infrastruktury bazy oświatowej, infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, świetlic wiejskich, siłowni zewnętrznych, poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych.
5. Cel operacyjny II.6 **Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego** poprzez zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu w miejscowościach, które go nie posiadają i rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa.
6. Cel operacyjny II.7 **Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności**, gdzie m.in. dąży się do współpracy w zakresie ochrony zabytków, integracji mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora, □promocję postaw prospołecznych i obywatelskich, poprawę estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, rabat

⁹ Tamże

¹⁰ Tamże, rozdział II.5 Cele operacyjne, s. 54-63.

kwiatowych, kwietników, wiat, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych.

Działania zaplanowane w „Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022” dotyczą także sfer gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, gdzie jako cele operacyjne wskazane zostały następujące:

Cel operacyjny III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw

Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno-spożywczych, handlu i rzemiosła

Cel operacyjny III.3 Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej

Cel operacyjny III.4 Transfer nowych technologii opartych na kapitale intelektualnym zmierzających do modernizacji gospodarstw rolnych

Cel operacyjny III.5 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie

Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami

Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych

Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury drogowej

Cel operacyjny I.2 Dalsza rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych

Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej.¹¹

Cele rewitalizacji zdefiniowane „Programie Rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego, są spójne z celami strategicznymi, operacyjnymi i kierunkami działań „Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2015-2020¹²

Misją realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2015-2020” jest zapewnienie mieszkańcom Gminy Stary Lubotyń warunków rozwoju osobistego oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu poprzez wdrażanie celów strategicznych:

➤ tworzenie warunków sprzyjających **umacnianiu instytucji rodziny**, gdzie jako cele

¹¹ Tamże

¹² „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2015-2020”, przyjęta uchwałą Nr VII/46/15 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 24 września 2015 r.

operacyjne wskazano m.in. pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny, zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami,

- **aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym**, tj. usprawnianie osób niepełnosprawnych i seniorów, pomoc osobom dotkniętym i zagrożonym problemami bezrobocia, rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień,
- **rozwój społeczeństwa obywatelskiego**.¹³

Cel rewitalizacji, tj. **poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy**, uwzględnia najbardziej istotne obszary życia społecznego, a dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oczekiwane jest przyspieszenie procesu wyprowadzania z kryzysowej sytuacji obszaru wsparcia.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń¹⁴

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń” przyjęto jednostki urbanistyczne, które, dla zachowania spójności funkcjonalno-przestrzennej, stanowiły podstawę opracowania programu rewitalizacji. Jako główny cel strategiczny rozwoju gminy Stary Lubotyń, sformułowany został następująco: **„Gmina zamożna dzięki rozwojowi rolnictwa oraz przetwórstwa jego płodów, drobnej przedsiębiorczości, a także korzyściom wynikającym z walorów środowiska oraz położenia przy drodze o ruchu turystycznym w kierunku Pojezierza Augustowskiego”**. Przyjmując zasadę zrównoważonego rozwoju, przyjęto następujące cele strategiczne dla gminy:

1. Rozwój funkcji stwarzających podstawę ekonomicznego rozwoju gminy.
2. Poprawa warunków zamieszkania, obsługi i bezpieczeństwa ludności jako istotnych czynników podniesienia poziomu jakości życia mieszkańców.
3. Ochrona wartości środowiska przyrodniczego, kulturowego oraz kształtowanie ładu przestrzennego.¹⁵

W polityce przestrzennej gminy przyjęto następujące zadania priorytetowe, mające istotny wpływ na realizację celów rewitalizacji na terenie Gminy:

- krystalizacja ośrodka administracyjno-usługowego gminy z siedzibą władz samorządu w Starym Lubotyniu oraz wspomagających centrów usługowych w Sulęcinie Szlacheckim i Podbielu,
- wykorzystanie walorów rekreacyjnych terenów związanych z zalesionymi wzgórzami

¹³ Tamże, rozdział 3.2 Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań, s. 69-79.

¹⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń, przyjęte uchwałą nr XXXI/156/09 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 17 grudnia 2009 r.

¹⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Diagnoza stanu istniejącego. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, rozdział 5.2. Główne cele strategiczne rozwoju gminy, s. 64.

Czerwonego Boru,

- utworzenie lokalnych stref ekonomicznych,
- działania zmierzające do poprawy stanu dróg we wschodniej i południowej części gminy,
- porządkowanie przestrzennego zagospodarowania zainwestowanych terenów Starego Lubotynia oraz innych wsi na terenie gminy,
- tworzenie harmonijnych form zagospodarowania na rozwojowych terenach i we wsiach,
- propagowanie ładu przestrzennego i estetyki m.in. poprzez organizację konkursów na zagospodarowanie zielenią i ukwiecenie zagród, działek, budynków.¹⁶

Cele strategiczne i zadania priorytetowe wskazane w *Studium* są bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym *Programie*, tj. **poprawą infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystaniem potencjału środowiska naturalnego**. W zapisach obydwu dokumentów znalazły się dążenia do realizacji przestrzennych procesów rozwojowych w sposób kompleksowy i wszechstronny w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym i technicznym, determinując w ten sposób przekształcenia związane z poprawą sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców.

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Lubotyń¹⁷

W „Planie gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Lubotyń” zidentyfikowano priorytetowe obszary działań w gminie w zakresie dążenia do gospodarki efektywnej energetycznie. Należą do nich:

- obiekty Gminy Stary Lubotyń i jednostek organizacyjnych Gminy, jako te, na które Gmina ma największy wpływ i gdzie zaplanowane zadania mogą być przykładem wdrażania dobrych praktyk dla mieszkańców Gminy,
- budownictwo mieszkaniowe, jako sektor, który ma najbardziej istotny wpływ na wielkość emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy Stary Lubotyń, a ponadto
- transport jako sektor, w którym odnotowuje się wzrost finalnego zużycia energii oraz wzrost oszacowanej emisji dwutlenku węgla.¹⁸

Zapisy „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Lubotyń” mają istotny wpływ na realizację działań rewitalizacyjnych w gminie, w szczególności w zakresie **efektywności energetycznej i termomodernizacji**, tj. realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. W dokumencie

¹⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń. Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Rozdział II. Kierunki polityki przestrzennej, s. 36-37.

¹⁷ Uchwała Nr VIII/53/15 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 29 października 2015 r. w sprawie przyjęcia i wdrożenia do realizacji „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Lubotyń”.

¹⁸ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Lubotyń, rozdział 8.6. Analiza wyników kontrolnej emisji CO₂ w odniesieniu do inwentaryzacji bazowej emisji dwutlenku węgla, s. 57.

podkreślono, iż zużycie energii w dużej mierze zależy jest od planowania przestrzennego, a decydujące są przede wszystkim postanowienia dotyczące transportu i sektora budowlanego. Zaplanowane zadania obejmują termomodernizację budynków, w tym użyteczności publicznej, modernizację obiektów kultury i świetlic wiejskich, budowę ścieżek rowerowych, modernizację i rozbudowę oświetlenia ulicznego, zmianę systemu źródeł ogrzewania w budynkach mieszkalnych, w tym na energooszczędne źródła odnawialne oraz modernizację przedsiębiorstw i placówek usługowych w kierunku energooszczędnym. Tym samym *Program* pozostaje zgodny z założeniami planu gospodarki niskoemisyjnej, a także stanowi istotny wkład w osiągnięcie zdefiniowanych w Planie gospodarki niskoemisyjnej wskaźników monitorowania realizacji planu.

2.2. Spójność z dokumentami na poziomie kraju i województwa

Działania przewidziane do realizacji w ramach niniejszego *Programu* są spójne z kierunkami wyznaczonymi w krajowych i wojewódzkich dokumentach programowych, tj. „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030”, „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSSR)”, „Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju”, „Krajową Polityką Miejską 2023” i założeniami do Krajowego Programu Rewitalizacji 2022, „Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”, „Strategią Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”, „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego” oraz „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności¹⁹

Celem głównym realizacji zapisów dokumentu jest **poprawa jakości życia Polaków**. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca oraz zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów. Zaprojektowano działania w trzech obszarach:

1. konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji),
2. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
3. efektywności i sprawności państwa.

W zakresie celu 8 pn. **Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych** podkreślono, iż ważne jest wspieranie wykorzystania potencjału rozwojowego na różnych poziomach: w metropoliach i dużych miastach wraz z ich otoczeniem, w miastach średnich i małych oraz

¹⁹ Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, M.P. z 2013 r. poz. 121.

na wsi. W ramach kierunku interwencji pn. Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach wskazano na następujące działania:

- Przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach poprzez m.in. inwestycje w transport oraz podniesienie jakości dostarczanych usług publicznych na tych obszarach.
- Opracowanie programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast, a więc m.in. systemy stypendialne dla pobierających naukę, podnoszenie poziomu merytorycznego placówek edukacyjnych, wspieranie programów współpracy międzypokoleniowej i między różnymi grupami społecznymi, a także zapewnienie infrastruktury i oferty czasu wolnego dla młodzieży.
- Lepsze dopasowanie systemu pomocy społecznej i pośrednictwa pracy do specyfiki miejskich obszarów problemowych.
- Utworzenie instrumentów organizacyjnych i finansowych wspierających proces rewitalizacji.
- Wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych (przyrodniczych, rolniczych, kulturowych) na obszarach wiejskich oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie²⁰

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSSR) określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli. Stanowi jedną z 9 strategii zintegrowanych, która realizuje cele rozwoju kraju nakreślone w Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Celem strategicznym realizacji KSSR jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. KSSR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych.
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Wyzwaniem dla polityki regionalnej jest znalezienie odpowiednich do skali wyzwań instrumentów wspomaganie powrotu na ścieżkę wzrostu dużych obszarów miejskich, jak i wspomaganie kompleksowej rewitalizacji i restrukturyzacji społeczno-gospodarczej obszarów w mniejszych skalach przestrzennych. Zatrzymane zostaną procesy marginalizacji na

²⁰ Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, M.P. nr 36, poz. 423.

obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzona zostanie zdolność do rozwoju dzięki procesom rewitalizacyjnym. Wskazano, iż korzystny dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych będzie rozwój obszarów wiejskich, co wiąże się z działaniami rewitalizacyjnymi, rozbudowa infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także rozwojem usług użyteczności publicznej i innych funkcji w zakresie dostarczania usług publicznych niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.

Do najważniejszych zagadnień, które powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu i realizacji działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych będą należały:

- działania nakierowane na wsparcie jakości kapitału ludzkiego, traktowane jako kluczowe w kwestiach zarówno społecznych, jak i gospodarczych,
- działania skierowane na modernizację struktury gospodarczej jako wsparcie polityki lokalnej w tworzeniu nowoczesnych miejsc pracy,
- działania wspierające nadrobienie zaległości w zakresie infrastruktury technicznej jako element, zwiększający atrakcyjność zamieszkania i ograniczający odpływ ludności,
- działania wspierające modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej,
- wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych obejmujących zagadnienia infrastrukturalne, gospodarcze i społeczne.

Tym samym cele rewitalizacji Gminy Stary Lubotyń, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego, wpisują się w nadrzędny cel strategiczny KSSR.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030²¹

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie podkreślono, iż w ramach polityki regionalnej będą prowadzone działania o charakterze inwestycyjnym, szczególnie w zakresie infrastruktury transportowej, środowiskowej, społecznej oraz na rzecz rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Działania polityki przestrzennej w odniesieniu do zdegradowanych obszarów zurbanizowanych mają na celu przywrócenie ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki skorelowanym interwencjom w sferze planowania przestrzennego, inwestycjom infrastrukturalnym oraz wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości. Działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne doprowadzą do odzyskania atrakcyjności danego obszaru lub miasta, do przywrócenia korzystnych warunków życia i podejmowania działalności

²¹ Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowaniem funkcji symbolicznych oraz przyrodniczych obszaru w procesie jego adaptacji do nowych funkcji.

Kompleksowe lokalne programy rewitalizacji powinny obejmować priorytety techniczne, przestrzenne, społeczne, kulturowe, gospodarcze i ekologiczne. Ich zakres, oprócz poprawy stanu budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, powinien obejmować ochronę dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawę transportu publicznego, integrację społeczną mieszkańców rewitalizowanych obszarów, przywrócenie terenom zdegradowanym ich funkcji przyrodniczej lub nadanie im takiej funkcji, a także promowanie zrównoważonego rozwoju. Wszystkie te elementy zostały zawarte w „Programie rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”.

Krajowa Polityka Miejska 2023²²

Strategicznym celem polityki miejskiej jest **wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców**. Dążeniem w zakresie polityki miejskiej jest tworzenie miasta sprawnego, zwarte i zrównoważonego oraz spójnego, a w efekcie także konkurencyjnego i silnego. Wszystkie polskie miasta powinny stawać się i coraz silniejsze gospodarczo i bardziej konkurencyjne, a wyróżnienie odrębnych celów podyktowane jest różnicami w ich wielkości i potencjałach:

1. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich.
2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.
3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.
4. Poprawa konkurencyjności i zdolności ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.
5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.

W dokumencie wskazano, iż najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę

²² Uchwała Nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej, Dz.U. z 2015 r., poz. 1235.

jakości życia. Kluczową płaszczyzną szczegółowych analiz i wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji i integrowania działań rewitalizacyjnych. Dotyczy to równoczesnych i spójnych, a przez to bardziej efektywnych, w tym finansowo, działań społecznych, czy inwestycyjnych. Wymogi związane z poprawą efektywności energetycznej, powodują, że w każdym przedsięwzięciu rewitalizacyjnym powinno się brać pod uwagę istniejące uwarunkowania. Podniesienie efektywności energetycznej budynku, wiążące się z obniżeniem zużycia i kosztów energii, staje się jednym z celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia w sferze kultury są ważnym spoiwem więzi społecznych na obszarze i mogą być ważnym elementem rewitalizacji w zakresie włączenia społecznego, budowania tożsamości, zwiększania atrakcyjności obszaru.

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia²³

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest **poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym**. Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Założenia Narodowego Planu Rewitalizacji zostały odzwierciedlone w zapisach niniejszego *Programu* poprzez wskazanie do realizacji następujących celów: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, rozwój gospodarczy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych, zmierzających do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku²⁴

²³ Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Materiały Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, 2014. https://www.mr.gov.pl/media/22315/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf

²⁴ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, przyjęta uchwałą nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r.

Zgodnie z zapisami Strategii, Mazowsze to region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców. Niniejszy Program jest spójny z kierunkami działań wyznaczonymi w wyznaczonych w „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”, a z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych w Gminie Stary Lubotyń istotne są zapisy, dotyczące celów i kierunków działań, wśród których wskazano:

- wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki,
- wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

W Strategii zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji, które cechują się najniższym poziomem dostępu mieszkańców do dóbr i usług, wymagające interwencji z poziomu regionalnego lub krajowego. Są to obszary, na których występuje nadmierna kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, konflikty przestrzenne oraz dysfunkcje rozwojowe. Interwencje podejmowane na tych obszarach będą skierowane na przeciwdziałanie trwałej marginalizacji, utracie znaczenia gospodarczego oraz koncentracji patologicznych problemów społecznych. Należy do nich **ostrołęcko-siedlecki obszar strategicznej interwencji**, gdzie głównymi ośrodkami życia społeczno-gospodarczego są Siedlce oraz Ostrołęka, a także Wyszków, Ostrów Mazowiecka, Sokołów Podlaski, Garwolin i Węgrów. Przeważającą część mieszkańców stanowi ludność zamieszkująca obszary wiejskie. Wśród działań kierowanych do ostrołęcko-siedleckiego obszaru strategicznej interwencji na tle strategicznych kierunków rozwoju województwa, wymienić należy poprawę dostępności komunikacyjnej, rozwój specjalizacji przemysłowych, poprawę jakości i dostępności usług publicznych oraz przekształcenia w rolnictwie.

Istotne z punktu widzenia realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych są działania wpisujące się w cele wyznaczone w dokumencie nadrzędnym, tj. wzmocnienie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich (działanie 11), poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich do ośrodków lokalnych (działanie 14.2), zwiększenie udziału ruchu pieszego i rowerowego (działanie 15.2), tworzenie spójnej, harmonijnej oraz uporządkowanej przestrzennie i urbanistycznie sieci osadniczej (działanie 16.1), poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki, w tym w szczególności rozwój kapitału ludzkiego i społecznego (działanie 19), aktywizacja rezerwy rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej (działanie 20), przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna (działanie 22), wyrównanie szans edukacyjnych (działanie 23). Ponadto w ramach zapewnienia gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska przewidziano podnoszenie efektywności energetycznej i zwiększenie

wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich, co jest spójne z działaniami wynikającymi z niniejszego *Programu*.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020²⁵

Misją Samorządu Województwa Mazowieckiego w zakresie polityki społecznej na lata 2014-2020 jest włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza. Cele rewitalizacji są komplementarne z następującymi obszarami wyróżnionymi w Strategii:

1. obszar I: regionalne polityki publiczne z wyodrębnionymi programami wojewódzkimi dla zidentyfikowanych problemów społecznych, którego celem jest rozwój zintegrowanego systemu realizacji polityk publicznych dla strategicznego zarządzania polityką społeczną regionu,
2. obszar II: regionalne polityki publiczne bez wyodrębnionych programów wojewódzkich dla zidentyfikowanych problemów społecznych, gdzie celem jest wzmocnienie inkluzji społecznej poprzez realizację działań profilaktycznych i aktywizujących,
3. obszar III: nowe regionalne polityki społeczne dla rozwoju województwa, tj. polityka rodzinna, polityka senioralna, polityka rozwoju ekonomii społecznej oraz polityka rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji.

Wśród celów realizacji polityki społecznej województwa, z którymi są spójne kierunki działań rewitalizacyjnych w Gminie Stary Lubotyń, zmierzające do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i wychodzeniu ze stanu kryzysowego, należy wymienić:

- zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia,
- zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i specjalistycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- przeciwdziałanie uzależnieniom,
- rozwój systemów wspierania rodziny i ochrony macierzyństwa,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu osób i rodzin,
- rozwój działań profilaktycznych i specjalistycznych na rzecz ochrony dziecka i wzmocnienia rodziny,
- rozwój zróżnicowanych form oraz usług społecznych wspierających samodzielność i aktywność osób starszych,
- rozwój ekonomii społecznej jako integralnego elementu życia społeczno-gospodarczego regionu opartego na zasadach międzysektorowego partnerstwa.

²⁵ Uchwała Nr 218/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego²⁶

Działania rewitalizacyjne zaplanowane w *Programie* są spójne z politykami przestrzennymi rozpisanymi w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego”, w tym w szczególności z:

- polityką poprawy struktury przestrzennej i funkcjonalnej województwa w zakresie kształtowania stref funkcjonalno-przestrzennych,
- polityką poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa w zakresie wzmocnienia powiązań drogowych,
- polityką rozwoju systemów infrastruktury technicznej w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej poprzez wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w małych miastach i na obszarach wiejskich, w zwartych systemach osadniczych oraz wyposażenie w oczyszczalnie ścieków i kanalizacje jednostek osadniczych o skupionej zabudowie,
- polityką rozwoju i modernizacji obszarów wiejskich, mającą na celu zrównoważone kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jak również wspieranie rozwoju działalności gospodarczej oraz wykorzystanie walorów krajobrazowych i kulturowych obszarów wiejskich,
- zintegrowaną polityką opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej w zakresie ciągłości zachowania dziedzictwa kulturowego, rewitalizacji wsi poprzez inwestycje związane z ochroną zabytkowej i charakterystycznej dla poszczególnych regionów architektury,
- polityką wzrostu atrakcyjności turystycznej w zakresie tworzenia stref rekreacji dla mieszkańców, w tym poprzez budowę parków, zieleńców i ścieżek spacerowych oraz placów zabaw, rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w tym zbiorników wodnych, basenów, hal sportowych, boisk, lodowisk, pól golfowych i kortów tenisowych, stadionów, ścieżek rowerowych, a także wyznaczanie i wyposażanie terenów do organizacji imprez masowych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020²⁷

W dokumencie podkreślono, iż dynamiczny rozwój regionu wiąże się z występowaniem konfliktów przestrzennych oraz kumulacją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Obszary kryzysowe wymagające działań rewitalizacyjnych występują na obszarze całego województwa. Oszacowano, iż w regionie znajduje się 2 287,41 ha powierzchni obszarów zdegradowanych będących pozostałością terenów postindustrialnych, a 40,4% tego typu terenów znajduje się w granicach 93 gmin wiejskich. Występowanie obszarów

²⁶ Uchwała Nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego”.

²⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 zaakceptowany przez Komisję Europejską 12 lutego 2015 r. dostępny: <http://mazowia.eu/media-wydarzenia/jest-decyzja-komisji-europejskiej-rpo-mazowska-przyjete.html>.

zdegradowanych w istotny sposób sprzężone jest ze stanem zdrowia, jakością życia i charakterystyką mieszkańców. Słabo rozwija się sektor ekonomii społecznej, tworzący miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem. Wszystkie te czynniki wpływają na obniżenie atrakcyjności, niewłaściwą strukturę ekonomiczną, a także wykluczenie społeczne, wysoki poziom przestępczości oraz niską jakość życia na wielu obszarach Mazowsza. Stają się one obszarami kryzysowymi i wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Działania zmierzające do rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Stary Lubotyń są spójne z kierunkami wyznaczonymi w następujących osiach priorytetowych:

- rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości,
- przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- gospodarka przyjazna środowisku,
- jakość życia.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na terenie Gminy Stary Lubotyń stanowią kontynuację i uszczegółowienie założeń polityki regionalnej i w istotny sposób przyczynią się do realizacji jej założeń na szczeblu lokalnym.

3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Gmina Stary Lubotyń położona jest w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, na granicy z województwem podlaskim. Jest jedną z jedenastu gmin powiatu ostrowskiego, zlokalizowaną na północ od miasta Ostrów Mazowiecka. Administracyjnie Gmina Stary Lubotyń zajmuje obszar 109,6 km² i składa się z 27 miejscowości podzielonych na 26 sołectw. Gmina sąsiaduje od północy z gminami: Czerwin i Śniadowo, od wschodu z Gminą Szumowo i od południa z Gminą Ostrów Mazowiecka.

Gmina Stary Lubotyń jest gminą o charakterze rolniczym. Grunty rolne zajmują 8.921ha, w tym grunty orne to 6.069 ha. Wśród gospodarstw rolnych gminy dominują gospodarstwa małe i średnie. Obszary zabudowane i zurbanizowane zajmują obszar 263 ha, co stanowi 2,4% powierzchni gminy. Lesistość Gminy Stary Lubotyń na koniec 2013 r. wyniosła 15,6%.²⁸

Metodyka prac

Zarys metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie.

²⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń, przyjęte uchwałą nr XXXI/156/09 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 17 grudnia 2009 r.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym

Zgodnie z zapisami art. 9 ustawy jako **obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym** można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

3.1. Analiza wskaźnikowa

Zgodnie z *Instrukcją* wybór wskaźników powinien uwzględniać możliwość pozyskania informacji, a jednocześnie porównania otrzymanych wartości z danymi dla powiatu, województwa, czy kraju. Ponadto podstawą decyzji o wyborze konkretnych danych powinna być ocena potrzebnej szczegółowości diagnozy i potwierdzenia intensywności negatywnych zjawisk w różnych materiałach.

Zgodnie z zapisami *ustawy*, analizy w ramach diagnozy stanu Gminy Stary Lubotyń i wytypowania obszarów w stanie kryzysowym zostały wykonane z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Pierwszym etapem w przeprowadzonej analizie było wytypowanie zmiennych, które zostały wykorzystane do diagnozy stanu Gminy Stary Lubotyń. Przy formułowaniu diagnozy, wykorzystano rekomendowane wskaźniki podstawowe do wyznaczania obszarów kryzysowych w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tabela nr 1).

Tabela nr 1 Zestawienie wykorzystanych wskaźników

Sytuacja	Obszar	Wskaźniki
Społeczna	Bezrobocie	udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców, odsetek długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców gminy, odsetek bezrobotnych według poziomu wykształcenia w populacji mieszkańców
	Ubóstwo	udział osób korzystających z pomocy społecznej, udział osób korzystających z zasiłków stałych, udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych
	Przestępczość	liczba popełnionych przestępstw, liczba osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na liczbę mieszkańców
	Edukacja	wyniki egzaminu gimnazjalnego w odniesieniu do szkół
	Aktywność społeczna	liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, liczba uczestników wyborów parlamentarnych w 2015 r.

Sytuacja	Obszar	Wskaźniki
		w stosunku do liczby osób uprawnionych do głosowania, liczba osób zapisanych do biblioteki w stosunku do liczby mieszkańców
Gospodarcza	Przedsiębiorczość	liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych
Środowiskowa	Odpady	ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostki urbanistycznej
	Tereny zielone	udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych
Przestrzenno-funkcyjna	Gminna infrastruktura techniczna	liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych
	Gminna infrastruktura społeczna	liczba placówek oświatowych i gminnych obiektów kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców
	Stan techniczny budynków	udział powierzchni użytkowej budynków komunalnych wyremontowanych w stosunku do łącznej powierzchni użytkowej budynków komunalnych
	Gminne obszary przestrzeni publicznej	powierzchnia parków gminnych [km ²], liczba placów zabaw
	Obiekty w rejestrze zabytków	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Wyniki analizy wskaźnikowej zostały zaprezentowane z wykorzystaniem oprogramowania geoinformatycznego w odniesieniu do poszczególnych jednostek urbanistycznych oraz wyników analiz ilościowych w formie zestawień tabelarycznych oraz wykresów. Zastosowano następujące metody prezentacji kartograficznej:

1. kartogram do ilościowego przedstawienia na mapie średniej intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia, przedziały klasowe wybrano metodą odchylenia standardowego lub metodą naturalnych granic,
2. kartodiagram do ilościowego przedstawienia na mapie bezwzględnej wartości określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia,
3. punktowa do jakościowego przedstawienia na mapie zjawisk niekwantyfikowanych.

Kolejnym etapem prac nad zmiennymi w celu wykonania diagnozy stanu była normalizacja danych, która pozwoliła na przekształcenie wartości zmiennych wyrażonych w różnych jednostkach do postaci porównywalnej. Normalizacji cech dokonano przez ich standaryzację zgodnie z następującymi wzorami: $z = \frac{(x-\bar{x})}{\sigma}$ dla stymulant oraz $z = -\frac{(x-\bar{x})}{\sigma}$ dla destymulant, gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- z - zestandaryzowana wartość zmiennej,
- x - wartość cechy,
- $\bar{x}$ - średnią arytmetyczną,

σ - odchylenie standardowe.

W badanym obszarze jako stymulanty²⁹ uznano następujące zmienne:

- a) w sferze społecznej - liczbę organizacji pozarządowych oraz liczbę osób zapisanych do biblioteki,
- b) w sferze gospodarczej - liczbę firm prowadzących działalność gospodarczą,
- c) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej - liczbę przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w poszczególnych jednostkach urbanistycznych, liczbę obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Pozostałe badane zmienne to destymulanty.

Do wyznaczenia obszaru w sytuacji kryzysowej i obszaru zdegradowanego wykorzystaną metodę wskaźnika syntetycznego Perkala. Wskaźnik Perkala umożliwia uporządkowanie obiektów wielowymiarowych według syntetycznego kryterium, które jest funkcją zmiennych wejściowych³⁰. Wykorzystanie tej metody pozwoliło na uszeregowanie poszczególnych jednostek urbanistycznych ze względu na określony zestaw cech w wybranych sferach. Wyższa wartość wskaźnika syntetycznego oznacza korzystniejszą sytuację jednostki urbanistycznej pod względem poziomu potencjału.³¹ Wskaźnik syntetyczny dla każdej jednostki urbanistycznej został wyliczony zgodnie ze wzorem:

$$Wp = \frac{1}{k} * \sum_{j=1}^k z_j$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

Wp - wskaźnik syntetyczny dla poszczególnych jednostek urbanistycznych,

k - liczba uwzględnionych cech,

j - 1,2, ..., k,

z- zestandaryzowane wartości zmiennej.

Wskaźnik Perkala może przyjmować wartości w przedziale od -3 do 3.³² W celu klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano dwa parametry miernika taksonomicznego, tj. średnią arytmetyczną wskaźnika syntetycznego Wp i odchylenie standardowe. Wyodrębniono 3 klasy³³:

1. wskaźnik Wp przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego,
2. wskaźnik Wp przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego,
3. wskaźnik Wp przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego.

²⁹ Stymulanty to zmienne, których rosnące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska, natomiast destymulanty - zmienne, których malejące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

³⁰ Parysek, J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.

³¹ Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.

³² Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.

³³ Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.

Spośród wytypowanych obszarów zdegradowanych dokonano wyboru obszaru rewitalizacji. Proces ten został wsparty procesem partycypacji społecznej, tj. ankietyzacji wśród wszystkich zainteresowanych interesariuszy, a także wnioskami ze spotkań z mieszkańcami i wywiadami z przedstawicielami lokalnych organizacji. Celem prowadzonego badania było zgromadzenie informacji i pozyskanie opinii zainteresowanych stron odnośnie do obszarów gminy szczególnie wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych.

3.2. Wykorzystane źródła danych

Do opracowania diagnozy stanu Gminy Stary Lubotyń, mającej na celu identyfikację potencjalnych obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym, wykorzystane zostały dane pozyskane z następujących źródeł:

- Urząd Gminy Stary Lubotyń,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej,
- Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej,
- Krajowy Rejestr Sądowy,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Dane Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- Państwowa Komisja Wyborcza,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.3. Porównywalne jednostki przestrzenne

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Do analizy wskaźnikowej w celu opracowania diagnozy stanu przyjęto jednostki funkcjonalno-przestrzenne wyznaczone w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń”, przyjętego uchwałą nr XXXI/156/09 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 17 grudnia 2009 r. Wyznaczone **jednostki urbanistyczne** to obszary, które stanowią pewne całości pod względem funkcjonalnym oraz charakteryzują się pewną spójnością społeczną i przestrzenną.

W *Studium* wyznaczono następujące jednostki funkcjonalno-przestrzenne:

1. **Budziszki** – niewielka wieś sołecka o skupionej zabudowie bez wykształconego centrum usługowego, położona w północno-zachodniej części gminy, przy granicy z gminą Czerwin w powiecie ostrołęckim.
2. **Chmielewo** (Chmielowo) – niewielka wieś (sołecka) skupiona, położona w centralnej części gminy. Charakteryzuje się zabudową luźną, usytuowaną przy drodze gminnej

prowadzącej do pobliskiej wsi Świerże. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.

3. **Gawki** – mała wieś tworząca sołectwo wspólnie z Podbielkiem, położona przy wschodniej granicy z gminą Szumowo w powiecie zambrowskim w województwie podlaskim na zachodnim skraju dużego kompleksu leśnego Czerwonego Boru. Występuje tutaj dwustronnie obudowana ulicówka. Wieś jest trudnodostępna pod względem komunikacji, atrakcyjna z punktu widzenia rekreacyjnego. Brak jest powiązania autobusowego z ośrodkiem gminnym.
4. **Gniazdowo** – dawna wieś gromadzka, tworząca obecnie sołectwo wspólnie ze wsią Rogowo Stare. Ten zespół osadniczy przedzielony jest wyraźną w krajobrazie doliną rzeki Orz. Gniazdowo położone jest na północ od rzeki, stanowi dużą wieś na północno-zachodnim krańcu gminy, przy granicy z gminą Czerwin w powiecie ostrołęckim. Jest to ulicówka o dwustronnej zwartej zabudowie z podmokłą przerwą w środku wsi i otwarciem na dolinę rzeki. We wsi znajduje się młyn elektryczny uznany za obiekt zabytkowy. We wschodniej części wsi w rejonie skrzyżowania z drogą wojewódzką wykształca się centrum usługowe. Wieś atrakcyjna jest m.in. jako punkt odpoczynku na trasie tranzytowej. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.
5. **Grądziki** – niewielka wieś sołecka o skupionej formie przestrzennej, położona przy południowej granicy z gminą Ostrów Mazowiecka, łącznie z oddalonymi koloniami: Pod Sulęcinem i Pod Pałapusem. Wieś jest trudnodostępna pod względem komunikacyjnym (drogi gruntowe). Przez południową część sołectwa (przez kolonie) przebiega droga powiatowa. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.
6. **Gumowo** – wieś sołecka znana z przekazów z XVI w. o wyraźnych dwóch członach przestrzennych, przedzielonych ciekim wodnym, o układzie dwustronnie obudowanej ulicówki. Przez człon południowy przebiega droga powiatowa w sąsiedztwie krystalizującego się centrum usługowego wsi. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.
7. **Klimonty** (d. Podbiele Klimunty) – obecnie wieś sołecka znana z przekazów z XVI w. o wyraźnych dwóch członach przestrzennych przedzielonych ciekim wodnym o układzie dwustronnie obudowanej ulicówki. Brak powiązania autobusowego z ośrodkiem gminnym.
8. **Kosewo** (d. Kossowo) – wieś sołecka, znana z przekazów z XVI w., o zwartym układzie rozgałęzionej, dwustronnie obudowanej ulicówki. Położona jest w środkowej części gminy nad rzeką Orz przy granicy z gminą Czerwin w powiecie ostrołęckim oraz gminą Ostrów Mazowiecka. Przez wieś przebiega droga powiatowa. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym. Występują tutaj liczne usługi w układzie rozproszonym.
9. **Koskowo** – duża wieś sołecka położona na północno-wschodnim krańcu gminy, przy granicy województwa podlaskiego. Wieś ma charakter ulicówki o układzie równoleżnikowym, o zabudowie wzdłuż południowej strony drogi w części zachodniej (rozluźnionej) i w części środkowej (skupionej). W części wschodniej wsi występuje zabudowa jednostronna po północnej stronie żwirowej drogi prowadzącej przez wieś.

Z Koskowa istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym. Usługi zlokalizowane są w układzie rozproszonym.

10. **Lubotyń-Morgi** – wieś sołecka o charakterze rozproszonym, położona w północnej części gminy przy granicy z gminą Czerwin w powiecie ostrołęckim w bliskim sąsiedztwie ośrodka gminnego. Zabudowa usytuowana jest w formie ulicówki o luźnej zabudowie wzdłuż drogi. Brak jest usług i powiązania autobusowego.
11. **Lubotyń-Włóki** – duża wieś sołecka położona w centralnej części gminy w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodka gminnego. Występuje tutaj ulicówka o jednostronnej zabudowie zwartej usytuowanej wzdłuż prowadzącej z południowego zachodu na północny wschód drogi. W części zachodniej, poza drogą powiatową łączącą Gniazdowo z ośrodkiem gminnym, występuje zabudowa rozproszona. Istnieje powiązanie autobusowe ze Starym Lubotyń. Na terenie sołectwa zlokalizowane jest gminne wysypisko śmieci oraz oczyszczalnia ścieków.
12. **Podbiele** (d. Podbiele Wielkie) – duża terytorialnie wieś sołecka znana z przekazów z XVI w., położona w południowo-wschodniej części gminy, od południa graniczy z gminą Ostrów Mazowiecka. Jest to dawna wieś gromadzka o wyraźnych dwóch członach przestrzennych przedzielonych zadrzewioną doliną z ciekim wodnym będącym lewym dopływem rz. Orz. Wieś, w części północnej, charakteryzuje się układem rozwidlonym dwustronnie obudowanej ulicówki, w części środkowej, na znacznej długości, jest zabudowana jednostronnie (od północy) z otwarciem na dolinę ciek, część południowa posiada układ wielodrożnicowy. Drogi dojazdowe usytuowane są prostopadłe do przebiegającej przez wieś drogi powiatowej. Wieś posiada powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym. Występują tutaj liczne usługi (szkoła podstawowa, sklepy, remiza), ale brak jest wykrystalizowanego centrum usługowego. We wsi zlokalizowane są zabytkowe charakterystyczne drewniane domy mieszkalne z bali, o konstrukcji wieńcowej, pochodzące z końca XIX w., znajdują się one w rejestrze zabytków.
13. **Podbielko** (d. Podbiele Małe) – niewielka wieś sołecka znana z przekazów z XVI w., położona jest nad spiętrzoną sztucznie rz. Orz we wschodniej części gminy przy granicy z gminą Szumowo w powiecie zambrowskim w województwie podlaskim. Tworzy wspólne sołectwo z Gawkami. Nad rzeką zlokalizowany jest drewniany młyn wodny. We wsi zlokalizowany jest przystanek autobusowy. Podbielko i Gawki charakteryzują się wyraźnym zróżnicowaniem pionowym, w znacznej części są zalesione, powiązane z kompleksem lasów Czerwonego Boru, są atrakcyjne dla funkcji rekreacyjnej (agroturystyka). Przez wieś przebiega droga gminna.
14. **Rabędy** – niewielka sołecka wieś położona w południowej części gminy, o zwartej dwustronnej zabudowie, od południa graniczy z gminą Ostrów Mazowiecka. Na terenie sołectwa występują torfowiska (częściowo eksploatowane). Nad podmokłą doliną istnieją liczne umocnienia pochodzące z okresu II wojny światowej będące w ewidencji służby konserwatorskiej. Tereny są atrakcyjne krajobrazowo. We wsi zlokalizowana jest droga, w pobliżu wsi przebiega droga gminna. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.

15. **Rogowo-Folwark** – niewielka wieś sołecka położona w północno-zachodniej części gminy, o rozproszonej zabudowie, od południowego zachodu graniczy z gminą Czerwin w powiecie ostrołęckim. Zlokalizowana jest w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej Ostrów Mazowiecka – Łomża, która zapewnia pośrednie powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.
16. **Rogówek** – mała wieś sołecka o luźnej zabudowie położona na północno-zachodnim skraju gminy, graniczy z terenem gminy Czerwin w powiecie ostrołęckim. Brak jest powiązania autobusowego z ośrodkiem gminnym.
17. **Rząśnik** (Rząśnik Lubotyński) – duża wieś sołecka położona w północno-wschodniej części gminy przy granicy z gminą Szumowo w powiecie zambrowskim w województwie podlaskim. Jest to ulicówka o kierunku wschód-zachód, która zabudowana jest głównie jednostronnie (po stronie północnej). Wschodni skraj wsi graniczy bezpośrednio z kompleksem leśnym Czerwonego Boru. Wieś atrakcyjna jest z punktu widzenia rekreacyjnego (agroturystyka). Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym. We wsi brak jest wykrystalizowanego centrum usługowego, liczne są usługi rozproszone (m.in. budynek szkolny, sklepy, remiza OSP).
18. **Stary Lubotyń** (d. Lubotyń Stary) – duża wieś sołecka znana z przekazów z XVI w. (siedziba parafii z kościołem erygowanym w 1497 r. przez kanoników regularnych z Czerwińska) położona jest w środkowo-północnej części gminy, stanowi siedzibę władz gminy. Wieś ma układ ulicowy z wielodrożnym zamknięciem od strony południowo-zachodniej i rozwidleniem w części północno-wschodniej. W centrum wyraźnie zarysowuje się ośrodek usługowy z siedzibą Urzędu Gminy, pocztą, z wyraźnie dominującą masywną bryłą zabytkowego kościoła z końca XIX w. otoczoną starodrzewiem, z plebanią i cmentarzem usytuowanymi osiowo, prostopadle do głównej drogi, z obiektami handlowymi. We wschodniej części wsi znajduje się duży obiekt szkolny, mieszczący szkołę podstawową i gimnazjum. We wsi zbiegają się promieniście drogi powiatowe wiążące ośrodek gminny z większością miejscowości w gminie oraz poprzez drogę wojewódzką z siedzibą powiatu i sąsiednimi gminami. Wieś wyposażona jest w wodociąg oraz kanalizację. **Lubotyń Kolonia** – niewielka wieś sołecka o rozproszonym układzie przestrzennym, położona jest w centralnej części gminy w bezpośrednim sąsiedztwie (od strony wschodniej) ośrodka gminnego. Zabudowa części zachodniej jest zintegrowana przestrzennie z zabudową wsi gminnej, pozostała zabudowa zlokalizowana jest w znacznym oddaleniu od drogi powiatowej. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym, brak jest ośrodka usługowego.
19. **Sulęcín Szlachecki** (d. wraz z Sulęcínem Włociańskim zwany Sulęcino) - duża wieś sołecka znana z przekazów z XVI w., położona w południowo-zachodniej części gminy, graniczy z gminą Ostrów Mazowiecka. Zabudowa wsi znajduje się w bezpośredniej bliskości drogi wojewódzkiej Ostrów Mazowiecka – Łomża. Wieś o układzie ulicówki zabudowana jest dwustronnie wzdłuż drogi powiatowej o nowej nawierzchni bitumicznej. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym poprzez drogę wojewódzką i powiatową. Brak jest wykształconego ośrodka usługowego, liczne są usługi rozproszone.

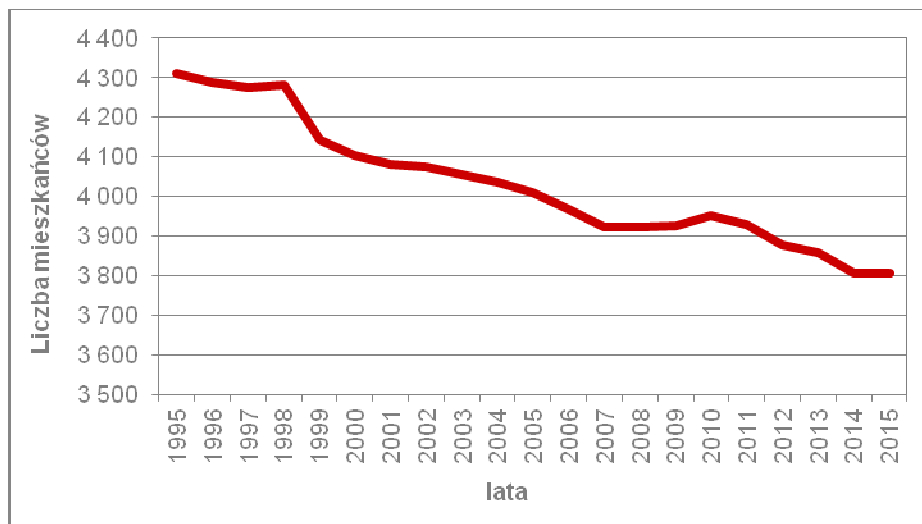
20. **Sulęcín Włósciański** (d. wraz z Sulęcínem Szlacheckim zwany Sulęcino) - duża wieś sołecka znana z przekazów z XVI w., położona na południowo-zachodnim skraju gminy, graniczy z gminą Ostrów Mazowiecka. Zabudowa wsi o charakterze rozluźnionym usytuowana jest po północnej stronie prowadzącej przez wieś drogi o układzie równoleżnikowym. Brak jest wykształconego ośrodka usługowego. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym poprzez drogę wojewódzką i powiatową.
21. **Świerże** (d. Świerze) - wieś sołecka znana z przekazów z XVI w., położona nad rzeką Orz w centrum gminy. Na północ od wsi, na prawym brzegu rzeki Orz widoczne są fragmenty wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego złożonego z dobrze zachowanych szczątków grodziska oraz śladów trzech osad grodowych. Wieś o układzie zwartym rozbudowana jest na skrzyżowaniu trzech dróg. Przebiega tędy droga gminna, prowadząca komunikację autobusową, łączącą wieś z ośrodkiem gminnym.
22. **Turobin-Brzozowa** – wieś sołecka położona w północno-wschodniej części gminy o rozproszonym układzie zabudowy. Zabudowa usytuowana jest wzdłuż drogi powiatowej o nawierzchni bitumicznej prowadzącej do Rząśnika. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.
23. **Stary Turobin Stary** (Turobin Stary) – wieś sołecka położona we wschodniej części gminy. Charakteryzuje się gniazdowym układem zabudowy usytuowanej wzdłuż drogi prowadzącej przez wieś. W części zachodniej prostopadle przecina ją droga powiatowa prowadząca komunikację autobusową łączącą z ośrodkiem gminnym. We wsi brak ośrodka usługowego.
24. **Żochowo** – wieś sołecka znana z przekazów z XVI w., położona w sąsiedztwie kompleksu leśnego na południowo-wschodnim skraju gminy, graniczy z gminą Szumowo w powiecie zambrowskim województwa podlaskiego oraz z gminą Ostrów Mazowiecka. Wieś posiada charakter ulicówki o zwartej zabudowie usytuowanej wzdłuż drogi. We wsi znajdują się sklepy i remiza OSP. Istnieje powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.
25. **Żyłowo** – wieś sołecka znana z przekazów z XVI w., położona jest na południowej części gminy. Jest to krótka, zabudowana dwustronnie ulicówka o zabudowie zwartej usytuowanej wzdłuż drogi. Wieś posiada powiązanie autobusowe z ośrodkiem gminnym.

Na mocy uchwały Nr X/29/03 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 30 października 2003 r. w sprawie uchwalenia statutów sołectw, teren Gminy Stary Lubotyń podzielony został na 26 sołectw, w których organem uchwałodawczym jest Zebranie Wiejskie, a organem wykonawczym Sołtys. Działalność sołtysa wspierana jest przez radę sołecką, która nie jest organem sołectwa. Zasady działania sołectw jako jednostek pomocniczych, zakres przekazywania im składników mienia do korzystania oraz zasady przekazywania środków finansowych na realizację zadań tych jednostek określone zostały przez radę gminy w statucie sołectwa. W statucie jednostki pomocniczej określone zostały następujące kwestie: nazwa i obszar jednostki, zasady i tryb wyborów organów, organizacja i zasady działania tychże

organów, zakres zadań przekazywanych jednostce przez gminę oraz sposób ich realizacji, a także zakres i formy kontroli oraz nadzoru organów gminy nad działalnością jednostki pomocniczej.

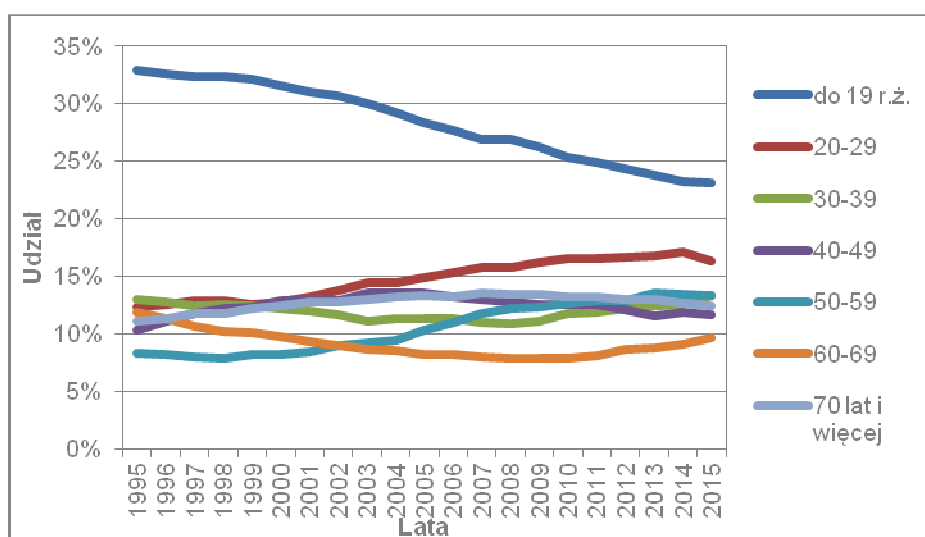
W Gminie Stary Lubotyń według stanu na 30.06.2016 r. zameldowanych jest 3.861 osób. W latach 1995-2015 liczba osób zameldowanych w gminie zmniejszała się (wykres nr 1).

Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Stary Lubotyń w latach 1995-2016

Udział poszczególnych grup wiekowych w populacji mieszkańców gminy przedstawiono na wykresie nr 2.

Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy

Populację i powierzchnię poszczególnych jednostek urbanistycznych poddanych analizie zestawiono w tabeli nr 2.

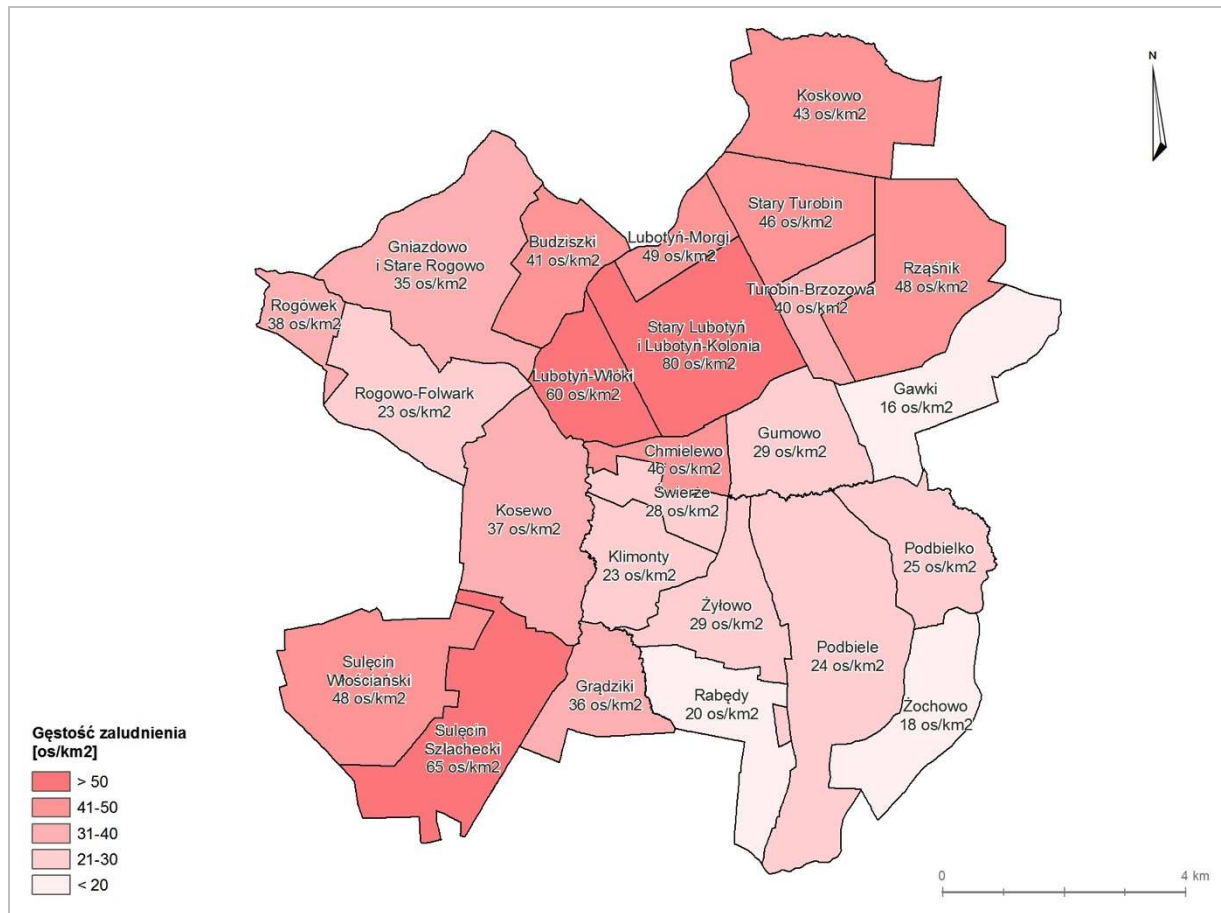

Tabela nr 2 Jednostki urbanistyczne Gminy Stary Lubotyń

Lp.	Nazwa	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców [os.]	Symbol
1	Budziszki	337,71	123	I
2	Chmielewo	207,32	92	II
3	Gawki	208,65	31	III
4	Gniazdowo i Stare Rogowo	749,57	283	IV
5	Grądziki	218,30	71	V
6	Gumowo	460,86	143	VI
7	Klimonty	263,94	69	VII
8	Kosewo	739,41	260	VIII
9	Koskowo	613,86	255	IX
10	Lubotyń-Morgi	208,47	97	X
11	Lubotyń-Włóki	337,14	180	XI
12	Podbiele	630,91	145	XII
13	Podbielko	316,63	76	XIII
14	Rabędy	381,53	79	XIV
15	Rogowo-Folwark	427,53	90	XV
16	Rogówek	135,23	38	XVI
17	Rząśnik	515,15	236	XVII
18	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	693,77	562	XVIII
19	Stary Turobin	294,82	137	XIX
20	Sulęcín Szlachecki	444,15	258	XX
21	Sulęcín Włóściański	555,90	286	XXI
22	Świerże	169,40	55	XXII
23	Turobin-Brzozowa	276,02	120	XXIII
24	Żochowo	473,10	88	XXIV
25	Żyłowo	288,58	87	XXV

Zasięg wytypowanych jednostek urbanistycznych wraz z gęstością zaludnienia poszczególnych obszarów przedstawiono na mapie nr 1.

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Stary Lubotyń

3.4. Bezrobocie

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej może być przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk prowadzących do degradacji społecznej. Do tego rodzaju zjawisk można zaliczyć utrwalanie niekorzystnych wzorców postaw społecznych, tj. bierność, beczynność czy bezradność i dziedziczenie ich przez kolejne pokolenia. Brak pracy może także prowadzić do wzrostu przestępczości na danym terenie, albo rodzić innego negatywne czy patologiczne zachowania, tj. niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbanie kwestii edukacji dzieci i młodzieży.³⁴

W statystyce urzędów pracy **osobą bezrobotną** jest osoba niezatrudniona i niewykonywająca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, natomiast **stopa bezrobocia** jest to procentowy udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).³⁵

Udział osób bezrobotnych w populacji mieszkańców Gminy Stary Lubotyń

Na koniec czerwca 2016 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowi Mazowieckiej wynosiła 150 osób, z czego ponad 51% stanowiły kobiety.³⁶ Według danych Głównego Urzędu Statystycznego udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2015 r. dla Gminy Stary Lubotyń wynosił 7,4%, dla powiatu ostrowskiego – 8%, podczas gdy dla województwa mazowieckiego wskaźnik ten wynosił 6,6%.

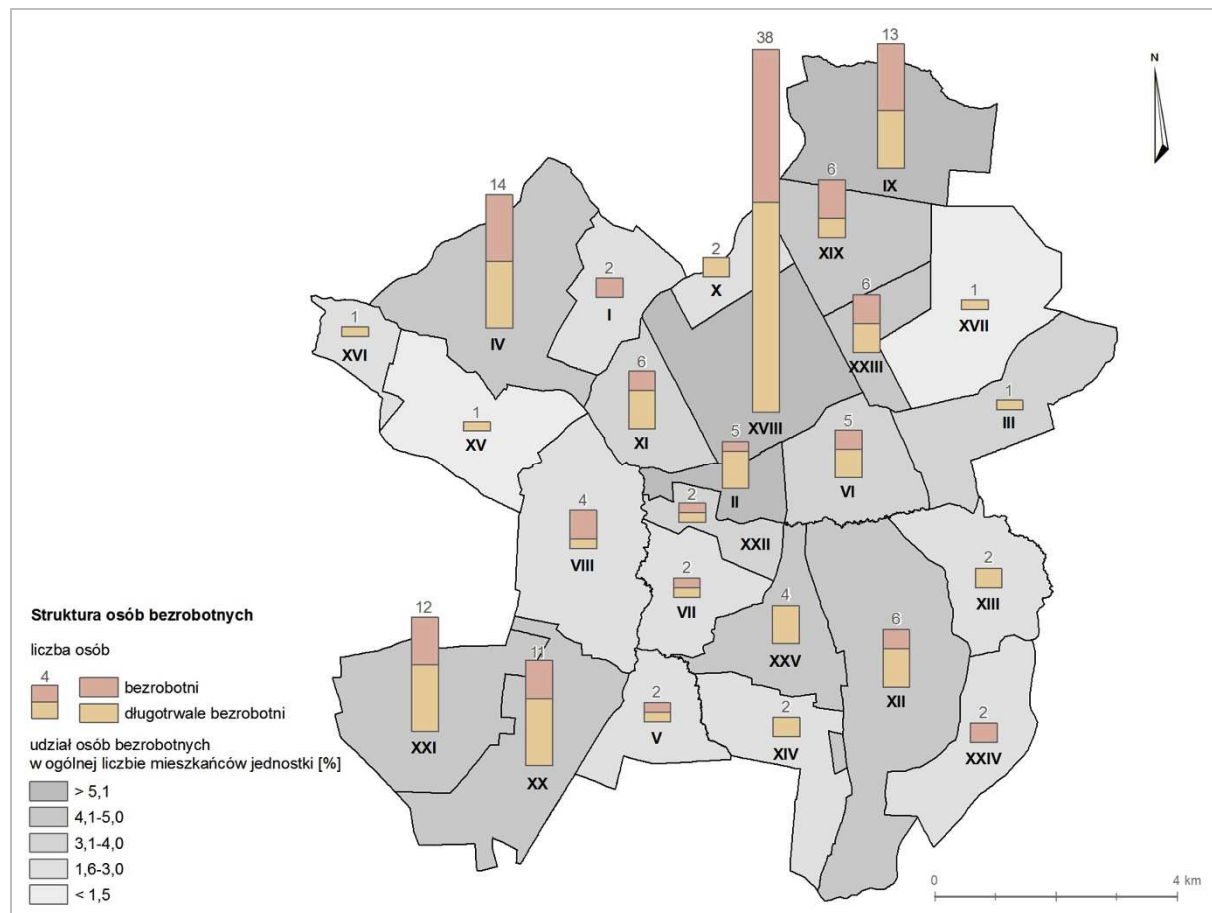
Wskaźnikiem opisującym zjawisko bezrobocia na terenie Gminy Stary Lubotyń jest udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców. Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 2.

³⁴ Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.

³⁵ Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

³⁶ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej.

Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Największy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych został odnotowany dla miejscowości gminnej Stary Lubotyń (8,44%). Ponad 5% udziałem osób bezrobotnych charakteryzują się miejscowości: Chmielewo i Turobin-Brzozowa, zaś najniższą wartość wskaźnika zanotowano dla Budziszek. Średnia wartość wskaźnika dla całej gminy wynosi 3,43%.

Odsetek długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców Gminy Stary Lubotyń

Istotne znaczenie w diagnozie społecznej sytuacji gminy posiada poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika, ukazującego odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy. **Długotrwale bezrobotny** to bezrobotny, pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.³⁷

³⁷ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.

Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych wymaga podjęcia szeregu działań i jest przedsięwzięciem bardzo skomplikowanym, gdyż brak doświadczenia zawodowego jest istotnym czynnikiem utrudniającym znalezienie zatrudnienia bądź podjęcia pracy zarobkowej. Wśród ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy, ponad 33% stanowią mieszkańcy długotrwale pozostający bez pracy. Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób długotrwale bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 2.

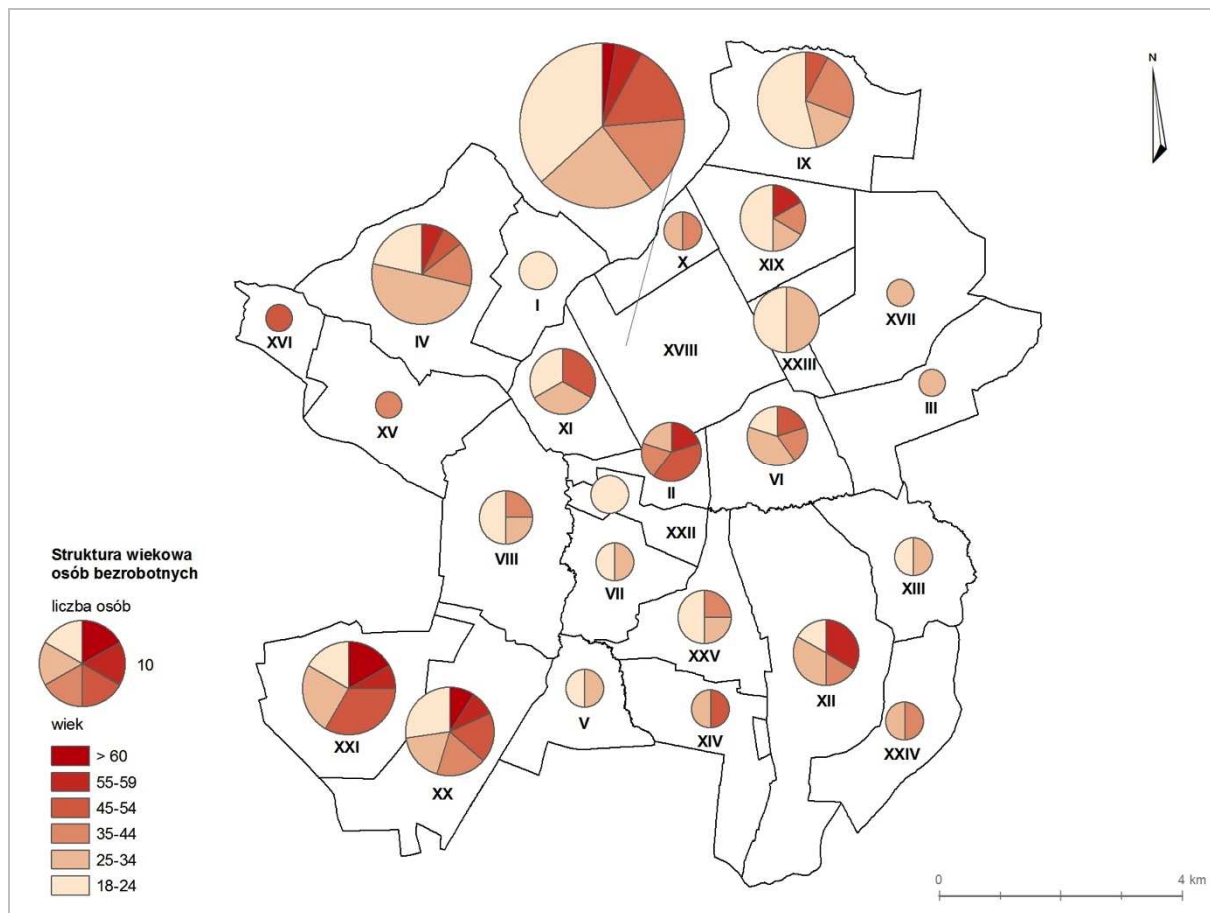
Najwyższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców jednostek urbanistycznych odnotowano dla Starego Lubotynia (4,17%), następnie dla Żyłowa (4,60%) oraz dla Chmielewa (4,35%). W miejscowościach Budziszki i Żochowo żaden mieszkaniec nie jest zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy jako długotrwale bezrobotny.

Struktura wiekowa bezrobotnych mieszkańców Gminy Stary Lubotyń

Jednym z problemów społecznych na terenie gminy jest bezrobocie wśród osób młodych do 34. roku życia. Prawie 64% wszystkich osób pozostających bez pracy stanowią osoby, które nie ukończyły 34 lat. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej. Diagnoza stanu w odniesieniu do struktury wiekowej bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 3.

Wśród osób do 34. roku życia najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje Stary Lubotyń (21), Gniazdowo i Stare Rogowo (10) oraz Koskowo (9), natomiast pomiędzy 35 a 44 rokiem życia – Stary Lubotyń (5) oraz Koskowo (3). Wśród osób bezrobotnych pomiędzy 45. a 54. rokiem życia najwięcej z nich mieszka w Starym Lubotyniu (5) oraz Sulęcinnie Włociańskim (4). Po 2 osoby z miejscowości: Stary Lubotyń i Podbiele są w przedziale wiekowym 55-59 lat, a z ogólnej liczby 4 osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowi Mazowieckiej – 2 osoby mieszkają w Sulęcinnie Włociańskim, po 1 w Starym Lubotyniu i Sulęcinnie Szlacheckim.

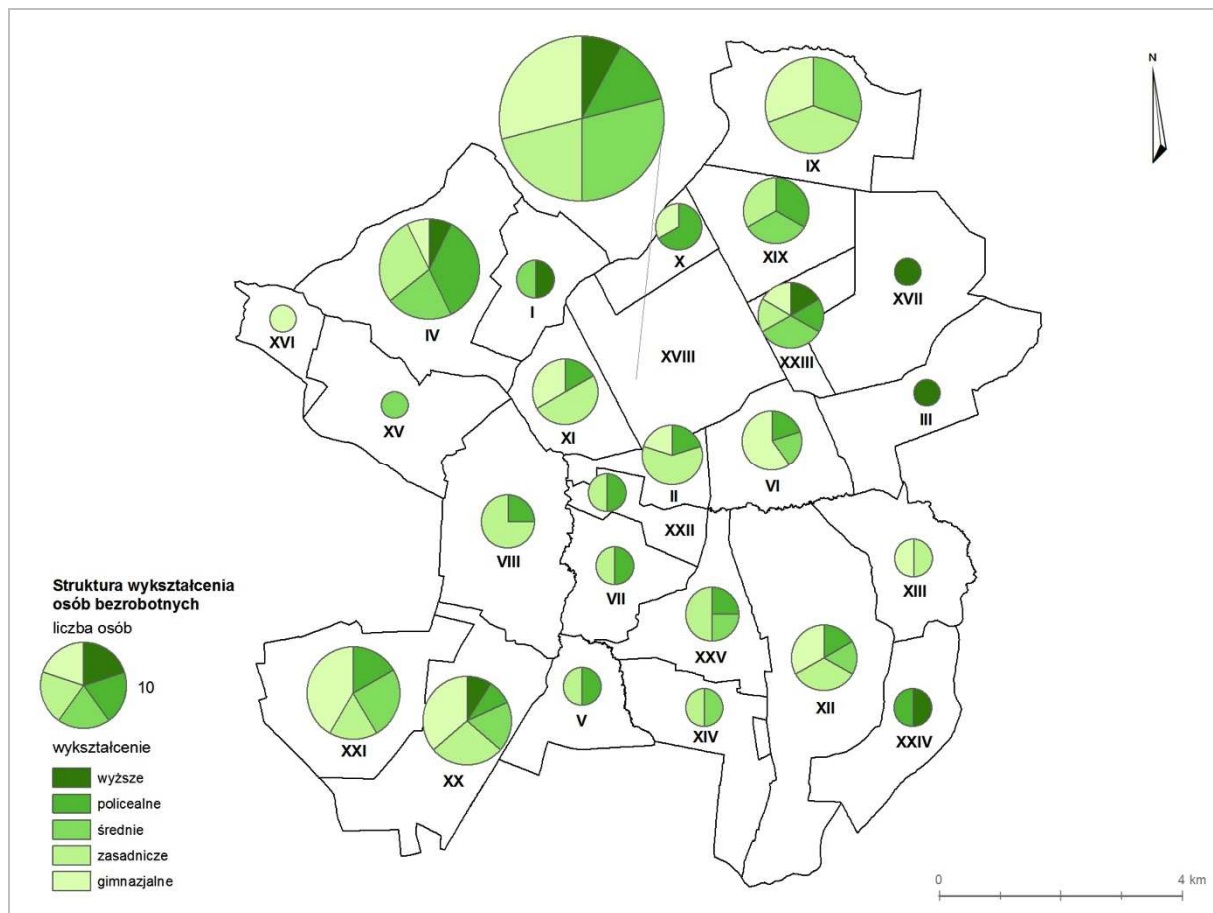
Mapa nr 3 Struktura wiekowa osób bezrobotnych

Odsetek bezrobotnych według poziomu wykształcenia w populacji mieszkańców Gminy Stary Lubotyń

Z analizy struktury osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia wynika, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, tj. 28% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym stanowią 25% bezrobotnych. Osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym to kolejne 22% bezrobotnych, natomiast grupa osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 19%. Najmniej liczną grupę osób wśród bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem wyższym, tj. 6%. Diagnoza stanu w odniesieniu do poziomu wykształcenia osób bezrobotnych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 4.

Mapa nr 4 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych

3.5. Ubóstwo

Ubóstwo to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, a dla polityki społecznej podstawowe znaczenie mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.³⁸ Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.

Zasięg ubóstwa jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Pauperyzacji sprzyja

³⁸ Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]

także wykonywanie nisko płatnej pracy, a dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. Wykształcenie jest jednym z najważniejszych czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem.³⁹

Do analizy poziomu ubóstwa na terenie Gminy Stary Lubotyń przyjęto następujące wskaźniki:

1. udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki,
2. udział osób korzystających z zasiłków stałych w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004, nr 64, poz. 593 z późn. zm.) w przeliczeniu na liczbę korzystających z pomocy społecznej,
3. udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Lubotynie 461 osób korzysta z pomocy świadczonej przez ośrodek.

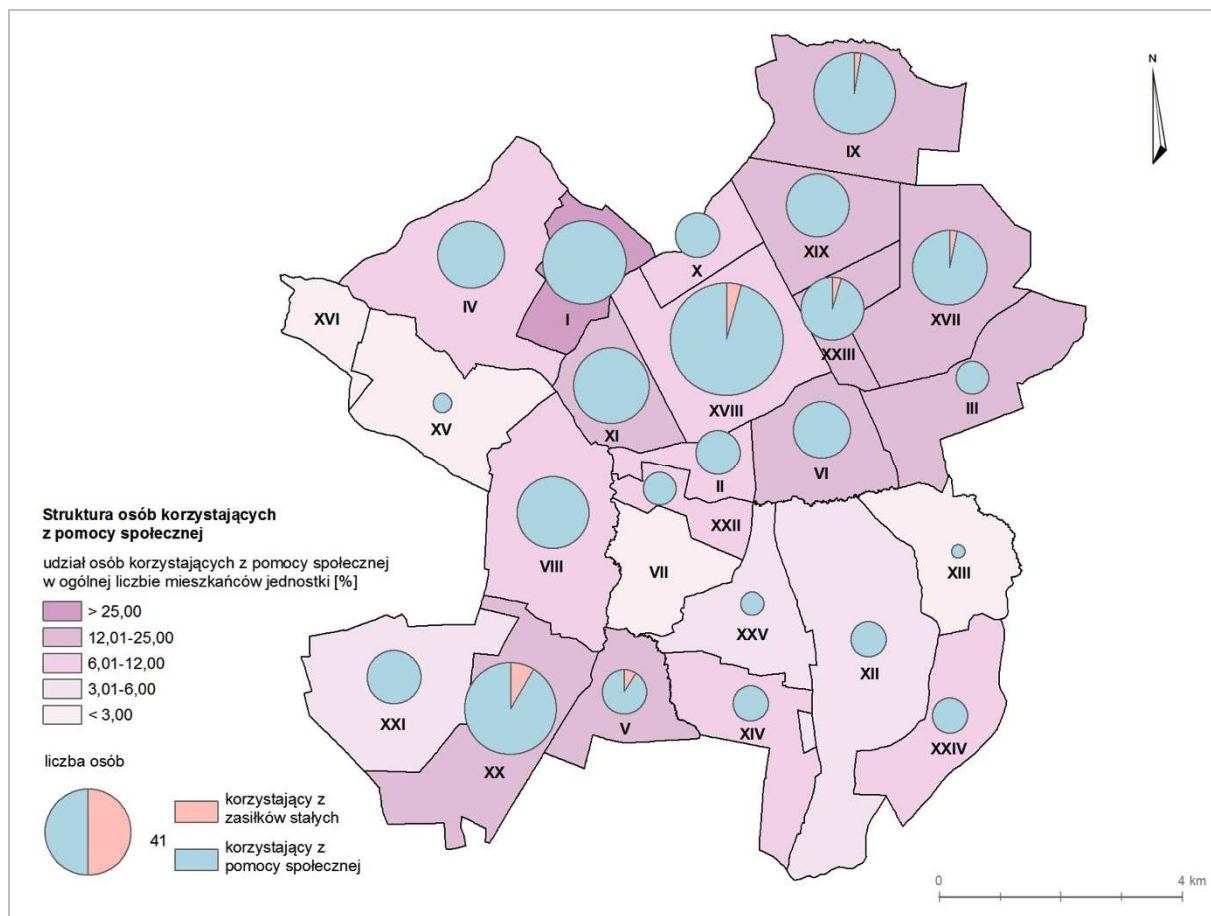
Najwyższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców zanotowano dla Budziszek (31%). 19% mieszkańców Gawek stanowią beneficjenci Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a po 18% mieszkańców Sulęcina Szlacheckiego i Turobina-Brzozowej jest wspierane zasiłkami. Żaden mieszkaniec miejscowości Rogówka i Klimontów nie korzysta z pomocy społecznej.

Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób korzystających z pomocy społecznej w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 5.

---

³⁹ Tamże

Mapa nr 5 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych

Liczba osób korzystających z zasiłków stałych

Zasiłki stałe otrzymuje 11 osób zamieszkałych w gminie. Najwięcej osób otrzymujących zasiłki stałe mieszka w Sulęcinie Szlacheckim (4) i Starym Lubotyniu (3), a po 1 osobie w następujących miejscowościach: Grądziki, Koskowo, Rząśnik i Turobin-Brzozowa.

Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób korzystających z zasiłków stałych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 5.

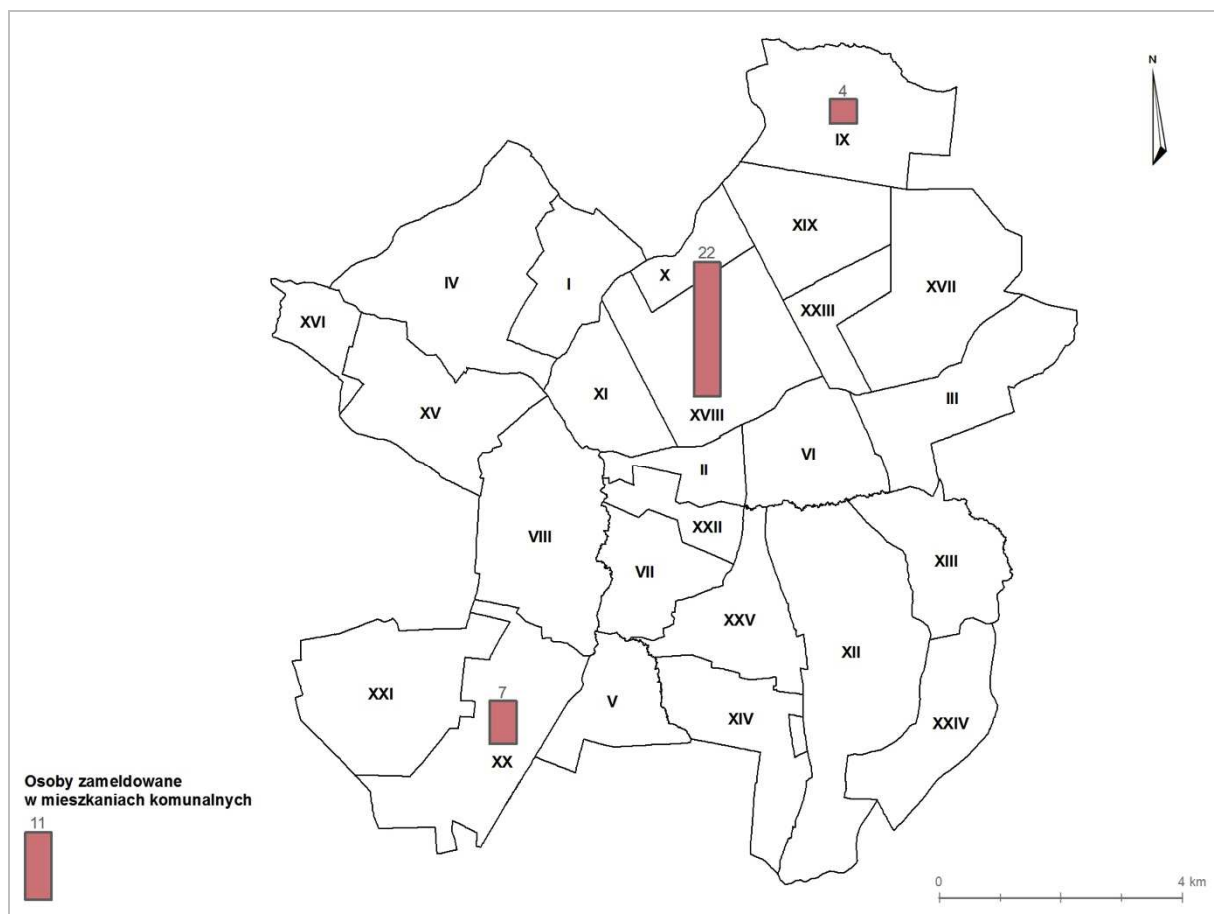
Zameldowani w lokalach komunalnych

Lokale mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Stary Lubotyń mogą być wynajmowane osobom pełnoletnim zameldowanym na pobyt stały lub zamieszkałym z zamiarem stałego pobytu, przez co najmniej 5 lat na terenie gminy Stary Lubotyń, nie posiadającym tytułu prawnego do lokalu pozwalającego na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych oraz spełniającym kryterium dochodowe, tj. średni miesięczny dochód brutto za ostatnie sześć miesięcy liczony na członka rodziny nie może być wyższy niż 110% najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym i 160% w gospodarstwie jednoosobowym.⁴⁰

33 osoby są zameldowane w lokalach stanowiących komunalny zasób mieszkaniowy gminy. 22 osoby są zameldowane w lokalach komunalnych w Starym Lubotyniu, 7 osób w Sulęcynie Szlacheckim, a 4 - w Koskowie. Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału osób zameldowanych w lokalach komunalnych w odniesieniu do liczby mieszkańców w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 6.

Mapa nr 6 Liczba osób zameldowanych w lokalach komunalnych

⁴⁰ Uchwała Nr X/52/07 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 27 września 2007 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

3.6. Przestępczość

Kolejnym zjawiskiem umożliwiającym zdefiniowanie obszaru w stanie kryzysowym jest przestępczość. Często jest powiązana z innymi problemami społecznymi, tj. bezrobocie czy ubóstwo. Do analizy poziomu przestępczości na terenie Gminy Stary Lubotyń przyjęto następujące wskaźniki:

1. liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki,
2. udział osób z niebieską kartą w populacji mieszkańców.

Liczba popełnionych przestępstw

Do analizy zjawiska przestępczości w Gminie wykorzystano dane Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej, dotyczące liczby popełnionych przestępstw na obszarze gminy. W 2015 r. na terenie gminy popełniono 18 przestępstw, z czego 6 to kradzieże i uszkodzenia mienia, a 2 dotyczyły znęcania się nad rodziną.

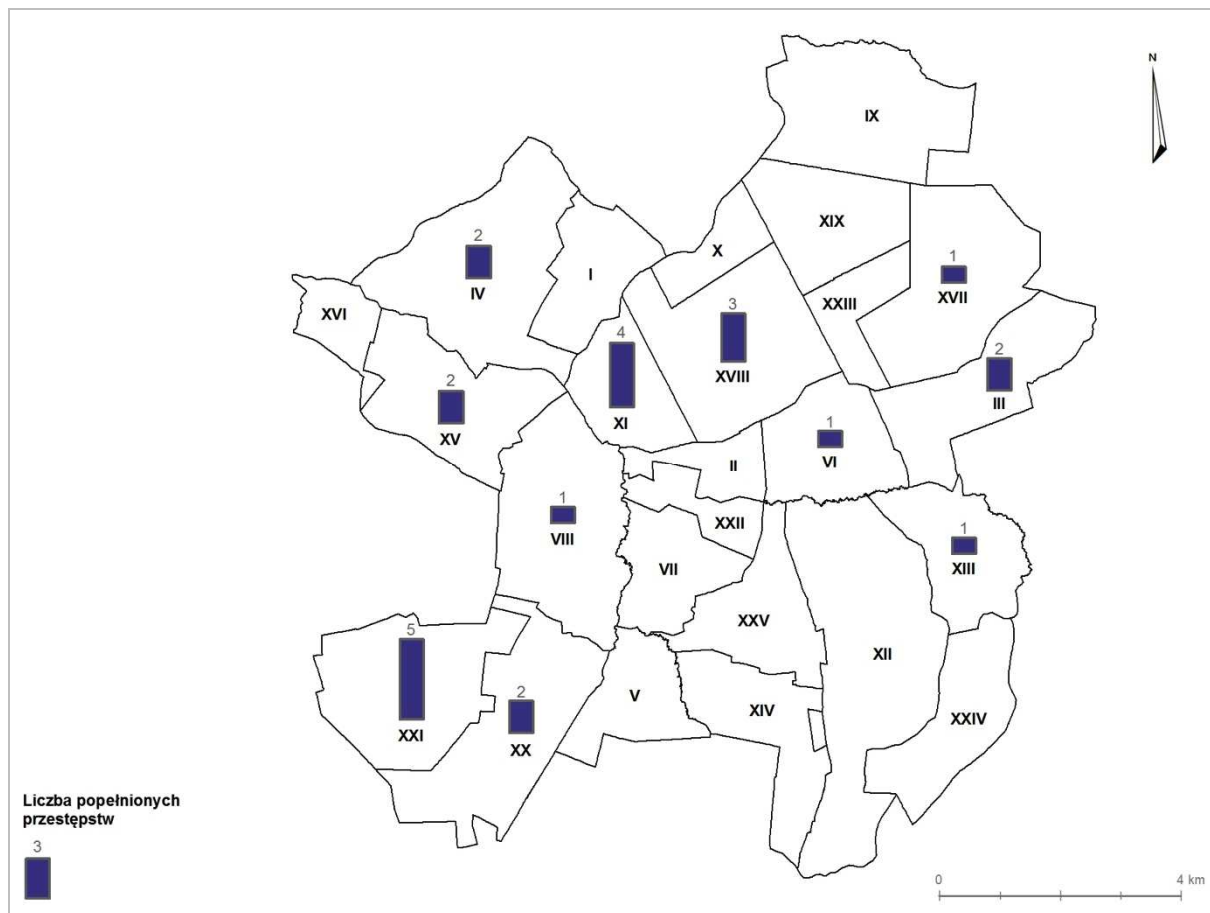
Do końca czerwca 2016 r. popełniono 24 przestępstwa. 9 spośród nich dotyczyło kradzieży, kradzieży z włamaniem, oszustwa i uszkodzenia mienia, kolejne 5 to wypadki drogowe, następne 3 kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwości, inne przypadki

dotyczyły znęcania się nad rodziną, niealimentacji, posiadania narzędzi i urządzeń przeznaczonych do kłusownictwa, kłusownictwa, posiadania narkotyków i podpalenia.

Według danych Powiatowej Komendy Policji najczęściej przestępstw zostało popełnionych w Sulęcinie Włociańskim (5), Lubotyniu-Włókach (4), po 2 w Gawkach, Gniazdowie i Starym Rogowie, Lubotyniu-Kolonii i Sulęcinie Szlacheckim, a po 1 – w Gumowie, Kosewie, Podbielku, Rząśniku i Starym Lubotyniu.

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby popełnionych przestępstw w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 7.

Mapa nr 7 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych gminy

Przemoc w rodzinie

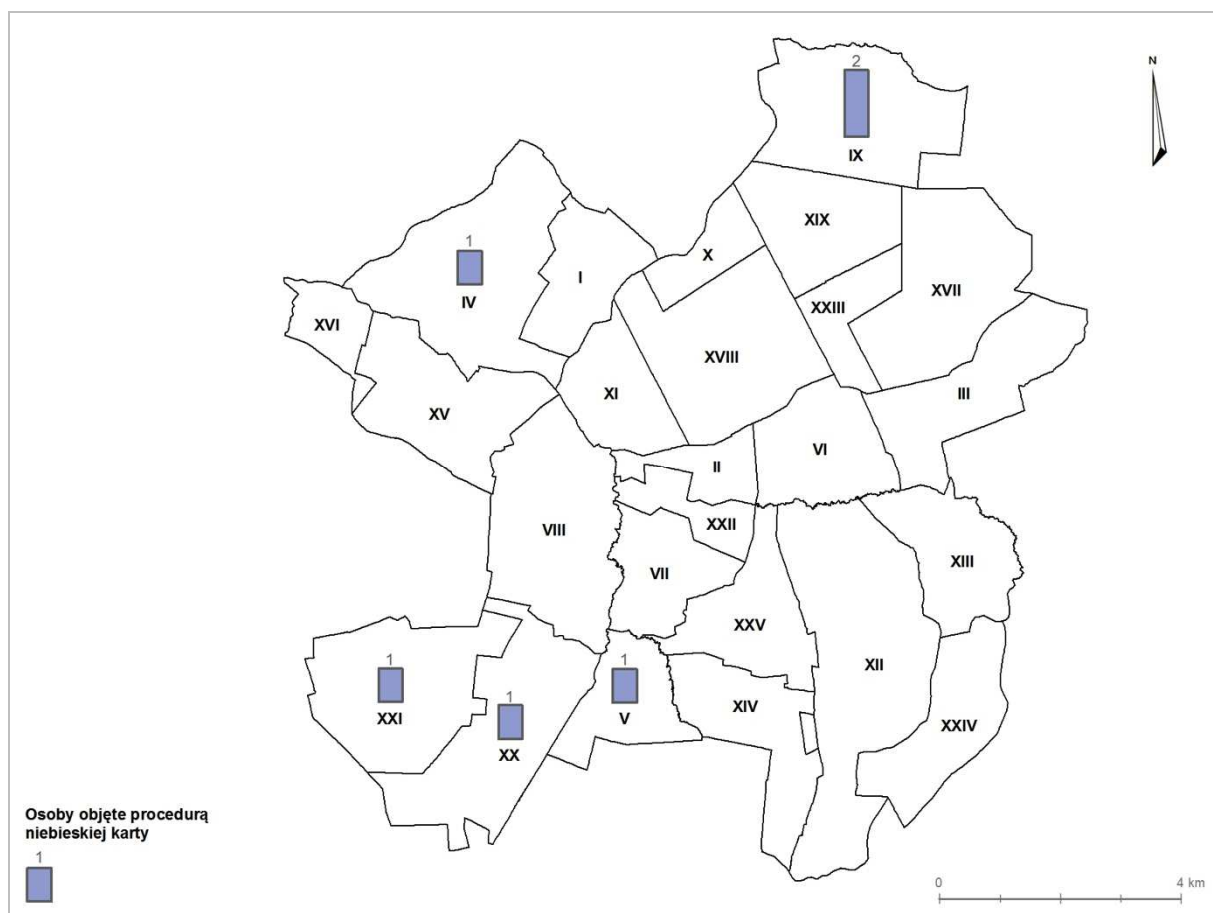
Spółecznie istotnym problemem jest przemoc w rodzinie. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) podniesiono, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności. Na potrzeby niniejszej diagnozy jako wskaźnik przestępczości przyjęto liczbę osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty”⁴¹ w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Lubotyniu wynika, iż procedur „Niebieskiej Karty” objętych jest 6 mieszkańców gminy.

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby osób podlegających procedurze „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w każdej jednostce urbanistycznej została

⁴¹ Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.

przedstawiona na mapie nr 8.

Mapa nr 8 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych gminy

3.7. Edukacja

Edukacja jest istotnym elementem, determinującym rozwój osobisty jednostek, a jednocześnie wpływającym istotnie na późniejsze zachowania i możliwości na rynku pracy, decyduje o statusie społecznym, a brak wykształcenia może być przyczyną marginalizacji na różnych płaszczyznach społecznych. Jako wskaźnik jakości edukacji przyjęto wyniki egzaminu gimnazjalnego.⁴² W diagnozie sytuacji wykorzystano dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie za rok 2016.⁴³

W gminie funkcjonuje Gimnazjum im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotyniu. Średnie wyniki uzyskane w gimnazjum to 53,50%, dla porównania średnia dla powiatu ostrowskiego wynosi 50,79%.

⁴² Dla ujednoczenia informacji przyjęto wskaźnik opisujący średni wynik z wykorzystaniem średniej ważonej, obejmującej część humanistyczną, matematyczno-przyrodniczą i język nowożytny.

⁴³ Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.pdf.

3.8. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to wszystkie unormowane społecznie działania jednostek, wykonywane w ramach określonych ról społecznych.⁴⁴ Dla zdiagnozowania aktywności społecznej mieszkańców gminy przyjęto następujące wskaźniki:

1. liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych,
2. liczbę uczestników wyborów parlamentarnych w 2015 r. w stosunku do liczby osób uprawnionych do głosowania,
3. liczbę osób zapisanych do biblioteki w stosunku do liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.

Organizacje pozarządowe

Współpraca władz gminy z organizacjami pozarządowymi jest określona w „Rocznym Programie Współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016”. Do zadań priorytetowych zaliczone zostały następujące obszary:

1. pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównanie szans tych rodzin i osób,
2. kultura, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
3. wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej,
4. ochrony i promocji zdrowia.⁴⁵

Następujące organizacje, działające na terenie Gminy Stary Lubotyń, zostały wpisane do Rejestru Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Lubotynie (KRS 0000104556),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Żochowie (KRS 0000106697),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rzańniku (KRS 0000113433),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Podbielu (KRS 0000183177),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kosewie (KRS 0000210578),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gumowie (KRS 0000233840),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gniazdowie (KRS 0000259173),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sulęcinie Szlacheckim (KRS 0000260021),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Koskowie (KRS 0000282684),
- Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Ziemi Lubotyńskiej z siedzibą w Starym

⁴⁴ Definicja za encyklopedią PWN.

⁴⁵ Roczny Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016, przyjęty uchwałą Nr VIII/51/15 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 29 października 2015 r.

Lubotyniu (KRS 0000319540).

Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje Uczniowski Ludowy Klub Sportowy Lubotek z siedzibą w Starym Lubotyniu.

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby organizacji pozarządowych w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 9.

Mapa nr 9 Działalność organizacji pozarządowych

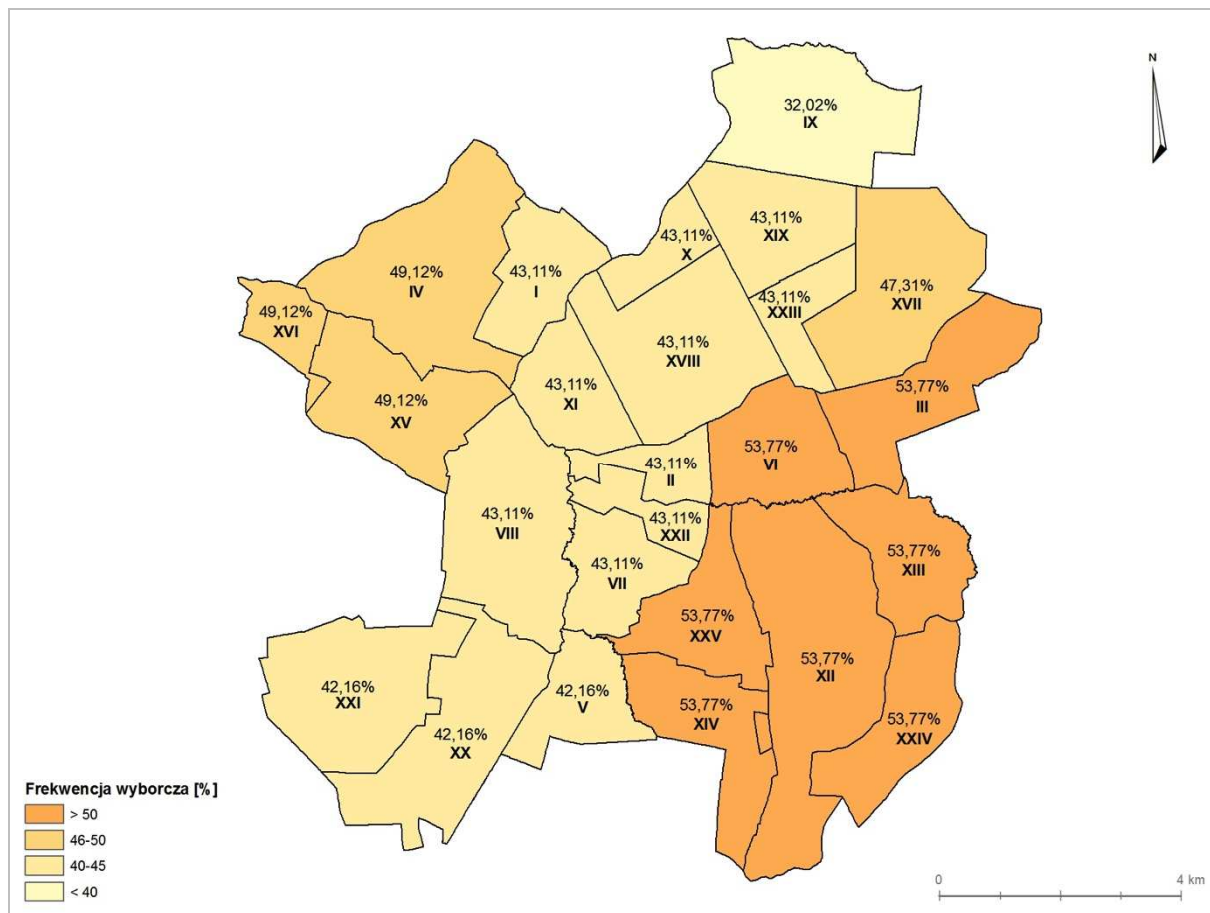

Frekwencja wyborcza

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej w 2015 r. frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych wyniosła 50,92% dla całego kraju, 58,71% dla województwa mazowieckiego, a w powiecie ostrowskim – 47,46%.⁴⁶ Diagnoza stanu w odniesieniu do udziału w wyborach parlamentarnych w 2015 r. w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 10.

⁴⁶ Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.

Mapa nr 10 Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r.

Korzystający z biblioteki

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna. Biblioteka organizuje bądź udostępnia swoją bazę dla działań oświatowo-kulturalnych skierowanych głównie do dzieci i młodzieży. Liczba osób zapisanych do biblioteki jest wskaźnikiem, pozwalającym na diagnozę sytuacji społecznej. Łączna liczba osób zapisanych według stanu na 30.06.2016 r. wynosi 197 osób. Największy odsetek mieszkańców zapisanych do biblioteki zanotowano dla miejscowości Gawki (12,90%), a następnie dla Starego Lubotynia (12,6%). W pozostałych miejscowościach gminy udział ten kształtuje się poniżej 10%.

Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby osób zapisanych do biblioteki w każdej jednostce urbanistycznej została przedstawiona na mapie nr 11.

Mapa nr 11 Liczba osób zapisanych do biblioteki gminnej

3.9. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym

Jako **obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym** można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Do oceny sytuacji społecznej przyjęto wartości następujących wskaźników:

- WS1** - Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców [%]
- WS2** - Udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców [%]
- WS3** - Udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców [%]
- WS4** - Udział osób zameldowanych w lokalach komunalnych w populacji mieszkańców [%]
- WS5** - Liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na liczbę mieszkańców [%]
- WS6** - Udział osób z niebieską kartą w populacji mieszkańców [%]
- WS7** - Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na mieszkańców [szt./os]

WS8 – Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r. [%]

WS9 - Udział osób zapisanych do biblioteki w populacji mieszkańców [%]

Wartości wybranych wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną gminy, zostały zestawione w Załączniku nr 1. W celu wykonania diagnozy stanu w sferze społecznej wykorzystano wskaźnik syntetyczny Perkała, pozwalający na porównanie poszczególnych mierników i wyliczenie jednego syntetycznego wskaźnika. Proces ten przebiegał dwuetapowo:

1. normalizacja poszczególnych mierników przyjętych do opracowania diagnozy stanu, w wyniku której wszystkie mierniki wyrażone w jednostkach standaryzowanych są porównywalne i można je sumować.
2. obliczenie syntetycznych wskaźników (Wp) dla każdej jednostki urbanistycznej.

Dla każdej jednostki urbanistycznej wyliczono wskaźnik syntetyczny Wp (tabela nr 3). Do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Kolorem zielonym wyróżniono obszary, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Kolorem żółtym oznaczono te jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Wartości, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego oznaczono kolorem czerwonym, a wartości wskaźnika syntetycznego wyróżniono pogrubioną czcionką.

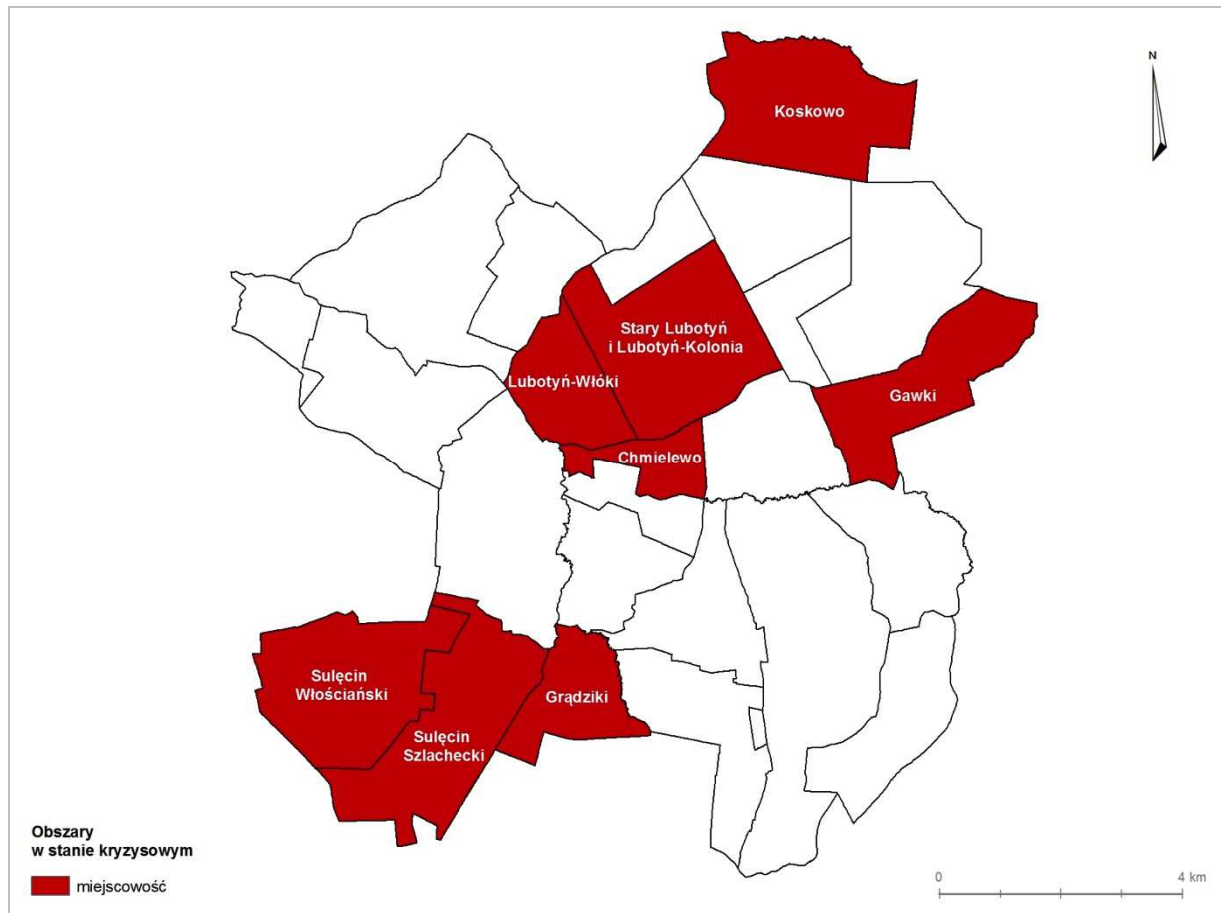
Tabela nr 3 Wartości wskaźników syntetycznych Wp dla poszczególnych jednostek urbanistycznych

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Wskaźnik syntetyczny Wp
1	I	Budziszki	0,17
2	II	Chmielewo	-0,32
3	III	Gawki	-0,25
4	IV	Gniazdowo i Stare Rogowo	-0,06
5	V	Grądziki	-0,61
6	VI	Gumowo	0,47
7	VII	Klimonty	0,17
8	VIII	Kosewo	0,47
9	IX	Koskowo	-0,85
10	X	Lubotyń-Morgi	0,06
11	XI	Lubotyń-Włóki	-0,27

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Wskaźnik syntetyczny Wp
12	XII	Podbiele	0,34
13	XIII	Podbielko	0,20
14	XIV	Rabędy	0,38
15	XV	Rogowo-Folwark	0,27
16	XVI	Rogówek	0,15
17	XVII	Rząśnik	0,60
18	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	-0,44
19	XIX	Stary Turobin	-0,02
20	XX	Sulęcín Szlachecki	-0,93
21	XXI	Sulęcín Włósciański	-0,31
22	XXII	Świerże	0,05
23	XXIII	Turobin-Brzozowa	-0,14
24	XXIV	Żochowo	0,87
25	XXV	Żyłowo	0,00
26	̄		0,00
27	σ		-0,43

Ujemne wartości wskaźnika syntetycznego Wp odzwierciedlają sytuację kryzysową w sferze społecznej. Im wyższa wartość ujemna, tym większe natężenie problemów społecznych w jednostkach urbanistycznych Gminy. Obszary gminy, w których wartości wskaźnika Wp przekroczyły różnicę średniej i połowy odchylenia standardowego, tj. obszary, w których zdiagnozowano sytuację kryzysową, zostały przedstawione w tabeli nr 3 kolorem czerwonym oraz zaprezentowane na mapie nr 12.

Mapa nr 12 Obszary w stanie kryzysowym na terenie Gminy Stary Lubotyń

Spółeczny aspekt rewitalizacji dotyczy działań nakierowanych na zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz ponownej integracji grup zamieszkałych na danym obszarze z innymi częściami gminy. Czynnikiem stanowiącym przyczynę wykluczenia są także wysoka stopa bezrobocia, a zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, jak również niski poziom wykształcenia, oraz stosunkowo wysoki poziom przestępczości, będącej często wynikiem złej sytuacji materialnej.

4. Zasięgi przestrzenne obszarów rewitalizacji

Diagnoza stanu została przeprowadzona w trzech etapach. Pierwszym z nich była analiza wskaźnikowa zjawisk społecznych na terenie Gminy Stary Lubotyń, prowadząca do wskazania obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym. Celem prac w drugim etapie było wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Przeprowadzono analizę wskaźnikową zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, pozwalających na diagnozę stanu i delimitację obszarów zdegradowanych z wykorzystaniem metod statystycznych i prezentacji kartograficznej. W ostatnim etapie skoncentrowano się na wskazaniu obszaru rewitalizacji. Obszar zidentyfikowany w wyniku przeprowadzonej analizy stanowi najbardziej problemową część gminy, w granicach której podejmowane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Obszar zdegradowany

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku wystąpienia na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z obszaru gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego.

4.1. Sytuacja gospodarcza

Niski poziom przedsiębiorczości na danym terenie może stanowić jedną z przyczyn stanu kryzysowego. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

W celu zdiagnozowania stopnia przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Stary Lubotyń przyjęto wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru Regon. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 31.12.2015 r. wskaźnik ten dla województwa mazowieckiego wynosi 143 podmioty, dla powiatu ostrowskiego przyjmuje wartość 86. Dla Gminy Stary Lubotyń wskaźnik jest niższy niż dla powiatu i osiąga wartość 48.

Do analizy przyjęto dane Urzędu Gminy w zakresie ewidencji działalności gospodarczej oraz dane z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Z analizy wyłączono podmioty w likwidacji bądź upadłości. Łącznie na terenie Gminy Stary Lubotyń do ewidencji działalności gospodarczej wpisanych jest 106 podmiotów, a do Krajowego Rejestru Sądowego – 3 podmioty. Najwięcej firm prowadzi działalność na terenie Starego Lubotynia (29) oraz Sulęcina Szlacheckiego (11). Firmy prowadzące działalność w tych dwóch miejscowościach gminy stanowią 37% wszystkich przedsiębiorstw działających w Gminie. W miejscowościach: Chmielewo, Klimonty, Stary Turobin i Świerże nie są zarejestrowane żadne firmy. Diagnoza stanu w odniesieniu do liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (WG1) w jednostkach urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym została przedstawiona w tabeli nr 4.

Tabela nr 4 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą [szt.]
1	II	Chmielewo	1
2	III	Gawki	2
3	V	Grądziki	1
4	IX	Koskowo	4
5	XII	Lubotyń-Włóki	6
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	29
7	XX	Sulęcın Szlachecki	4
8	XXI	Sulęcın Włosciański	11

W celu diagnozy sytuacji w sferze gospodarczej przyjęto także wskaźniki uzupełniające, tj. udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych, znajdujących się w sferze kryzysowej (WG2) oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych (WG3).

Tabela nr 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
1	II	Chmielewo	17,30	0,00
2	III	Gawki	11,80	0,00
3	V	Grądziki	21,30	0,00
4	IX	Koskowo	19,00	0,31
5	XII	Lubotyń-Włóki	15,60	0,33
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	13,70	0,29
7	XX	Sulęcín Szlachecki	19,30	0,36
8	XXI	Sulęcín Włóściański	18,90	0,42

4.2. Sytuacja środowiskowa

Stan środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej na terenie Gminy Stary Lubotyń powiązana jest ze standardami jakości środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W celu zdiagnozowania sytuacji środowiskowej na terenie Gminy Stary Lubotyń przyjęto wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostki. Na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Po demontażu wyrobów zawierających azbest, powstałe odpady są traktowane jako odpady niebezpieczne.⁴⁷ Diagnoza stanu w odniesieniu do ilości wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym (WŚ1) została przedstawiona w tabeli nr 6.

⁴⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Tabela nr 6 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym [Mg]

Lp.	Symbol	Nazwa	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest [Mg]
1	II	Chmielewo	141,76
2	III	Gawki	46,55
3	V	Grądziki	148,45
4	IX	Koskowo	440,91
5	XII	Lubotyń-Włóki	202,82
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	332,56
7	XX	Sulęcín Szlachecki	279,29
8	XXI	Sulęcín Włóściański	415,48

Obiektami prawnie chronionymi na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późn. zm.) jest fragment obszaru ptasiego Natura 2000 Puszcza Biała (PLB140007).⁴⁸ W obrębie Gminy Stary Lubotyń zajmuje obszar 472,6 ha, co stanowi około 4,3% powierzchni gminy oraz 0,6% powierzchni całego obszaru specjalnej ochrony ptaków. Ochroną objęto fragment siedliska boru świeżego wraz z przyległymi polami rolniczymi częściowo odłogowanymi, lokalnie zarastającymi podrostem sosny oraz tereny zagłębienia bezodpływowego w południowo-zachodniej części gminy w pobliżu Dużej Góry.⁴⁹

Lasy i zadrzewienia zajmują 15% powierzchni gminy. Są to kompleksy o różnym stopniu zwarcia i o dużej fragmentacji, położone głównie na północnym wschodzie i południu gminy. Lasy na terenie gminy zdominowane są przez suche siedliska boru świeżego i miejscami boru mieszanego, porośniętego sośniną w średnim wieku, z nielicznymi lub pojedynczymi dębami i średnio licznymi brzoźami. Z punktu widzenia ochrony przyrody, na szczególną uwagę zasługuje torfowisko w zabagnieniu terenu, położone na południe od wsi Rabędy, oraz okalające je bezpośrednio łąki wilgotne, wraz ze stosunkowo licznymi i dobrze zachowanymi olszynami i alejami starych wierzb w dalszym sąsiedztwie torfowiska.⁵⁰ Wskaźnikiem uzupełniającym diagnozę w sferze środowiskowej jest udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym (WŚ2 (tabela nr 7).

⁴⁸ Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.

⁴⁹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stary Lubotyń na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018, przyjęty uchwałą Nr VII/48/11 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 26 maja 2011 r.

⁵⁰ Tamże

Tabela nr 7 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych [%]
1	II	Chmielewo	2,99
2	III	Gawki	61,47
3	V	Grądziki	8,29
4	IX	Koskowo	8,36
5	XII	Lubotyń-Włóki	8,16
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	2,81
7	XX	Sulęcín Szlachecki	19,83
8	XXI	Sulęcín Włóściański	5,09

4.3. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna odgrywa istotną rolę w ocenie komfortu jakości życia mieszkańców danego obszaru. W celu oceny sytuacji przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej Gminy Stary Lubotyń diagnozie poddano następujące obszary:

- gminna infrastruktura techniczna,
- gminna infrastruktura społeczna,
- stan techniczny obiektów budowlanych,
- gminne obszary przestrzeni publicznej,
- obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Gminna infrastruktura techniczna

Na obszarze Gminy Stary Lubotyń nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni, opalanych głównie węglem i drewnem. Obecnie na terenie gminy Stary Lubotyń brak jest sieci gazowej rozdzielczej, a przez obszar gminy przebiega czynny gazociąg tranzytowy, a w 1994 r. wybudowano stację redukcyjno-pomiarową I st. „Sulęcín” o przepustowości 3.200 m³/h z przeznaczeniem podania gazu na teren całej gminy Stary Lubotyń. Stację tę zasila gazociąg DN 100 mm o długości 165 m. Zasilanie gminy Stary Lubotyń w energię elektryczną odbywa się z Głównych Punktów Zasilających (GPZ), zlokalizowanych na terenie miasta Ostrów Mazowiecka za pomocą sieci elektroenergetycznych średniego (SN 15 kV) i niskiego napięcia (nn). Przez południowo-zachodnią część gminy przebiega linia elektroenergetyczna 110kV.⁵¹

⁵¹ Na podstawie: Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stary Lubotyń na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018.

Na terenie gminy Stary Lubotyń funkcjonuje sieć wodociągowa, obejmująca swym zasięgiem 27 miejscowości gminy: Budziszki, Gniazdowo, Kosewo, Lubotyń-Włóki, Rogowo-Folwark, Rogowo Stare, Stary Lubotyń, Sulęcín Szlachecki, Sulęcín Włóściański, Chmielewo, Gawki, Grądziki, Gumowo, Lubotyń-Kolonia, Lubotyń-Morgi, Klimonty, Koskowo, Podbiele, Podbielko, Rabędy, Rogówek, Rząśnik, Stary Turobin, Świerże, Turobin-Brzozowa, Żochowo, Żyłowo. Łącznie około 90% ludności gminy posiada przyłącza sieci wodociągowej. Wodociąg zasilany jest z ujęcia wód podziemnych w Gniazdowie o zasobach wynoszących 67,0 m³/h oraz z ujęcia wód podziemnych w Starym Lubotyniu o zasobach 24,0 m³/h, a także ze studni głębinowej w Podbielku o zasobach w kategorii „B” wynoszących 18,0 m³/h.⁵²

Sieć kanalizacyjna obsługuje 4 miejscowości gminy: Stary Lubotyń, Lubotyń Włóki, Gniazdowo i Kosewo, pozostałe miejscowości nie posiadają zbiorczej kanalizacji. Ścieki są przewożone do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni, zlokalizowanej w Lubotyniu Włókach i po oczyszczeniu odprowadzane do rzeki Orz.⁵³ W celu oceny sytuacji w zakresie dostępności do gminnej infrastruktury technicznej przyjęto wskaźnik liczby przyłączy wodociągowych (WF1) i kanalizacyjnych (WF2) w odniesieniu do liczby budynków w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym (tabela nr 8).

Tabela nr 8 Liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba przyłączy wodociągowych [szt.]	Liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.]
1	II	Chmielewo	23	0
2	III	Gawki	7	0
3	V	Grądziki	23	0
4	IX	Koskowo	63	0
5	XII	Lubotyń-Włóki	35	45
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	167	120
7	XX	Sulęcín Szlachecki	59	0
8	XXI	Sulęcín Włóściański	54	0

Gminna infrastruktura społeczna

Jednym z zadań samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Rozwój gminy zależy także od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak władze gminy będą wykorzystywały swoje mocne strony w tym zakresie. Infrastruktura społeczna obejmuje zadania z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury i sportu,

⁵² Tamże

⁵³ Tamże

niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

W gminie funkcjonują 4 szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotyniu wraz z filią w Podbielu, Szkoła Podstawowa w Gniazdowie oraz Szkoła Podstawowa w Sulęcinie Szlacheckim, oddziały przedszkolne w Gniazdowie, Sulęcinie Szlacheckim, Starym Lubotyniu i w Podbielu oraz Gimnazjum im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotyniu.

Dostęp do placówek służby zdrowia jest zapewniony przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia „Medicus”, Stary Lubotyń 36a. Specjalizacja przychodni to: medycyna ogólna (rodzinna). Mieszkańcy mają możliwość skorzystania z porad lekarskich z dziedziny chorób wewnętrznych, pediatrii oraz stomatologii. Działa również Gabinet Pielęgniarski, gdzie możliwe jest uzyskanie podstawowych zabiegów medycznych. Usługi specjalistyczne oraz usługi lecznictwa zamkniętego dostępne są w pobliskiej Ostrowi Mazowieckiej. Zaopatrzenie w leki zapewnia apteka w Starym Lubotyniu.

Zadania z zakresu kultury realizowane są przez Gminną Bibliotekę Publiczną, znajdującą się w Starym Lubotyniu. Placówka posiada w swoim księgozborze ponad 21.800 woluminów. W związku z brakiem wyspecjalizowanych ośrodków kultury biblioteka organizuje bądź udostępnia swoją bazę dla działań oświatowo-kulturalnych skierowanych głównie do dzieci i młodzieży.

Na terenie gminy znajdują się obiekty sportowe i rekreacyjne tj. sala gimnastyczna przy szkole w Starym Lubotyniu, kompleks boisk w Starym Lubotyniu, boiska w Podbielu i Sulęcinie oraz place zabaw w Starym Lubotyniu, Podbielu i Gniazdowie. Ze względu na istotność kwestii zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie oświaty i kultury, na potrzeby diagnozy w odniesieniu do infrastruktury społecznej, przyjęto wskaźnik dostępności placówek oświatowych i gminnych obiektów kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki urbanistycznej (WF3).

Stan techniczny obiektów budowlanych

Stan techniczny budynków jest związany z datą budowy budynków, obowiązujących wówczas norm i przepisów, a także z prowadzonymi pracami remontowymi czy termomodernizacyjnymi. 67% budynków w gminie zostało wybudowanych przed 1970 r., kolejne 16% budynków ma więcej niż 28 lat, a pozostałe 18% zostało wzniesione po 1989 r.⁵⁴ Zużycie energii na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach jest istotną częścią łącznego zużycia energii finalnej w gminie.

W związku z powyższym istnieje znaczny potencjał zaoszczędzenia energii cieplnej w budownictwie poprzez zastosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne

⁵⁴ Dane Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Jednym z możliwych działań do podjęcia jest termomodernizacja, prowadząca do zwiększenia efektywności wykorzystania energii finalnej, a co za tym idzie do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmują:

- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków,
- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynków,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.⁵⁵

Na terenie Gminy Stary Lubotyń sukcesywnie realizowane są zadania z zakresu termomodernizacji gminnych obiektów użyteczności publicznej.

W zasobach gospodarki komunalnej Gminy Stary Lubotyń znajduje się 8 budynków, w których jest zlokalizowanych 35 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 1.501,63 m².⁵⁶ Komunalny zasób mieszkaniowy gminy został wybudowany w latach 1955-1986. Na potrzeby oceny stanu technicznego budynków przyjęto wskaźnik udziału powierzchni użytkowej budynków komunalnych wyremontowanych w stosunku do łącznej powierzchni budynków komunalnych w danej jednostce urbanistycznej (WF4).

Gminne obszary przestrzeni publicznej

Obszary przestrzeni publicznej to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.⁵⁷ Urządzenia sportowe oraz place zabaw znajdują się głównie przy budynkach szkół. Przy Szkole Podstawowej w Starym Lubotyniu funkcjonuje plac zabaw, boisko asfaltowe oraz trawiaste, przy filii w Podbielu – plac zabaw i boisko trawiaste, przy szkołach w Gniazdowie i Sulęcinie Szlacheckim działają place zabaw dla dzieci. Przy Gimnazjum w Starym Lubotyniu znajduje się boisko asfaltowe i trawiaste, a także siłownia zewnętrzna. Na potrzeby diagnozy przyjęto dostępność terenów zielonych i rekreacyjnych znajdujących się w gminnej przestrzeni publicznej.

⁵⁵ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.

⁵⁶ Uchwała Nr XX/114/12 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 18 października 2012 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Stary Lubotyń na lata 2013 - 2017.

⁵⁷ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Stary Lubotyń znajduje się wiele stanowisk archeologicznych, w tym wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Chmielewie i Świerżach, zabytki architektury i budownictwa, zwłaszcza drewnianego, zabytki techniki, budowle militarne, cmentarz, miejsce pamięci oraz liczne kapliczki, figury i krzyże przydrożne, należące do grupy szeroko rozumianych wartości krajobrazu kulturowego. Do rejestru zabytków prowadzonego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, Delegaturę w Ostrołęce, wpisane są następujące obiekty:

1. Gniazdowo – ślady osady z okresu późnolateńskiego i wczesnorzymskiego, nr rej. 957/76,
2. Rogowo Folwark – ślady osady z późnego okresu rzymskiego, nr rej. 959/77,
3. Rogowo Folwark i Kosewo – ślady cmentarzyska z konstrukcjami kamiennymi z okresu wczesnorzymskiego, nr rej. 960/78,
4. Gniazdowo – ślady osady wczesnośredniowiecznej, nr rej. 958/86,
5. Chmielewo – ślady osady wczesnośredniowiecznej, nr rej. 968/87,
6. Chmielewo – ślady osady wczesnośredniowiecznej, nr rej. 970/88,
7. Lubotyń Włóki – ślady osady wczesnośredniowiecznej, nr rej. 971/89,
8. Świerże – osada wczesnośredniowieczna, nr rej. 299,
9. Stary Lubotyń – kościół, nr rej. A-620,
10. Stary Lubotyń – drewniana kaplica cmentarna, nr rej. A-627.

Na potrzeby diagnozy przyjęto liczbę zabytków wpisanych do rejestru zabytków w poszczególnych jednostkach urbanistycznych (WF5).

4.4. Delimitacja obszarów zdegradowanych

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Do uznania obszaru gminy jako zdegradowanego konieczna jest diagnoza stanu w zakresie sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Przyjęto następujące wskaźniki delimitacyjne:

WG1 - liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców [szt./os.],

WG2 - udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%],

WG3 - udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%],

WŚ1 - ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na

powierzchnię jednostek urbanistycznych [Mg/ha],

WŚ2 - udział terenów zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych [%],

WF1 - liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

WF2 - liczba przyłączy kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

WF3 - liczba placówek oświatowych i gminnych obiektów kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki urbanistycznej [szt./os.],

WF4 - udział powierzchni użytkowej budynków komunalnych wyremontowanych w stosunku do łącznej powierzchni użytkowej budynków komunalnych w danej jednostce urbanistycznej [%],

WF5 - liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków [szt.].

Wartości wybranych wskaźników, charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym zostały zestawione w Załączniku nr 2.

Wyliczone wartości wskaźników syntetycznych dla poszczególnych sfer: gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2) i przestrzenno-funkcjonalnej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym, zostały przedstawione w tabeli nr 9. Analogicznie jak przy diagnozie sytuacji społecznej, do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Kolorem zielonym wyróżniono obszary, dla których wskaźnik przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Kolorem żółtym oznaczono te jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnika przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Wartości, dla których wskaźnik syntetyczny przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego oznaczono kolorem czerwonym, a wartości wskaźnika syntetycznego wyróżniono pogrubioną czcionką.

Tabela nr 9 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Sfera gospodarcza (Wp1)	Sfera środowiskowa (Wp2)	Sfera funkcjonalno-przestrzenna (Wp3)
1	II	Chmielewo	-0,93	0,13	-0,33
2	III	Gawki	-0,38	2,29	-0,50
3	V	Grądziki	-0,54	-0,52	-0,41
4	IX	Koskowo	-0,07	-0,63	-0,28

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Sfera gospodarcza (Wp1)	Sfera środowiskowa (Wp2)	Sfera funkcjonalno-przestrzenna (Wp3)
5	XII	Lubotyń-Włóki	0,03	-0,28	0,12
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	1,30	-0,13	2,09
7	XX	Sulęcín Szlachecki	0,06	-0,05	0,01
8	XXI	Sulęcín Włóściański	0,52	-0,80	-0,70

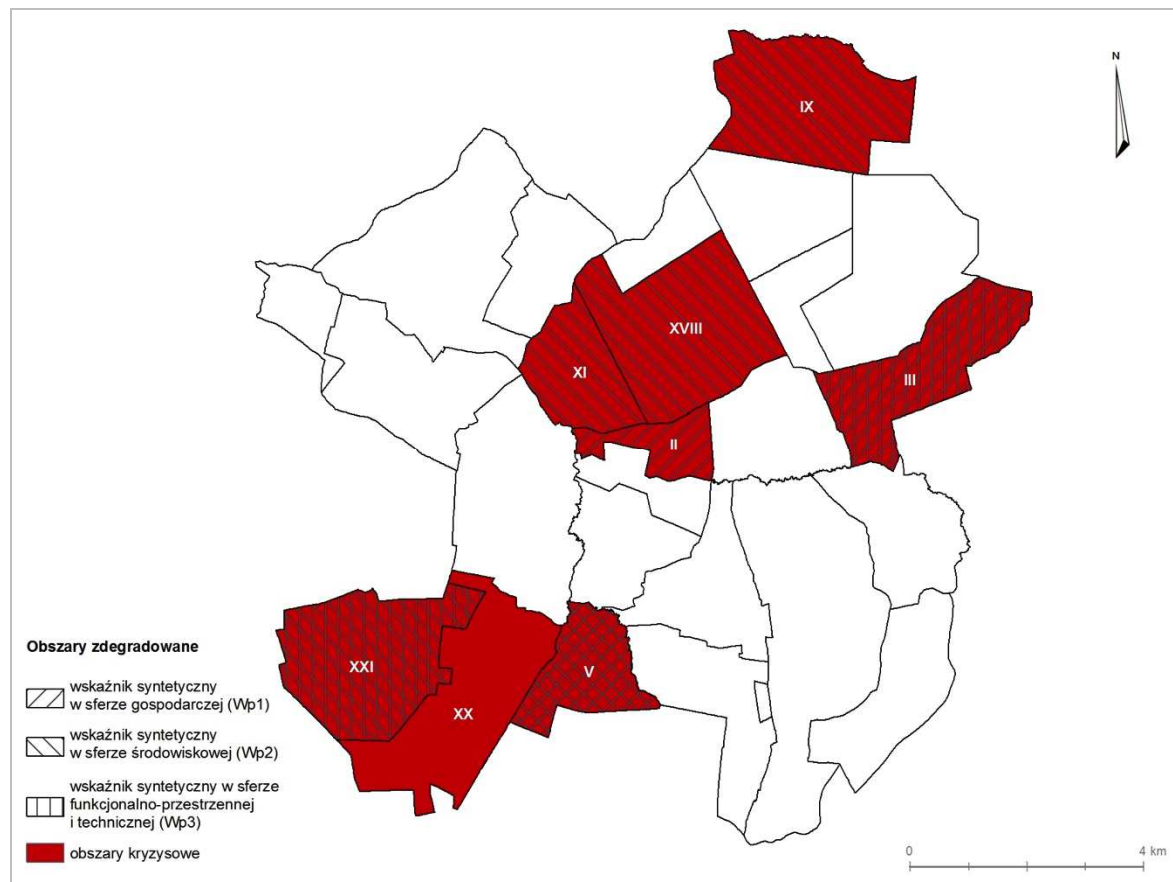
Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono **obszary zdegradowane** na terenie Gminy Stary Lubotyń, w których oprócz negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jeden ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp) gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym zostały zestawione w tabeli nr 10.

Tabela nr 10 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp), gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	Nazwa	Wp	Wp1	Wp2	Wp3	Obszar zdegradowany
1	II	Chmielewo	-0,32	-0,93	0,13	-0,33	tak
2	III	Gawki	-0,25	-0,38	2,29	-0,50	tak
3	V	Grądziki	-0,61	-0,54	-0,52	-0,41	tak
4	IX	Koskowo	-0,85	-0,07	-0,63	-0,28	tak
5	XII	Lubotyń-Włóki	-0,27	0,03	-0,28	0,12	tak
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	-0,44	1,30	-0,13	2,09	tak
7	XX	Sulęcín Szlachecki	-0,93	0,06	-0,05	0,01	nie
8	XXI	Sulęcín Włóściański	-0,31	0,52	-0,80	-0,70	tak

Rozmieszczenie przestrzenne obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Stary Lubotyń zostało przedstawione na mapie nr 13.

Mapa nr 13 Obszary zdegradowane na terenie Gminy Stary Lubotyń

Diagnoza stanu posłużyła do wyznaczenia obszarów zdegradowanych w gminie Stary Lubotyń, które mają zostać objęte Programem Rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń. Łączna liczba mieszkańców i powierzchnia obszarów zdegradowanych została zestawiona w tabeli nr 11.

Tabela nr 11 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	II	Chmielewo	123	337,71
2	III	Gawki	31	208,65
3	V	Grądziki	71	218,30
4	IX	Koskowo	255	613,86
5	XII	Lubotyń-Włóki	180	337,14
6	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	562	693,77
7	XXI	Sulęcín Włóściański	286	555,90
Razem			1 508	2 965,33

4.5. Obszary rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako **obszar rewitalizacji** (art. 10 ustawy). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

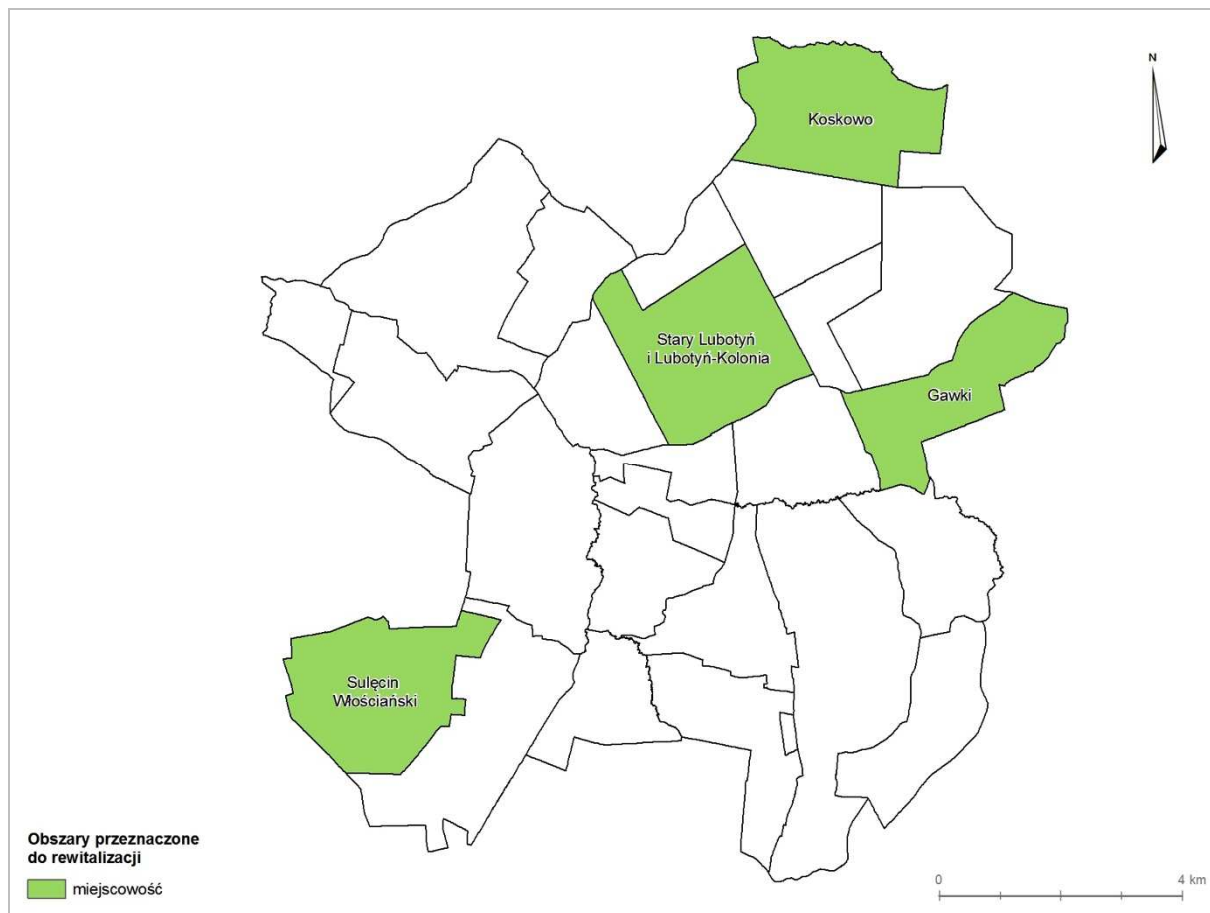
Na wyznaczonych obszarach zdegradowanych Gminy Stary Lubotyń mieszka 39,06% mieszkańców, a ich powierzchnia stanowi 29,81% łącznej powierzchni gminy. Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Stary Lubotyń, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności oraz zamierzenia strategiczne rozwoju gminy, wyrażone w „Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022”, pozwoliły na wyodrębnienie obszaru rewitalizacji na terenie gminy, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów. Zgodnie z *Instrukcją* wykorzystano dodatkowe analizy, ankiety i wywiady pogłębione z interesariuszami *Programu* w celu określenia obszaru, mającego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, a który powinien zostać objęty procesem rewitalizacji.

Tabela nr 12 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów rewitalizacji

Lp.	Symbol	Nazwa	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	III	Gawki	31	208,65
2	IX	Koskowo	255	613,86
3	XVIII	Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia	562	693,77
4	XXI	Sulęcín Włósciański	286	555,90
Razem			1 134	2 072,18
Udział			29%	20%

Przestrzenne rozmieszczenie obszaru rewitalizacji zostało przedstawione na mapie nr 14.

Mapa nr 14 Obszary rewitalizacji Gminy Stary Lubotyń

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje cztery następujące podobszary: Gawki, Koskovo, Stary Lubotyń i Sulęcín Włociański. Zgodnie z wymogami ustawy stanowi nie więcej niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, tj. odpowiednio jest to 20% powierzchni Gminy, zamieszkiwane przez 29% ludności. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych. Stosunkowo wysoki jest udział osób bezrobotnych w populacji mieszkańców, a także osób długotrwale pozostających bez pracy. Wśród bezrobotnych przeważają osoby młode do 35 roku życia, a 53% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym. Bezrobocie, obok migracji młodych ludzi do miast, jest uznawane przez mieszkańców jako jedno z największych zagrożeń społecznych w gminie. Na wyznaczonym obszarze 8% spośród wszystkich mieszkańców osób korzysta z pomocy świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. 90% lokali komunalnych znajduje się w Starym Lubotyniu i Lubotyniu-Kolonii, a 48% zostało spośród nich poddane procesowi termomodernizacji. Na obszarze występuje także podwyższony poziom przestępczości w porównaniu z obszarami nie znajdującymi się w stanie kryzysowym. Jednocześnie obserwowana jest niższa aktywność społeczna mieszkańców. Ponadto w wybranym obszarze wystąpiły także niekorzystne zjawiska w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Stosunkowo niska jest przedsiębiorczość mieszkańców,

przejawiająca się chęcią prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Niski jest udział terenów zielonych, w tym przeznaczonych do rozwoju turystyki i rekreacji, a nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach gminy ma negatywny wpływ na zdrowie mieszkańców. Nie wszystkie budynki mieszkalne są podłączone do sieci wodociągowej, a siecią kanalizacyjną objęte są 4 miejscowości gminy. Udział dróg o nawierzchni twardej wynosi niecałe 23,5% ogółu dróg gminnych. Drogi o nawierzchni żwirowej stanowią 42,8%, zaś 1/3 ogółu dróg gminnych stanowią drogi gruntowe (33,7%). Konieczność poprawy stanu dróg jest jednym z najważniejszych problemów wymagających rozwiązania, który jest postrzegany przez lokalne społeczeństwo jako bardzo ważny czynnik określający standard życia.

Wyznaczony obszar rewitalizacji jest istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnego, budowania tożsamości oraz miejsc integracji społecznej. Na obszarze znajdują się:

- Urząd Gminy,
- Kościół parafialny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny,
- Bank Spółdzielczy,
- Urząd Pocztowy,
- Szkoła Podstawowa i Gimnazjum im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotynie,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia „Medicus”,
- Punkt apteczny,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy Lubotek.

Ponadto na wyznaczonym obszarze organizowane są wydarzenia o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym i integracyjnym o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym. Mając na uwadze powyższe, stwierdzono, iż obszary: Koskowo, Gawki, Stary Lubotyń i Lubotyń-Kolonia oraz Sulęcín Włociański posiadają wszystkie cechy obszaru rewitalizacji i dlatego powinny stanowić obszar rewitalizacji. Wnioski płynące z partycypacji społecznej pokrywają się z opracowaną diagnozą stanu. Jako mocne strony rozwoju gminy mieszkańcy uznawali najczęściej atrakcyjne położenie gminy, rozwinięte rolnictwo, wysokie walory środowiskowe terenów gminy, aktywne podmioty gospodarcze oraz aktywność Ochotniczych Straży Pożarnej. Z kolei słabe strony gminy to we wskazaniach ankietowanych to przede wszystkim wysokie bezrobocie, migracja ludzi młodych do miast, mała aktywność mieszkańców gmin, mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży, słaba jakość dróg gminnych, słaba opieka zdrowotna oraz niewielka oferta kulturalna. Mieszkańcy wskazali ponadto na konieczność podjęcia dalszej rozbudowy systemów kanalizacji, poprawy połączeń komunikacyjnych z najbliższymi miastami, stworzenia polityki zachęt dla potencjalnych inwestorów, rozwoju turystyki i agroturystyki, rozbudowy infrastruktury sportowej oraz promocji gminy.

Granice obszarów rewitalizacji zostały przedstawione na mapie, stanowiącej załącznik nr 5 do niniejszego opracowania. Integralną częścią *Programu* jest mapa gminy w skali 1:1000 w formie elektronicznej.

5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju Gminy zdefiniowaną w „Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016-2022”, która brzmi następująco: **„Przyjazna inteligentna gmina – znaczący, nowoczesny ośrodek rolniczo-gospodarczy o wysokich walorach środowiskowych, tworzący wysokiej jakości przestrzeń do życia i działalności lokalnej społeczności”**.

Działania rewitalizacyjne dla Gminy Stary Lubotyń, obejmujące obszar następujących miejscowości: Stary Lubotyń i Lubotyń Kolonia, Gawki, Koskowo oraz Sulęcín Włocíański, przebiegały będą we wszystkich sferach życia społeczno-gospodarczego gminy.

Sfera społeczna

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problem poziomy bezrobocia i ubóstwa. Gmina Stary Lubotyń stanie się obszarem zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji, a także będzie stanowiła forum aktywnej współpracy pomiędzy administracją publiczną, mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność gminy. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział w formach aktywności proponowanych na terenie gminy, tj. imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

Sfera gospodarcza

W sferze gospodarczej nastąpi aktywizacja gospodarcza mieszkańców, a gmina będzie obszarem, gdzie istnieją korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej funkcjonującym i potencjalnym podmiotom gospodarczym.

Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej gmina będzie dążyła do jakościowej poprawy terenów zielonych i rekreacyjnych, przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy dwutlenkiem węgla, a także usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków na terenie Gminy.

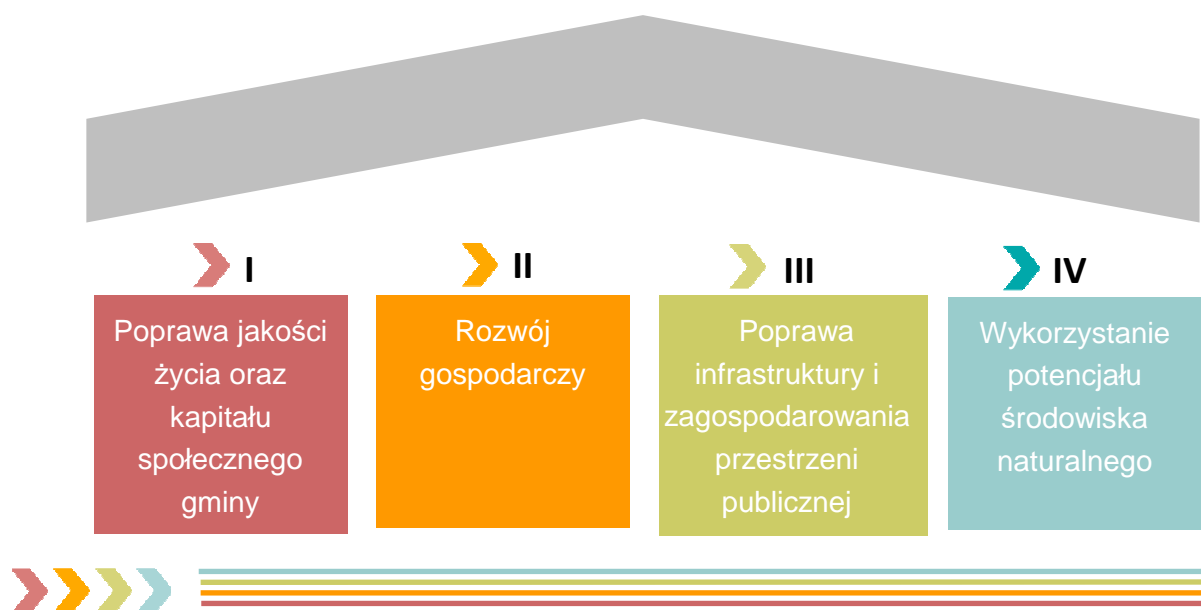
Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej gmina będzie cechowała się wysokiej jakości strukturą przestrzenną, nastąpi poprawa stanu obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Zrewitalizowane obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła przyczynek do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów gminy.

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów Gminy. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Gminie Stary Lubotyń, z wykorzystaniem wniosków i postulatów zebranych w ramach partycypacji społecznej w formie ankietyzacji, warsztatów oraz spacerów studyjnych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz ustalenia hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych i uwzględnieniu celów i kierunków wyznaczonych w dokumentach programowych Gminy oraz krajowych i wojewódzkich strategiach i planach, podejmujących tematykę rozwoju, wyznaczone zostały cele rewitalizacji gminy.

Cele rewitalizacji, stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu diagnozy i będące przełożeniem wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz wynikiem konsultacji społecznych, zostały zdefiniowane w niniejszym *Programie* jako:

Uwzględniając postulat spójności działań, programowanie rewitalizacji jest komplementarne z planowaniem przestrzennym i gminną polityką społeczną, a także z zadaniami z zakresu edukacji, sportu oraz z polityką kulturalną gminy.

Postawione cele stanowią przełożenie wizji we wszystkich kluczowych obszarach tematycznych związanych z rewitalizacją Gminy Stary Lubotyń i obejmujących rozwój społeczny, przestrzenny i gospodarczy na obszarze rewitalizacji, a także wspierającym dążenie do polepszenia warunków w pozostałych obszarach Gminy.

Kierunki działań skierowane są na eliminację bądź ograniczenie natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych, występujących na terenie Gminy:

Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądaných efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego Gminy

- Aktywne przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, w tym bezrobociu i ubóstwu.
- Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej.
- Zapewnienie dostępu i wysokiego poziomu edukacji mieszkańcom wszystkich grup wiekowych.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację.

Rozwój gospodarczy

- Aktywizacja zawodowa mieszkańców.
- Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej.

Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej

---

- Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej.
- Poprawa jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych, sakralnych i sportowych.
- Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej.
- Poprawa stanu technicznego budynków oraz wykorzystanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną.
- Dbłość o estetykę obiektów budowlanych i małej architektury.
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego.
- Modernizacja infrastruktury technicznej i zwiększenie dostępności mieszkańców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego

- Zwiększenie wykorzystania zasobów kulturowych i krajobrazowych.
- Zagospodarowanie terenów zielonych na potrzeby rekreacyjne mieszkańców.
- Poprawa stanu środowiska.
- Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Promowanie porządku w przestrzeniach publicznych.

7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich. Silne poczucie tożsamości i więzi daje pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, ale także w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

W niniejszym *Programie* zaplanowane zostały projekty zintegrowane, rozumiane jako sekwencje powiązanych ze sobą działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączące aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji Gminy. Kompleksowość ujęcia projektów zapewni osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji, przyczyniających się do odnowy i rozwoju obszaru, a w konsekwencji także jego otoczenia. Każdy z interesariuszy posiadał możliwość zgłaszania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*.

Założenia niniejszego *Programu* będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań, ale będzie podlegała corocznemu monitoringowi i aktualizacji, w tym także w szczególności w odniesieniu do harmonogramu realizacji projektów i możliwości pozyskania finansowania z różnych źródeł. Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru gminy.

Wśród podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienić należy:

1. Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie.
3. Rozbudowa Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotynie.
4. Zagospodarowanie centrum miejscowości Stary Lubotyń.
5. Zagospodarowanie centrum miejscowości Koskowo.
6. Zagospodarowanie centrum miejscowości Gawki.
7. Remont kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotynie.

8. Remont kaplicy cmentarnej pw. św. Rocha w Starym Lubotynie.
9. Adaptacja terenów zalewowych wokół zbiornika w miejscowości Lubotyń Kolonia.
10. Edukacyjna ścieżka rowerowa.
11. Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych.
12. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej.

Dla każdego projektu wskazano podmioty odpowiedzialne i miejsce realizacji projektów, zakres i planowany termin realizacji, szacowaną wartość i możliwe źródła finansowania projektu, prognozowane rezultaty oraz wskaźniki rezultatu.

POPRAWA ZDOLNOŚCI DO ZATRUDNIENIA OSÓB NIEAKTYWNYCH ZAWODOWO I OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Podmioty realizujące	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Miejsce realizacji	Stary Lubotyń 42, 07-303 Stary Lubotyń
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia zakłada się realizację m.in. następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, w tym osób młodych i osób po 50. roku życia, ➤ ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, ➤ aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. <p>Przy realizacji projektu Zakłada się współpracę Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej.</p>
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020</p>
Szacowana wartość	250 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i> , działanie 8.2 <i>Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo</i> , działanie 9.1 <i>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</i>), Powiatowy Urząd Pracy (działanie 8. 1. <i>Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP</i>), Program Wiedza Edukacja Rozwój (działanie 1.2 <i>Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy</i>), środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	<p>Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie ograniczenie skali zjawiska bezrobocia na terenie obszaru rewitalizacji i Gminy, gdyż projekt dedykowany jest wszystkim mieszkańcom gminy, pozostającym bez zatrudnienia. Ograniczona w ten sposób zostanie także skala ubóstwa, a także podniesione zostaną kwalifikacje zawodowe uczestników kursów. Wszystkie te działania doprowadzą w dłuższej perspektywie czasu do większej spójności społecznej i wzmocnienia więzi, a pośrednio do poprawy wizerunku obszaru rewitalizacji.</p> <p>Wsparcie osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem</p>

<p>Wskaźniki rezultatu</p>	<p>społecznym realizowane będzie z wykorzystaniem usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym. Planowane kierunki działań obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ diagnozę indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników projektu, ➤ podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, ➤ pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, ➤ wspieranie samo zatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy, ➤ pracę socjalną, ➤ usługi asystenckie, w tym m.in. usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta rodziny, ➤ inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia (m.in. staże, praktyki zawodowe), ➤ poradnictwo psychologiczne, prawne i obywatelskie, ➤ kursy i szkolenia, mające na celu nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji. <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, a także rozwój gospodarczy.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń</p> <p>Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób pozostających bez pracy – 4 szt.</p> <p>Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os.</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os.</p>
----------------------------	--

INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW PRZEZ WSPÓLNE DZIAŁANIE

<p>Podmioty realizujące</p> <p>Miejsce realizacji</p> <p>Zakres projektu</p>	<p>Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Ziemi Lubotyńskiej, Ochotnicze Straże Pożarne, Gmina Stary Lubotyń</p> <p>Gmina Stary Lubotyń</p> <p>W ramach realizacji przedsięwzięcia zakłada się wykorzystanie zasobów Gminy Stary Lubotyń poprzez wspólne i aktywne spędzanie wolnego czasu całych rodzin, integracji międzypokoleniowej i społecznej. Do planowanych wydarzeń organizowanych w świetlicach wiejskich i remizach strażackich będą należały m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Powiatowy Przegląd Zespołów Tanecznych, ➤ obchody Dnia Dziecka, Dnia Strażaka, Święta Niepodległości, ➤ kulinarne spotkania gospodyń, ➤ festyny rodzinne, ➤ jarmarki produktów lokalnych i rękodzieła,
--	---

Planowany termin realizacji	<p>➤ zawody strażackie.</p> <p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020</p>
Szacowana wartość	Do uzupełnienia w późniejszym etapie realizacji <i>Programu</i>
Proponowane źródła finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność)</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja Kulturalna”, środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	<p>Efektem realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa wizerunku Gminy jako obszaru atrakcyjnego kulturowo. Mieszkańcy będą mieli możliwość integracji sąsiedzkiej, a także do prezentacji własnych zainteresowań i osiągnięć. Budowana będzie tożsamość regionalna, a społeczność lokalna będzie postrzegana jako środowisko otwarte. Działania o charakterze kulturalnym i integracyjnym aktywizują społeczność lokalną, wpływają na spójność społeczną i postawy obywatelskie. Zakłada się poprawę świadomości historycznej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i wzrost wiedzy na temat Ziemi Lubotyńskiej. Działania będą jednocześnie służyły wsparciu środowiska lokalnego w aktywności społecznej jako realizację potrzeb inicjowania przedsięwzięć integrujących społeczność lokalną.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba zorganizowanych imprez o charakterze społeczno-kulturalnym – 10 szt.</p> <p>Liczba uczestników imprez o charakterze społeczno-kulturalnym – 200 os.</p>

ROZBUDOWA SZKOŁY PODSTAWOWEJ IM. JANA PAWŁA II – PAPIEŻA POLAKA W STARYM LUBOTYNIU

Podmioty realizujące	Gmina Stary Lubotyń
Miejsce realizacji	Stary Lubotyń 7, 07-303 Stary Lubotyń, dz. 141608_2.0010.85/3 i 85/4
Zakres projektu	Planowana jest rozbudowa przedszkola, sali gimnastycznej i zespołu boisk sportowych.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	1 000 000 zł

Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 10.1 <i>Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży</i> , poddziałanie 10.1.4. <i>Edukacja przedszkolna</i> , środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę upowszechnienia edukacji przedszkolnej , zwłaszcza w środowiskach, w których z braku odpowiedniej liczby miejsc dzieci nie są objęte wychowaniem przedszkolnym oraz wyrównania szans edukacyjnych dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Pośrednim efektem będzie wsparcie rodzin w wychowaniu dzieci, zapewnienie im profesjonalnej opieki, prowadzące do rozwiązania istniejących problemów, poprawy spójności społecznej, a także umożliwienie powrotu do aktywności zawodowej rodzicom, którzy nie podjęli zatrudnienia z powodu braku możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi. Budowa sali gimnastycznej i zespołu boisk sportowych wzbogaci ofertę zajęć sportowych dla uczniów, ale także poza godzinami pracy szkoły – dla wszystkich mieszkańców Gminy, zapewniając wzrost integracji społecznej oraz poprawę warunków życia mieszkańców. Planowana jest organizacja imprez sportowych, turniejów i rozgrywek dla dzieci i młodzieży, a także dorosłych mieszkańców Gminy. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy . Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń
Wskaźniki rezultatu	Liczba dzieci zapisanych do przedszkola – 50 os. Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia sportowe – 70 os. Liczba sportowych imprez gminnych – 5 szt.

ZAGOSPODAROWANIE CENTRUM MIEJSCOWOŚCI STARY LUBOTYŃ

Podmioty realizujące	Gmina Stary Lubotyń
Miejsce realizacji	07-303 Stary Lubotyń, dz. ew. 141608_2. 0020.204/1 i 205
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie targowiska gminnego oraz terenu wokół kościoła na potrzeby mieszkańców miejscowości. Planowane działania obejmują: <ul style="list-style-type: none"> ➤ utwardzenie powierzchni targowiska, ➤ doprowadzenie mediów do targowiska, ➤ budowa parkingu, ➤ budowa placu zabaw,

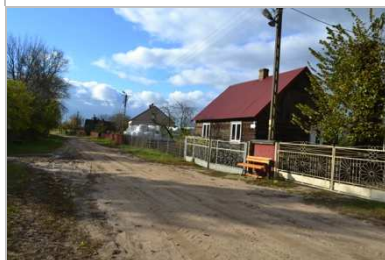
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa siłowni zewnętrznej, ➤ budowa altan i wiat, ławek, grilla zewnętrznego.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2020</p>
Szacowana wartość	600 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Budowa i modernizacja infrastruktury handlowej ma na celu stworzenie miejsc, gdzie rolnicy będą mogli sprzedawać produkty wytworzone w gospodarstwie. Planuje się, iż zmodernizowane targowisko będzie pełniło także funkcję lokalnego centrum wydarzeń kulturalnych. Zapewni to odpowiednie warunki do organizowania i animowania uczestnictwa społeczności wiejskiej w wydarzeniach artystycznych, kulturalnych czy integracyjnych. Na placu wokół kościoła organizowane będą imprezy plenerowe, koncerty i wydarzenia artystyczne. Będzie istniała możliwość prezentacji osiągnięć uczniów szkół gminnych, gminnych zespołów tanecznych i muzycznych (chór Dominanta, zespoły taneczne Mały Lubotyń i Lubotyń oraz zespół instrumentalny Hat Band). Organizowane będą wystawy prac uczniów szkół Gminy. Planowane jest ogłoszenie konkursu na najbardziej zadbaną posesję. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń</p>
Wskaźniki rezultatu	<p>Liczba zorganizowanych spotkań dla mieszkańców – 4 szt. Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) – 40 os.</p>

ZAGOSPODAROWANIE CENTRUM MIEJSCOWOŚCI KOSKOWO

Podmioty realizujące	Gmina Stary Lubotyń
Miejsce realizacji	Koskowo, 07-303 Stary Lubotyń, 141608_2.0009.581/1
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie centrum miejscowości. Planowane działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa placu zabaw, ➤ budowa siłowni zewnętrznej, ➤ budowa altan i wiat, ławek, grilla zewnętrznego.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2019</p>
Szacowana wartość	200 000 zł
Proponowane źródła finansowania	<p>RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i>, poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski</p>
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planuje się, iż zmodernizowane centrum miejscowości będzie pełniło funkcję lokalnego centrum spotkań mieszkańców. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Planowane jest ogłoszenie konkursu na najbardziej zadbaną posesję.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Koskowa</p>
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu – 10 os.

ZAGOSPODAROWANIE CENTRUM MIEJSCOWOŚCI GAWKI

Podmioty realizujące	Gmina Stary Lubotyń
Miejsce realizacji	Gawki, 07-303 Stary Lubotyń, 141608_2.0003.107
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie centrum miejscowości. W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie centrum miejscowości. Planowane działania obejmują budowę altan i wiat, ławek, grilla zewnętrznego.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2019
Szacowana wartość	200 000 zł
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich , pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia. Planuje się, iż zmodernizowane centrum miejscowości będzie pełniło funkcję lokalnego centrum spotkań mieszkańców. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu. Planowane jest ogłoszenie konkursu na najbardziej zadbaną posesję. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej .
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gawek Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu – 6 os.

REMONT KOŚCIOŁA PW. NAWIEDZENIA NAJSWIĘTSZEJ MARYI PANNY
W STARYM LUBOTYNIU

Podmioty realizujące	Parafia pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotyniu
Miejsce realizacji	Stary Lubotyń 41, 07-303 Stary Lubotyń, 141608_2.0020.205
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowane działania obejmują renowacja ołtarzy w nawach, renowację/wymianę posadzki, wykonanie ogrzewania wraz z pompą ciepła, wymianę okien na witraże, renowację drzwi wejściowych, remont schodów prowadzących na chór, remont lub zakup nowych organów.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	Do uzupełnienia w późniejszym terminie realizacji <i>Programu</i>
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 5.3 <i>Dziedzictwo kulturowe</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 2. <i>Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie, środki własne Parafii i Diecezji Łomżyńskiej
Prognozowane rezultaty	Realizacja inwestycji z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego. Realizacja projektu będzie miała pozytywny wpływ na architekturę i poprawę wizerunku Gminy, a także zabezpieczenie substancji zabytkowej kościoła i jego ochronę przed dalszym niszczeniem, wymiennie wpłynie na poprawę jakości przestrzeni publicznej. Dzięki planowanym zmianom okolice kościoła zyskają atrakcyjniejszy wygląd. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń Liczba podmiotów realizujących cele społeczne na zrewitalizowanym obszarze – 1 szt.

REMONT KAPLICY CMENTARNEJ PW. ŚW. ROCHA W STARYM LUBOTYNIU

Podmioty realizujące	Parafia pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotyniu
Miejsce realizacji	Stary Lubotyń 41, 07-303 Stary Lubotyń, 141608_2.0020.122
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowane działania obejmują: wymianę posadzki, wymianę dachu, odnowienie elewacji, renowację ołtarza, ławek, całego wyposażenia wewnętrznego, renowację drzwi, wymianę okien na witraże.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2020
Szacowana wartość	Do uzupełnienia w późniejszym terminie
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 5.3 <i>Dziedzictwo kulturowe</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 2. <i>Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej</i>), Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie, środki własne Parafii i Diecezji Łomżyńskiej
Prognozowane rezultaty	Realizacja inwestycji z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego. Realizacja projektu będzie miała pozytywny wpływ na architekturę i poprawę wizerunku Gminy, a także zabezpieczenie substancji zabytkowej kaplicy i jej ochronę przed dalszym niszczeniem, wymiennie wpłynie na poprawę jakości przestrzeni publicznej. Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej.
Wskaźniki rezultatu	Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń Liczba podmiotów realizujących cele społeczne na zrewitalizowanym obszarze – 1 szt.

ADAPTACJA TERENÓW ZALEWOWYCH WOKÓŁ ZBIORNIKA W MIEJSCOWOŚCI LUBOTYŃ-KOLONIA

Podmioty realizujące	Gmina Stary Lubotyń
Miejsce realizacji	Lubotyń, 07-303 Stary Lubotyń, 141608_2.0010.94/9 i 85/3
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowane jest zagospodarowanie terenów zalewowych wokół zbiornika wodnego w Lubotyniu Kolonii. Planowane działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ uporządkowanie przestrzeni, ➤ zagospodarowanie terenów zielonych w formie kompozycji zieleni uzupełniających, ➤ budowę boiska do gry w bule ze żwirową nawierzchnią, ➤ budowę pomostów i ciągów pieszych jako miejsc spacerowych, ➤ budowę altan i wiat, ławek, grilli zewnętrznych, ➤ wyodrębnienie terenów do uprawiania wędkarstwa, ➤ budowę pozostałych elementów wyposażenia, tj. oświetlenia, koszy na śmieci, stojaków na rowery.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2020</p>
Szacowana wartość	Do uzupełnienia w późniejszym terminie realizacji <i>Programu</i>
Proponowane źródła finansowania	RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. <i>Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 3. <i>Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury</i>), środki własne Gminy, budżet obywatelski
Prognozowane rezultaty	<p>Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni wiejskich, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia.</p> <p>Planuje się, iż zrewitalizowane tereny zalewowe będą pełniły funkcję lokalnego centrum spędzania wolnego czasu. Planowane działania przyczynią się do wsparcia rodzin poprzez ich integrację i zapewnienie form spędzania wolnego czasu.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska</p>

Wskaźniki rezultatu

naturalnego.

Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń

Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu – 40 os.

EDUKACYJNA ŚCIEŻKA ROWEROWA

Podmioty realizujące

Gmina Stary Lubotyń

Miejsce realizacji

Stary Lubotyń – Lubotyń Kolonia – Turobin Brzozowa – Rząśnik – Gawki, dz. ew.

Zakres projektu

W ramach przedsięwzięcia planowana jest budowa edukacyjnej ścieżki rowerowej w miejscowościach Stary Lubotyń – Lubotyń Kolonia – Turobin Brzozowa – Rząśnik – Gawki. Planowane działania obejmują:

- uporządkowanie przestrzeni,
- budowa ścieżek rowerowych,
- budowa tablic edukacyjnych,
- budowa infrastruktury towarzyszącej, tj. stojaki na rowery, ławki, stoliki, kosze na śmieci.

Planowany termin realizacji

Rozpoczęcie: 2018
Zakończenie: 2022

Szacowana wartość

Do uzupełnienia w późniejszym terminie realizacji *Programu*

Proponowane źródła finansowania

RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 6.2. *Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych*), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - *Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich*, poddziałanie 3. *Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury*), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (program priorytetowy „Wspieranie rozwoju terenowej infrastruktury edukacyjnej”), środki własne Gminy, budżet obywatelski

Prognozowane rezultaty

Realizacja przedsięwzięcia odpowiada na potrzebę ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Celem projektu jest zmiana sposobu użytkowania **wspólnych przestrzeni wiejskich**, pozwalających na integrację mieszkańców i podniesienia jakości życia.

Planowana jest budowa ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej, tj. trasy edukacyjnej w środowisku przyrodniczym, umożliwiającej zdobycie

Wskaźniki rezultatu	<p>wiedzy), która będzie promowała lokalne walory przyrodnicze (m.in. zespoły roślin, siedliska, rzadkie gatunki flory i fauny) z wykorzystaniem tablic edukacyjnych. Celem realizacji projektu jest propagowanie i zdobywanie wiedzy z zakresu ochrony przyrody i kształtujące postawy odpowiedzialności za środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń</p> <p>Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu – 40 os.</p>
---------------------	--

TERMOMODERNIZACJA KOMUNALNYCH BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

Podmioty realizujące	Gmina Stary Lubotyń
Miejsce realizacji	Lubotyń-Kolonia, dz. ew.
Zakres projektu	<p>W ramach przedsięwzięcia planowana jest termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych. Planowane działania obejmują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ termomodernizację (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych), ➤ częściową przebudowę, ➤ wymianę źródeł ciepła, ➤ wymianę/modernizację instalacji wewnętrznej.
Planowany termin realizacji	<p>Rozpoczęcie: 2018 Zakończenie: 2019</p>
Szacowana wartość	500 000 zł
Proponowane źródła finansowania	<p>RPO Województwa Mazowieckiego (działanie 4.2. <i>Efektywność energetyczna</i>), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M10 - <i>Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne</i>), Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, środki własne Gminy</p>
Prognozowane rezultaty	<p>Głównym celem projektu jest podniesienie efektywności energetycznej budynków komunalnych, a także ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawa warunków zamieszkania w budynkach. Założony cel jest zgodny z celem strategicznym realizacji „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Lubotyń”, jakim jest redukcja emisji dwutlenku węgla do 2020 r. w stosunku do przyjętego roku bazowego. Redukcja emisji dwutlenku węgla będzie wynikiem zmniejszenia zużycia energii finalnej, a także zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w wytwarzaniu energii na terenie Gminy Stary Lubotyń.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni</p>

Wskaźniki rezultatu	<p>publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy Gminy Stary Lubotyń</p> <p>Liczba komunalnych budynków mieszkalnych, podlegających termomodernizacji – 1 szt.</p>
---------------------	--

ROZBUDOWA SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ

Podmioty realizujące	Gmina Stary Lubotyń
Miejsce realizacji	Lubotyń Kolonia, Turobin Brzozowa, Rząśnik, Sulęcín Włósciański, Sulęcín Szlachecki
Zakres projektu	W ramach przedsięwzięcia planowana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej poprzez budowę nowych przyłączy i połączeń kanalizacji sanitarnej. Projekt wykracza poza obszar rewitalizacji, jednak ze względu na techniczny aspekt budowy konieczne jest włączenie obszarów miejscowości: Turobin Brzozowa, Rząśnik i Sulęcín Szlachecki. Inwestycje na obszarze rewitalizacji stanowią 40% planowanej długości odniesionej do liczby przyłączy kanalizacyjnych (w szt.). Realizacja projektu wpisuje się w wizję rozwoju obszaru gminy, tj. „Przyjazna inteligentna gmina – znaczący, nowoczesny ośrodek rolniczo-gospodarczy o wysokich walorach środowiskowych, tworzący wysokiej jakości przestrzeń do życia i działalności lokalnej społeczności”.
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: 2017 Zakończenie: 2022
Szacowana wartość	2 700 000 zł
Proponowane źródła finansowania	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , poddziałanie 1. <i>Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii</i>), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (program priorytetowy „Realizacja przedsięwzięć ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, środki własne Gminy
Prognozowane rezultaty	<p>Głównym celem projektu jest przyłączenie do sieci kanalizacyjnej budynków z terenu miejscowości Lubotyń Kolonia, Turobin Brzozowa i Rząśnik, a tym samym do zwiększenia dostępu do usług komunalnych, poprawy stanu technicznego zabudowy, rozwoju infrastruktury technicznej, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i stan środowiska naturalnego.</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.</p> <p>Beneficjenci projektu: mieszkańcy miejscowości Lubotyń Kolonia,</p>

Wskaźniki rezultatu

Turobin Brzozowa, Rząśnik

Liczba nowych przyłączy kanalizacyjnych – 110 szt.

Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Tabela nr 13 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Projekt	2016	2017	2018	2019	2020
Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	[Bar chart showing implementation from 2016 to 2020]				
Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie	[Bar chart showing implementation from 2016 to 2020]				
Rozbudowa szkoły podstawowej w Starym Lubotyniu			[Bar chart showing implementation from 2018 to 2020]		
Zagospodarowanie centrum miejscowości Stary Lubotyń		[Bar chart showing implementation from 2017 to 2020]			
Zagospodarowanie centrum miejscowości Koskowo		[Bar chart showing implementation from 2017 to 2019]			
Zagospodarowanie centrum miejscowości Gawki		[Bar chart showing implementation from 2017 to 2019]			
Remont kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotyniu			[Bar chart showing implementation from 2018 to 2020]		
Remont kaplicy cmentarnej pw. Św. Rocha w Starym Lubotyniu			[Bar chart showing implementation from 2018 to 2020]		
Adaptacja terenów zalewowych wokół zbiornika w Lubotyniu Kolonii			[Bar chart showing implementation from 2018 to 2020]		
Edukacyjna ścieżka rowerowa			[Bar chart showing implementation from 2018 to 2020]		
Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych			[Bar chart showing implementation from 2018 to 2019]		
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej		[Bar chart showing implementation from 2017 to 2020]			

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki.

8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji *Programu*.

Cel 1: Poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy

- Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia. W ramach działania wspierane będą projekty, których zadaniem będzie podnoszenie umiejętności i kwalifikacji osób bezrobotnych. Szczególny nacisk położony będzie na aktywizację osób powracających na rynek pracy, kobiety i osoby długotrwale bezrobotne, szkolenia lub inne formy podnoszenia umiejętności, służące poprawie kwalifikacji i zdolności do zatrudnienia, udział w kursach zawodowych, stażach u pracodawcy. Przy realizacji zadań przewidziana jest współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowi Mazowieckiej.
- Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działań wspierane będą projekty ukierunkowane na: aktywizację społeczno-zawodową, wsparcie rodzin wielodzietnych, rozwój dziennych form wsparcia, tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi, usług środowiskowych, usług społecznych, pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, wsparcie osób niepełnosprawnych.
- Edukacja przedszkolna. W ramach działań wspierane będzie tworzenie miejsc wychowania przedszkolnego, wydłużanie godzin pracy placówek wychowania przedszkolnego, doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli wychowania przedszkolnego.
- Organizacje pozarządowe. W ramach działań wspierana będzie działalność organizacji pozarządowych, akcje informacyjne i edukacyjne wśród mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Poprawa efektywności kształcenia. W ramach działań wspierane będą projekty, których celem będzie poprawa wyników nauczania uzyskanych przez uczniów, zajęcia dodatkowe, różne formy rozwijające uzdolnienia, nowe formy i programy nauczania, zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci, kółka zainteresowań, np. fotograficzne, filmowe, plastyczne, sportowe, muzyczne, teatralne, itp. Działania te służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. W zakresie kształcenia kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wspierane będą projekty w zakresie porozumiewania się

w językach obcych, kompetencji matematyczno-przyrodniczych, kompetencji informatycznych oraz właściwych postaw i umiejętności, tj. kreatywności, innowacyjności, umiejętności pracy zespołowej czy postaw przedsiębiorczych.

- Realizacja programów stypendialnych. Stypendia będą skierowane do uczniów z wysokimi wynikami w nauce przedmiotów ogólnych oraz za wybitne osiągnięcia w dziedzinie sztuki i kultury.
- Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych. W ramach działania wspierane będą projekty i kursy dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji cyfrowych i językowych.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację. W ramach działania podejmowane będą inicjatywy, mające na celu zainteresowanie historią, kulturą i lokalnymi tradycjami. Zakłada się organizację wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych, w tym o charakterze cyklicznym, tj. Powiatowy Przegląd Zespołów Tanecznych, Dzień Strażaka. Planuje się także realizację zajęć sportowo-rekreacyjnych. Działania będą realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel 2: Rozwój gospodarczy

- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych. W ramach działań wspierane będzie, we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, zdobywanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności przez pracowników.
- Promocja samozatrudnienia. Celem działania w tym obszarze będzie wsparcie zaangażowania na rzecz osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Planowane formy wsparcia są następujące: doradztwa, szkoleń lub poprawy w dostępie do finansowania mikroprzedsiębiorstw. Przy realizacji zadań przewidziana jest współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowi Mazowieckiej.
- Rozwój ekonomii społecznej poprzez wsparcie dla projektów i inicjatyw w obszarze działalności gospodarczej, które łączą cele społeczne i ekonomiczne. Realizacja projektów będzie służyła budowaniu potencjału społecznego na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Istotną kwestią jest współpraca z władzami samorządowymi, tworzenie partnerstw dla realizacji określonych przedsięwzięć dla rozwoju lokalnego.

Cel 3: Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej

- Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych. W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się poprawę stanu budynków mieszkalnych, remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizację

obiektów (ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymiana/modernizacja instalacji wewnętrznej).

- Poprawa stanu technicznego budynków gospodarczych. W ramach działań zakłada się remonty, naprawy, modernizacje budynków gospodarczych i uporządkowanie otoczenia.
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz podłączenie nowych odbiorców.
- Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych. Nadanie terenom funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i miejsc spotkań i rekreacji dla mieszkańców, w tym modernizacja istniejącej infrastruktury, drzewostanu, małej architektury, budowa miejsc odpoczynku (ławki, grille, altany).
- Drogi i chodniki. W ramach działań budowane będą nowe odcinki dróg, wymianie będzie podlegała nawierzchnia dróg i chodników.
- Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego. W ramach działań wykonana zostanie modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne, rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych lamp oświetleniowych, wykorzystanie OZE do oświetlania.

Cel 4: Wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego

- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych na terenie Gminy.
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ciepła w gospodarstwach domowych zlokalizowanych na terenie Gminy.
- Wymiana źródeł ciepła i sprzętów gospodarstwa domowego na energooszczędne i niskoemisyjne.
- Zagospodarowanie terenów zielonych, stanowiących własność Gminy, na tereny rekreacyjne dla mieszkańców.

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach:

- przestrzennej, oznaczającej konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji *Programu* wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji,
- problemowej, oznaczającej konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się tematycznie, sprawiając, że *Program* będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach, tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym,
- proceduralno-instytucjonalnej, tj. konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania *Programem*, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- międzyokresowej, czyli konieczności dokonania rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania *Programu*,
- źródeł finansowania zakłada, iż projekty rewitalizacyjne, wynikające z *Programu* zakładają konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Komplementarność przestrzenna

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie *Programu* na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary, ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowolającym stanem obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W *Programie* zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zakłada się, że ich realizacji w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty

realizacji obejmą swym zasięgiem obszar Gminy. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urzędnienia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenie pozytywnych wzorców na inne obszary Gminy.

Zaplanowane w ramach projektów zintegrowanych działania obejmują projekty nastawione na poprawę zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, integrację społeczną mieszkańców przez wspólne działanie, rozbudowę szkoły podstawowej, zagospodarowanie centrum miejscowości Stary Lubotyń, Koskowo i Gawki, remont kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny remont kaplicy cmentarnej pw. św. Rocha w Starym Lubotyń, adaptację terenów zalewowych wokół zbiornika w Lubotyń, budowę edukacyjnej ścieżki rowerowej, termomodernizację komunalnych budynków mieszkalnych i rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej.

Ponadto zaplanowano do realizacji szereg komplementarnych projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa

Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągnięcia celów *Programu*. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego.

Wszystkie zaplanowane działania w ramach *Programu* zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów

zdegradowanych na terenie Gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach *Programu*, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych.

W zintegrowanych projektach rewitalizacyjnych połączono działania skierowane na aktywizację mieszkańców oraz zapobieganie powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego, a także przywracanie wartości zabytkom Gminy oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej Gminy i ochronę środowiska naturalnego. Wśród podstawowych projektów rewitalizacyjnych wymieniono następujące:

- poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, która przyczyni się do realizacji celu rewitalizacji, jakim jest poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, a także rozwój gospodarczy,
- integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie w ramach celu rewitalizacji pn. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy,
- rozbudowa Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotyniu w ramach celu rewitalizacji pn. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy,
- zagospodarowanie centrum miejscowości Stary Lubotyń w ramach realizacji celów rewitalizacji: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie centrum miejscowości Koskowo w ramach realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- zagospodarowanie centrum miejscowości Gawki w ramach realizacji celów rewitalizacji, jakimi są poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- remont kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotyniu w ramach realizacji celu rewitalizacji pn. poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- remont kaplicy cmentarnej pw. św. Rocha w Starym Lubotyniu w ramach realizacji celu rewitalizacji pn. poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej,
- adaptacja terenów zalewowych wokół zbiornika w Lubotyniu Kolonii w ramach realizacji celów rewitalizacji: poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego,
- edukacyjna ścieżka rowerowa w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego,
- termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego,
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w ramach realizacji następujących celów rewitalizacji: poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa

infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w *Programie*, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało szczegółowo wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warte jest podkreślenia komplementarności problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno- zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania *Programem* rewitalizacji w przyjętym w Gminie systemie zarządzania procesami.

W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania *Programu*. Procedury wdrażania *Programu*, zaprojektowane w rozdziale 12, wymagają współdziałania w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowią będą pracownicy Urzędu Gminy.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej, polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013, ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Istotnym jest, aby przedsięwzięcia zrealizowane w latach poprzednich dopełnić projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Projekty zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* są komplementarne z dotychczas zrealizowanymi. Poniżej zestawiono najważniejsze działania o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowane w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w Gminie Stary Lubotyń.

Tabela nr 14 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Stary Lubotyń w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Wartość całkowita [zł]	Kwota dofinansowania [zł]	Wkład własny [zł]
1	Remont Strażnicy OSP w Żochowie	2010	240 452	120 936	119 515
2	Budowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Lubotyń- Kolonia Etap I i II oraz budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Gniazdowo Etap II i III.	2011	765 513	468 686	296 826
3	Remont Strażnicy OSP w Koskowie	2012	226 537	138 172	88 365
4	Remont budynku strażnicy OSP Stary Lubotyń wraz z zagospodarowaniem terenu	2012	238 040	154 823	83 217
5	Wykonanie placu zabaw w Sulęcynie Szlacheckim	2013	26 406	17 174	9 231
6	Festyn w Starym Lubotyniu	2013	27 823	16 804	11 018
7	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Stary Lubotyń – etap I	2013	1 324 587	797 527	527 060
8	Budowa placu zabaw w miejscowości Podbiele	2014	28 900	18 796	10 103
9	Utworzenie strefy rekreacyjno-sportowej w Lubotyniu - Kolonia	2014	39 077	25 000	14 077
10	Wyposażenie świetlicy w Koskowie	2014	12 099	7 869	4 230
11	Wyposażenie świetlicy w Podbielu	2014	13 099	8 520	4 579
12	Wyposażenie świetlicy w Sulęcynie Szlacheckim	2014	13 099	8 520	4 579
13	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Stary Lubotyń – etap II	2014	1 220 406	761 522	458 884
14	Rozbudowa budynku strażnicy OSP w Sulęcynie Szlacheckim	2014	233 901	150 177	83 724
15	Wykonanie tablicy informacyjnej w miejscowości Stary Lubotyń	2015	10 639	5 000	5 639
16	Rozbudowa budynku OSP w miejscowości Kosewo	2015	460 240	280 634	179 606

Komplementarność źródeł finansowania

Istotna jest zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

W związku z powyższym na liście projektów podstawowych i komplementarnych ujętych w *Programie*, znajdują się przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, zapewniając tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergię. Należy podkreślić, że ujęte w *Programie* przedsięwzięcia zakładają spełnienie wymogu komplementarności źródeł finansowania, tj. wykorzystanie zewnętrznych, wspólnotowych mechanizmów finansowania, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności, funduszy publicznych krajowych, np. Bank Gospodarstwa Krajowego S.A., ale również zaangażowanie środków własnych Gminy i funduszy prywatnych zarówno osób fizycznych, prawnych, jak i organizacji pozarządowych, w tym formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

10. Indykatywne ramy finansowe

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów kluczowych. Indykatywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości i harmonogramu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych przedsięwzięć i projektów i rewitalizacyjnych zostały przedstawione w tabeli nr 15.

Wybór możliwości finansowania przedsięwzięć dokonany zostanie z zachowaniem zasady dodatkowości. Niezbędna jest więc koordynacja możliwości wykorzystania środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami przewidzianymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zaangażowane więc powinny zostać środki publiczne pochodzące z budżetu państwa, budżetu gminy, ale także środki pozostałych interesariuszy *Programu* i realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela nr 15 Indykatywne ramy finansowe

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
1	Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	250.000 zł	RPO WM działanie 8. 1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, dofinansowanie 100% Fundusz Pracy RPO WM Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny RPO WM Działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny RPO WM Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny Program Wiedza Edukacja Rozwój Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy, dofinansowanie 95%, z tego 80% EFS, 15% Budżet państwa, pozostałe 5% wkład własny
2	Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działanie	Do uzupełnienia w	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (działanie M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
	Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Ziemi Lubotyńskiej, Ochotnicze Straże Pożarne, Gmina Stary Lubotyń	późniejszym terminie realizacji <i>Programu</i>	lokalny kierowany przez społeczność), intensywność pomocy wynosi do 100% kosztów kwalifikowalnych operacji, w zależności od kategorii beneficjenta, rodzaju operacji oraz zapisów LSR Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja kulturalna”, maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania wynosi 50% lub 80%
3	Rozbudowa Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotynie Gmina Stary Lubotyń	1 000 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży, poddziałanie 10.1.4. Edukacja przedszkolna, środki własne Gminy, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne
4	Zagospodarowanie centrum miejscowości Stary Lubotyń Gmina Stary Lubotyń	600 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
5	Zagospodarowanie centrum miejscowości Koskowo Gmina Stary Lubotyń	200 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
6	Zagospodarowanie centrum miejscowości Gawki Gmina Stary Lubotyń	200 000 zł	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
7	Remont kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej	Do uzupełnienia	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, dofinansowanie 80%

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
	<p>Maryi Panny w Starym Lubotyniu</p> <p>Parafia pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotyniu</p>	<p>w późniejszym terminie realizacji Programu</p>	<p>EFRR, 20% środki własne Parafii i Diecezji Łomżyńskiej, kredyt bankowy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny, środki własne Parafii i Diecezji Łomżyńskiej, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków</p> <p>Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.</p>
8	<p>Remont kaplicy cmentarnej pw. św. Rocha w Starym Lubotyniu</p> <p>Parafia pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotyniu</p>	<p>Do uzupełnienia w późniejszym terminie realizacji Programu</p>	<p>RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Parafii i Diecezji Łomżyńskiej, kredyt bankowy, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 2. Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny, środki własne Parafii i Diecezji Łomżyńskiej, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie</p> <p>Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona Zabytków”, dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.</p>

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
9	Adaptacja terenów zalewowych wokół zbiornika w Lubotyniu Kolonii Gmina Stary Lubotyń	Do uzupełnienia w późniejszym terminie realizacji <i>Programu</i>	RPO WM Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny
10	Edukacyjna ścieżka rowerowa Gmina Stary Lubotyń	Do uzupełnienia w późniejszym terminie realizacji <i>Programu</i>	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 6.2. Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie 80% EFRR, 20% środki własne Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Program priorytetowy „Wspieranie rozwoju terenowej infrastruktury edukacyjnej”, dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych.
11	Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych Gmina Stary Lubotyń	500 000 zł	RPO Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2. Efektywność energetyczna, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M10 - Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do gruntów ornych w wysokości: a. 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha, b. 75% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha, c. 60% stawki podstawowej - za powierzchnię powyżej 100 ha. Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego, wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.
12	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej Gmina Stary Lubotyń	2 700 000 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, poddziałanie 1. Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii,

Lp.	Nazwa projektu i podmiot realizujący	Szacowana wartość projektu	Potencjalne źródła finansowania i poziom dofinansowania
			dofinansowanie 63,63% EFFROW, 36,37% wkład własny Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (program priorytetowy „Realizacja przedsięwzięć ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, dofinansowanie w formie pożyczki wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na potrzebę określenia stopnia realizacji zasady partnerstwa i partycypacji w odniesieniu do programu rewitalizacji, zarówno na etapie jego przygotowania, jak również na etapach wdrażania i oceny jego efektów.⁵⁸

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymanie efektów wprowadzanych zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszenia własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy. W ustawie w katalogu interesariuszy wymieniono m.in.⁵⁹

- mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdujące się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej i inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział wszystkich interesariuszy. Zgodnie z ustawą przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,

⁵⁸ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

⁵⁹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.⁶⁰

Niniejszy *Program* został wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę stanu w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji *Programu* z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Interesariusze zostali zaangażowani we wszystkich etapach opracowania *Programu*. Zostali poinformowani o przystąpieniu do projektu. Ogłoszenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Gminy (www.lubotyń.pl) oraz w sposób zwyczajowy przyjęty, tj. na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy.

Rys. nr 1 Informacja o przystąpieniu do projektu

Opracowanie *Programu*

Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy w ramach procesu wspierania zmiany zachowań, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań przyjętych w „Programie rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane

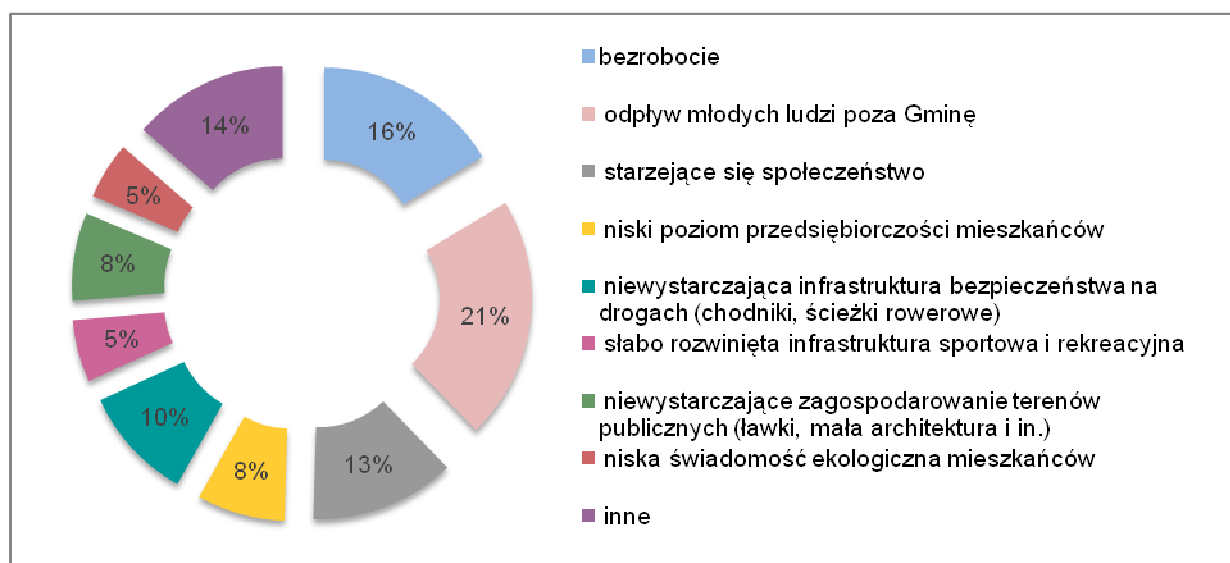
⁶⁰ Tamże

wdrażaniem *Programu*, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania.

Pierwszym etapem prac było opracowanie diagnozy stanu Gminy Stary Lubotyń, która została poddana procesowi konsultacji społecznych. Interesariusze zostali włączeni w proces wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w Gminie, a także wskazania pożądanych kierunków działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Przygotowano ankiety, które zostały rozdyskrebowane wśród interesariuszy. Ankiety były dostępne w formie papierowej i elektronicznej (załącznik nr 3). Wskazanie atutów i słabych stron Gminy umożliwiło wybór obszaru rewitalizacji.

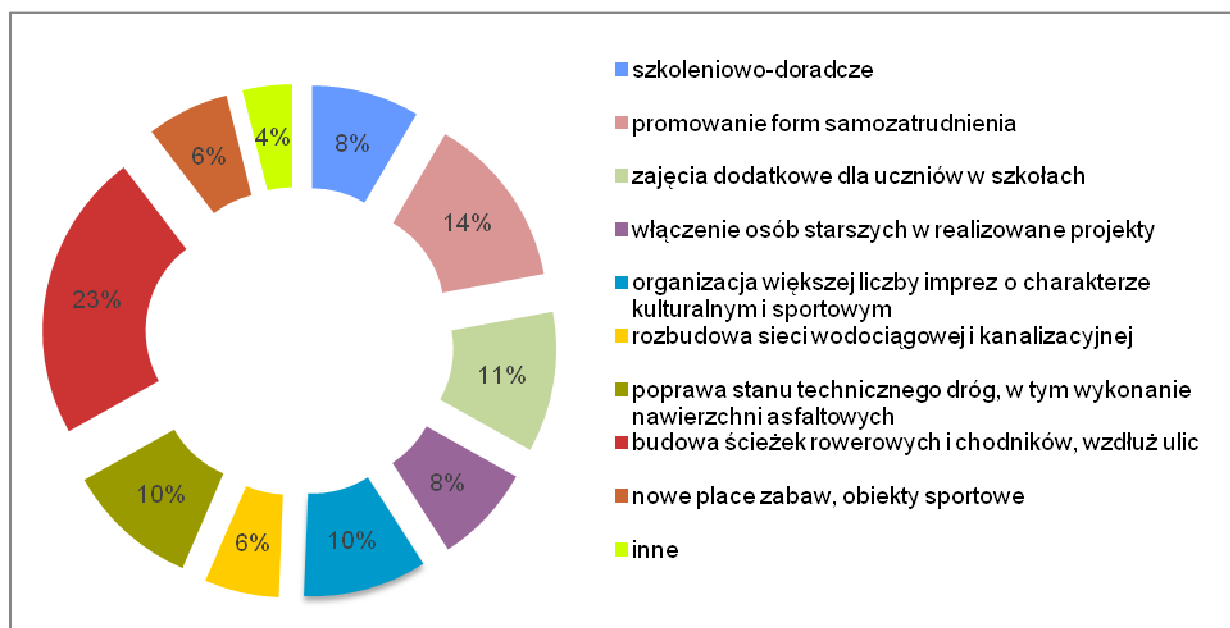
W ramach partycypacji społecznej wpłynęło 57 wypełnionych ankiet. Dla 21% ankietowanych najbardziej istotnym problemem jest odpływ młodych mieszkańców z Gminy. Kolejne 16% wskazało na bezrobocie, a dla 13% negatywnym zjawiskiem jest starzejące się społeczeństwo (wykres nr 3).

Wykres nr 3 Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców Gminy

Wśród pożądanych kierunków działań rewitalizacyjnych 23% mieszkańców wymieniło budowę ścieżek rowerowych i chodników. 14% mieszkańców wskazało na konieczność promowania samozatrudnienia, a 11% - na prowadzenie dodatkowych zajęć w szkołach (wykres nr 4).

Wykres nr 4 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane przez mieszkańców Gminy

Dla większości ankietowanych **atutem Gminy** jest wykorzystanie przez Gminę środków unijnych, przeprowadzone termomodernizacje budynków użyteczności publicznej, estetykę i wygląd budynków instytucji publicznych, wyremontowanie dróg gminnych, budowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, a także dbałość o stan środowiska naturalnego. Wśród aspektów, które wymagają poprawy bądź zmiany mieszkańcy wskazywali na brak miejsc do rekreacji i spędzania wolnego czasu, ścieżek rowerowych, a także sieci kanalizacyjnej we wszystkich miejscowościach Gminy.

Opracowana diagnoza stanu Gminy Stary Lubotyń w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, poddana została konsultacjom społecznym. Celem konsultacji było poznanie potrzeb oraz oczekiwań wszystkich interesariuszy, jak również wypracowanie spójnych działań w procesie rewitalizacji gminy. Konsultacje odbywały się w okresie 6-20 października 2016 r.

Rys. nr 2 Ogłoszenie konsultacji społecznych

W trakcie konsultacji zorganizowane zostały warsztaty i spotkania informacyjne dla mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych interesariuszy. Istotny element działań komunikacyjnych w ramach prac nad *Programem* stanowiły działania edukacyjne, dotyczące istoty procesu rewitalizacji, kierunków jej prowadzenia, a także możliwych do podjęcia działań rewitalizacyjnych i zasad ich prowadzenia. Wykorzystane zostały materiały tekstowe, prezentacje multimedialne oraz infografiki. Celem przeprowadzenia warsztatów dla interesariuszy było omówienie i ocena propozycji wyznaczenia obszaru rewitalizacji gminy, a także wyrażenie opinii, zgłaszanie propozycji i uwag, a także zgłaszania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

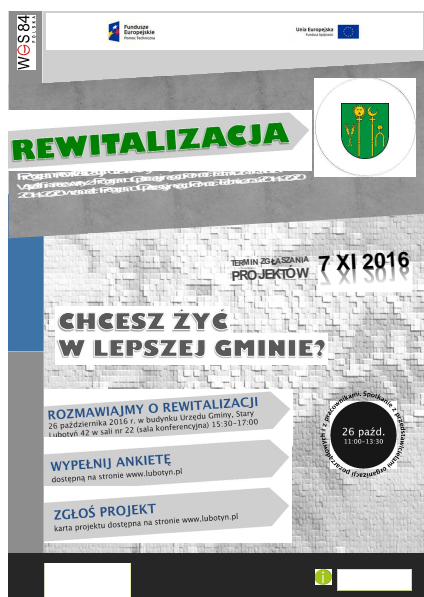
W trakcie warsztatów przeprowadzono także wywiady pogłębione. Spotkania odbyły się w następujących terminach:

- 26 października 2016 r. w budynku Urzędu Gminy, Stary Lubotyń 42 w sali konferencyjnej w godzinach 11:00-13:30, dedykowane w szczególności przedstawicielom organizacji pozarządowych oraz pracownikom Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Ochotniczych Straży Pożarnych, Gminnej Biblioteki Publicznej, dyrektorzy szkół i sołtysi.
- 28 października 2016 r. w budynku Urzędu Gminy, Stary Lubotyń 42 w sali konferencyjnej w godzinach 15:30-17:00, dedykowane w szczególności mieszkańcom i podmiotom gospodarczym. W spotkaniu wzięli udział mieszkańcy Lubotyńia Włóki oraz Gniazdowa.

Kluczowym elementem programu rewitalizacji jest lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Wszyscy zainteresowani zapisami *Programu* zostali zaproszeni do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w „Programie rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”. Wskazano, iż

zgłaszane pomysły powinny się przyczyniać do ożywienia społeczno-gospodarczego i poprawy warunków i jakości życia w naszym mieście, a projekty mogą dotyczyć kwestii społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych oraz odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności. Propozycje projektów rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*, zgłaszane na opracowanym formularzu (załącznik nr 4), można było zgłaszać:

- drogą elektroniczną na adres: gmina@lubotyń.pl lub srodowisko@wgs84.pl
- drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Gminy, Stary Lubotyń 42.

Informację o możliwości zgłaszania projektów rewitalizacyjnych, uwag i wniosków rozpowszechniono również za pośrednictwem plakatów (rys. nr 5), które zostały rozwieszane na tablicach informacyjnych Urzędu Gminy w Starym Lubotynie, na tablicach informacyjnych we wszystkich sołectwach Gminy oraz w wybranych budynkach użyteczności publicznej, w tym w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotynie, filii w Podbielu, Szkole Podstawowej w Gniazdowie oraz Szkole Podstawowej w Sulęcinie Szlacheckim.

Rys. nr 3 Plakat dotyczący programu rewitalizacji Gminy Stary Lubotyń

W ramach partycypacji społecznej w sprawie wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stary Lubotyń, w dniu 26 października 2016 r. zorganizowany został spacer badawczy po obszarze zdegradowanym przewidzianym do rewitalizacji w gminie. W trakcie spaceru można było zapoznać się z obszarem wybranym do rewitalizacji oraz wyrazić opinie, co do miejsc wymagających podjęcia działań interwencyjnych. Zbierane były także wnioski i uwagi, a także propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie opracowywania *Programu* wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej,
- spotkania i warsztaty,
- spacerowane badania w miejscowościach Stary Lubotyń, Lubotyń Kolonia, Gawki i Koskowo,
- ankiety,
- wywiady,
- wykorzystanie grup przedstawicielskich,
- zbieranie uwag ustnych.

Wszelkie informacje odnośnie *Programu* zostały udostępnione na stronie internetowej gminy www.lubotyn.pl w zakładce Aktualności. W połączeniu z akcją informacyjną zrealizowaną w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu można przyjąć, iż kolejne działania podejmowane przez władze Gminy Stary Lubotyń spotykać się będą ze zrozumieniem interesariuszy. Na tym etapie udało się zbudować podstawę dla społecznego poparcia w procesie podejmowania strategicznych decyzji dotyczących wdrażania *Programu*.

Wdrażanie i okresowa ocena *Programu*

Istotnym elementem powodzenia realizacji procesu wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych jest włączenie mieszkańców Gminy na każdym etapie wdrażania i oceny okresowej postępów prac rewitalizacyjnych. Niezbędne jest zatem rozpoznanie realnych potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami.

Interesariusze rewitalizacji zostaną zaangażowani w proces zarządzania *Programem*, a także w proces monitorowania realizacji jego zapisów, zgodnie z zasadami zarządzania i oceny opisanymi w rozdziale 12. Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w ramach aktualizacji działań i projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowany katalog działań obejmuje m.in. :

- powołanie Zespołu ds. rewitalizacji,
- cykliczne spotkania Zespołu ds. rewitalizacji otwarte dla potencjalnych zainteresowanych postępowaniem prac,
- konsultacje społeczne dotyczące wyboru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opracowanie zakładki informacyjnej na stronie internetowej Gminy,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami, także w ramach zebrań sołeckich,
- udostępnianie wniosków z posiedzeń Zespołu ds. rewitalizacji na stronie internetowej gminy, a co za tym idzie umożliwienie zapoznania się z postępowaniem prac wszystkim zainteresowanym,
- udział w realizacji projektów zgłoszonych przez podmioty sektora prywatnego,

- działalność organizacji pozarządowych i ich wsparcie dla podejmowanego procesu rewitalizacji w Gminie, w tym w szczególności w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- podejmowanie zadań rewitalizacyjnych w trakcie imprez kulturalnych i sportowych organizowanych w Gminie,
- organizację konkursów, wystaw, spotkań edukacyjnych,
- umieszczanie informacji o ogłaszanych przez odpowiednie jednostki naborach wniosków na realizację projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie internetowej Gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne czy konsultacji planowanych i podejmowanych działań władz lokalnych, a także dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, w szczególności w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, aby możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Niniejszy *Program* będzie realizowany w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy w Starym Lubotyniu. Odpowiedzialnym za realizację „Programu rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” w zakresie obszaru administracyjnego gminy jest Wójt Gminy.

We wdrażanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” zaangażowane zostaną następujące podmioty:

- Urząd Gminy w Starym Lubotyniu,
- Jednostki organizacyjne Gminy Stary Lubotyń, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna
- mieszkańcy Gminy i sołtysi,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy,
- Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Ziemi Lubotyńskiej, Ochotnicze Straże Pożarne i inne organizacje pozarządowe i społeczne, działające na terenie Gminy,
- Parafia rzymsko-katolicka pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotyniu,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie *Programu* prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w *Programie*, zostanie powołany przez Wójta Gminy zespół programowo-doradczy, tj. **Zespół ds. Rewitalizacji** ze wskazanym zakresem odpowiedzialności, co do przygotowania i przeprowadzenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, weryfikacji kierunków działań, konsultacji zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i finansowania realizacji *Programu*, a także jego promocji. Funkcjonowanie Zespołu jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Zespołu będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie zespołu rewitalizacji.

W skład Zespołu ds. Rewitalizacji wejdą delegowani przedstawiciele Urzędu Gminy, zajmujący się problematyką gospodarki komunalnej, edukacji, kultury, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, zamówień publicznych oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych Gminy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców.

Zadaniem sołtysów w realizacji *Programu* będzie współpraca z Zespołem oraz lokalną społecznością. Do obowiązków sołtysa należy m.in. wpływanie na wykorzystanie aktywności mieszkańców służącej poprawie gospodarki i warunków życia w sołectwie, reprezentowanie mieszkańców sołectwa wobec Rady Gminy i Wójta Gminy, uczestniczenie w naradach Sołtysów, zwoływanych okresowo przez Wójta Gminy oraz pełnienie roli męża zaufania w miejscowym środowisku.⁶¹

Wyniki prac Zespołu ds. Rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Gminy. W ramach zespołu wybrany zostanie koordynator. Główne zadania **Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji** z ramienia Urzędu Gminy będą obejmowały:

- organizowanie spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji,
- przygotowanie sprawozdań i raportów kontrolnych dla Wójta Gminy,
- współpraca z wszystkimi interesariuszami *Programu*,
- proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu,
- koordynacja zarządzanie zgłaszaniem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- działania informacyjne,
- działania edukacyjne.

Wyznaczenie Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji w ramach struktur Urzędu Gminy wynika z faktu, iż samorząd gminny koordynuje proces rewitalizacji jako zadanie własne gminy i będzie zaangażowany w realizację projektów rewitalizacyjnych. Istotną kwestią w realizacji wyznaczonych kierunków działań jest ich implementacja do uchwalanego prawa miejscowego oraz uwzględnienie w dokumentach strategicznych.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów niniejszego *Programu* powinny być upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Stary Lubotyń (<http://www.bip.lubotyn.pl>).

Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych, tj. w formie wymiany stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej, poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej gminy (Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń, skład Zespołu ds. Rewitalizacji, formularz do zgłaszanie wniosków i uwag, informacje na temat wdrażania procesu rewitalizacji oraz zaproszenia na wydarzenia dotyczące rewitalizacji), elektroniczną skrzynkę pocztową zespołu, a także w trakcie spotkań i wydarzeń, organizowanych przez Urząd Gminy oraz organizacje pozarządowe.

---

⁶¹ Uchwała Nr X/29/03 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 30 października 2003 r. w sprawie uchwalenia statutów sołectw

13. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu *Programu*

„Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy zapisy *Programu* są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji *Programu*. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w *Programie* zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.⁶²

Kontrolne wyniki oceny realizacji *Programu* powinny być opracowywane co rok jako **raport z podjętych działań**, który przedkładany będzie Wójtowi Gminy Stary Lubotyń, a co cztery lata *Program* powinien być poddawany aktualizacji na podstawie bieżących danych dotyczących postępu prac w projektach i przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. Proponowane wskaźniki monitorowania realizacji celów założonych w *Programie* zostały zestawione w tabeli nr 16.

Tabela nr 16 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji

Lp.	Cel	Wskaźniki monitorowania	Oczekiwany trend
1	Poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy	Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób pozostających bez pracy [szt.]	Wzrost
		Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie aktywizacji społeczno-zawodowej [os.]	Spadek
		Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej [os.]	Spadek
		Liczba zorganizowanych imprez o charakterze społeczno-kulturalnym [szt.]	Wzrost
		Liczba uczestników imprez o charakterze społeczno-kulturalnym [os.]	Wzrost
		Liczba dzieci zapisanych do przedszkola [os.]	Wzrost
		Liczba dzieci uczęszczających na dodatkowe zajęcia sportowe [os.]	Wzrost
		Liczba sportowych imprez gminnych [szt.]	
		Liczba zorganizowanych spotkań dla mieszkańców [szt.]	Wzrost

⁶² Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: <https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacjipraktycznykomentarz.pdf>

Lp.	Cel	Wskaźniki monitorowania	Oczekiwany trend
		Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniomiesięcznie) [os.]	Wzrost
		Liczba podmiotów realizujących cele społeczne na zrewitalizowanym obszarze [szt.]	Wzrost
2	Rozwój gospodarczy	Liczba założonych działalności gospodarczych [szt.]	Wzrost
		Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale [os.]	Spadek
3	Poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej	Liczba komunalnych budynków mieszkalnych, podlegających termomodernizacji [szt.]	Wzrost
		Liczba nowych przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	Wzrost
		Powierzchnia zagospodarowanych / zmodernizowanych przestrzeni publicznych [ha]	Wzrost
		Powierzchnia obszaru aktywności i rekreacji [ha]	Wzrost
4	Wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego	Liczba komunalnych budynków mieszkalnych, podlegających termomodernizacji [szt.]	Wzrost
		Liczba nowych przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	Wzrost
		Liczba obiektów zagospodarowanych przyrodniczo [szt.]	Wzrost
		Ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest [Mg]	Wzrost

Kontrola poprawności procesu rewitalizacji będzie się odbywała poprzez monitorowanie efektów i celów założonych w realizowanych projektach. Monitorowanie osiągniętych wskaźników będzie się odbywało na podstawie danych, udostępnionych przez:

- wydziały Urzędu Gminy,
- jednostki organizacyjne Gminy Stary Lubotyń, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminnej Biblioteki Publicznej,
- Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej,
- Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej,
- Innych interesariuszy, którzy byli zaangażowani w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Procedura sporządzania oceny i została określona tak, aby zapewnić partycypacyjny charakter tego procesu. Po akceptacji raportu z podjętych działań i jego akceptacji przez Wójta Gminy, zostanie on upubliczniony poprzez jego publikację na stronie internetowej Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Zasadniczym celem polityki promocji, jest rozwój zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej udziału w decyzjach oraz odpowiedzialności za powodzenie realizacji *Programu*. W założeniach polityka promocji *Programu* powinna przybliżać mieszkańcom korzyści, jakie mogą być osiągnięte dzięki procesowi rewitalizacji, udostępniać wszystkim zainteresowanym stronom rewitalizacji i partnerom informacje o celach i problemach rewitalizacji, pobudzać partnerów programu do wyrażania własnych opinii, zachęcać do przedstawiania własnych projektów.

Nowe przedsięwzięcia zgłaszane przez interesariuszy będą uwzględniane w *Programie*. Włączenie nowych inicjatyw do *Programu* jest uwarunkowane możliwościami finansowania, uwarunkowaniami formalnymi i faktycznymi, a także stopniem realizacji założenia celów rewitalizacji.

Raz na cztery lata przeprowadzona zostanie analiza wskaźników delimitacyjnych wykorzystanych do diagnozy stanu i wyboru obszaru rewitalizacji. Będzie ona stanowiła **raport kontrolny z realizacji** do aktualizacji zapisów *Programu*. Uzyskane wyniki umożliwią ocenę skuteczności zaplanowanych działań rewitalizacyjnych w celu porównania aktualnych wartości wskaźników z wartościami bazowymi, opracowanymi przy diagnozowaniu stanu Gminy. Ocena realizacji *Programu* będzie zawierała odniesienie do danych porównawczych z obszaru Gminy, pozwalających na ocenę procesu wychodzenia obszaru ze stanu kryzysowego.

Aktualizacja zapisów niniejszego dokumentu w przypadku zmiany warunków wewnętrznych bądź zewnętrznych, mających wpływ na realizację zaplanowanych działań i wyników podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wymaga zgłoszenia w formie raportu zmian do Wójta Gminy Stary Lubotyń. Wszelkie zmiany w dokumencie, zgłoszone Wójtowi Gminy, zostaną wprowadzone Zarządzeniem Wójta.

14. Ocena oddziaływana na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko programów rewitalizacji wynika z art. 46 oraz 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą ocenową.

W ramach prowadzenia prac nad przygotowaniem projektu *Programu Wójt Gminy Stary Lubotyń* pismami o znakach INW.041.3.2016.DW z 4 listopada 2016 r. oraz INW.041.3.2016.DW z 4 listopada 2016 r. wystąpił do właściwych organów z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie pismem z dnia 28.11.2016 r. znak WOOŚ-III.410.757.2016.ARM odstąpił od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie pismem z dnia 23.11.2016 r. znak ZS.9022.2120.2016 odstąpił od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

15. Wykorzystane źródła danych

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2016 r., poz. 446.
2. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015, poz. 1777, z późn. zm.
3. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.
5. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U 2011, nr 209, poz. 1245.
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Pozostałe źródła

1. Dane Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dostępne: <http://www.mwzk.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.
2. Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, http://bip.oke.waw.pl/bip/bip_534GIMNAZJUM_Wstepne%20informacje%20o%20wynikach_OKE.pdf.pdf.
3. Dane Państwowej Komisji Wyborczej dostępne: <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.
4. Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.
5. Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.
6. Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, dostępna: https://funduszedlamazowska.eu/g2/oryginal/2015_12/b985dd226839bc6ef704699740c34dbf.pdf.
7. Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Materiały Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, 2014. https://www.mr.gov.pl/media/22315/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf.
8. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania

- regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.
9. Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.
  10. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stary Lubotyń na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018, przyjęty uchwałą Nr VII/48/11 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 26 maja 2011 r.
  11. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020 zaakceptowany przez Komisję Europejską 12 lutego 2015 r. dostępny: <http://mazowia.eu/media-wydarzenia/jest-decyzja-komisji-europejskiej-rpo-mazowska-przyjete.html>.
  12. Roczny Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016, przyjęty uchwałą Nr VIII/51/15 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 29 października 2015 r.
  13. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Lubotyń, przyjęte uchwałą nr XXXI/156/09 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 17 grudnia 2009 r.
  14. Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.
  15. Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]
  16. Uchwała nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.
  17. Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, M.P. z 2013 r. poz. 121.
  18. Uchwała Nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego”.
  19. Uchwała Nr 198 Rady Ministrów z dnia 20 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej, M.P., poz. 1235.
  20. Uchwała Nr 218/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020”.
  21. Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, M.P., poz. 252.
  22. Uchwała Nr VII/46/15 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 24 września 2015 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stary Lubotyń na lata 2015-2020”.
  23. Uchwała Nr X/29/03 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 30 października 2003 r. w sprawie uchwalenia statutów sołectw.
  24. Uchwała Nr X/52/07 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 27 września 2007 r. w sprawie

- zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy.
25. Uchwała Nr X/67/15 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Stary Lubotyń na lata 2016 - 2022.
  26. Uchwała Nr XX/114/12 Rady Gminy Stary Lubotyń z dnia 18 października 2012 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Stary Lubotyń na lata 2013 - 2017.
  27. Uchwała Nr XXXI/156/09 Rady Gminy w Starym Lubotyniu z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie przyjęcia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stary Lubotyń.
  28. Uchwała Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, M.P. nr 36, poz. 423.
  29. Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: <https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacijpraktycznykomentarz.pdf>
  30. Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.
  31. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf
  32. Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

16. Załączniki

Załącznik nr 1 Wyliczenie wartości wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Tabela nr 17 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9
1	I	1,63	0,00	31,71	0,00	0,00	0,00	0,00	43,11	8,94
2	II	5,43	4,35	11,96	0,00	0,00	0,00	0,00	43,11	6,52
3	III	3,23	3,23	19,35	0,00	0,06	0,00	0,00	53,77	12,90
4	IV	4,95	2,47	8,83	0,00	0,01	0,35	0,35	49,12	3,89
5	V	2,82	1,41	15,49	0,00	0,00	1,41	0,00	42,16	0,00
6	VI	3,50	2,10	12,59	0,00	0,01	0,00	0,70	53,77	6,99
7	VII	2,90	1,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	43,11	1,45
8	VIII	1,54	0,38	11,15	0,00	0,00	0,00	0,38	43,11	5,77
9	IX	5,10	2,35	14,51	1,57	0,00	0,78	0,39	32,02	1,96
10	X	2,06	2,06	11,34	0,00	0,00	0,00	0,00	43,11	3,09
11	XI	3,33	2,22	17,78	0,00	0,02	0,00	0,00	43,11	5,00
12	XII	4,14	2,76	4,83	0,00	0,00	0,00	0,69	53,77	1,38
13	XIII	2,63	2,63	1,32	0,00	0,01	0,00	0,00	53,77	2,63
14	XIV	2,53	2,53	8,86	0,00	0,00	0,00	0,00	53,77	7,59
15	XV	1,11	1,11	2,22	0,00	0,02	0,00	0,00	49,12	2,22
16	XVI	2,63	2,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	49,12	0,00
17	XVII	0,42	0,42	13,14	0,00	0,00	0,00	0,42	47,31	5,51
18	XVIII	6,76	2,88	9,28	2,88	0,00	0,00	0,39	43,11	8,63
19	XIX	4,38	1,46	16,06	0,00	0,00	0,00	0,00	43,11	6,57
20	XX	4,26	2,71	18,22	2,71	0,01	0,39	0,00	42,16	1,55
21	XXI	4,20	2,45	5,59	0,00	0,02	0,35	0,35	42,16	0,00
22	XXII	3,64	1,82	10,91	0,00	0,00	0,00	0,00	43,11	5,45
23	XXIII	5,00	2,50	18,33	0,00	0,00	0,00	0,00	43,11	8,33
24	XXIV	2,27	0,00	7,95	0,00	0,00	0,00	1,14	53,77	1,14
25	XXV	4,60	4,60	3,45	0,00	0,00	0,00	0,00	53,77	4,60
	Σ	3,40	2,10	10,99	0,29	0,01	0,13	0,19	46,43	4,49

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9
	σ	1,47	1,13	7,14	0,80	0,01	0,32	0,30	5,56	3,27

Tabela nr 18 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną

Lp.	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9
1	I	1,21	1,85	-2,90	0,36	0,51	0,41	-0,65	-0,60	1,36
2	II	-1,38	-1,98	-0,13	0,36	0,51	0,41	-0,65	-0,60	0,62
3	III	0,12	-0,99	-1,17	0,36	-4,23	0,41	-0,65	1,32	2,57
4	IV	-1,05	-0,33	0,30	0,36	-0,01	-0,69	0,54	0,48	-0,18
5	V	0,40	0,61	-0,63	0,36	0,51	-3,99	-0,65	-0,77	-1,37
6	VI	-0,06	0,00	-0,22	0,36	0,00	0,41	1,70	1,32	0,77
7	VII	0,34	0,57	1,54	0,36	0,51	0,41	-0,65	-0,60	-0,93
8	VIII	1,27	1,51	-0,02	0,36	0,23	0,41	0,65	-0,60	0,39
9	IX	-1,15	-0,22	-0,49	-1,60	0,51	-2,04	0,67	-2,59	-0,77
10	X	0,91	0,03	-0,05	0,36	0,51	0,41	-0,65	-0,60	-0,43
11	XI	0,05	-0,11	-0,95	0,36	-1,12	0,41	-0,65	-0,60	0,16
12	XII	-0,50	-0,58	0,86	0,36	0,51	0,41	1,67	1,32	-0,95
13	XIII	0,52	-0,47	1,36	0,36	-0,46	0,41	-0,65	1,32	-0,57
14	XIV	0,59	-0,38	0,30	0,36	0,51	0,41	-0,65	1,32	0,95
15	XV	1,56	0,87	1,23	0,36	-1,12	0,41	-0,65	0,48	-0,69
16	XVI	0,52	-0,47	1,54	0,36	0,51	0,41	-0,65	0,48	-1,37
17	XVII	2,03	1,48	-0,30	0,36	0,20	0,41	0,78	0,16	0,31
18	XVIII	-2,29	-0,68	0,24	-3,23	0,22	0,41	0,67	-0,60	1,27
19	XIX	-0,67	0,57	-0,71	0,36	0,51	0,41	-0,65	-0,60	0,64
20	XX	-0,59	-0,54	-1,01	-3,03	-0,06	-0,80	-0,65	-0,77	-0,90
21	XXI	-0,54	-0,31	0,76	0,36	-0,77	-0,68	0,53	-0,77	-1,37
22	XXII	-0,16	0,25	0,01	0,36	0,51	0,41	-0,65	-0,60	0,30
23	XXIII	-1,09	-0,35	-1,03	0,36	0,51	0,41	-0,65	-0,60	1,18
24	XXIV	0,77	1,85	0,43	0,36	0,51	0,41	3,17	1,32	-1,02
25	XXV	-0,81	-2,20	1,06	0,36	0,51	0,41	-0,65	1,32	0,03

Załącznik nr 2 Wyliczenie wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Tabela nr 19 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3	WF4	WF5
1	II	0,01	17,30	0,00	0,42	2,99	0,92	0,00	0,00	0,00	0
2	III	0,06	11,80	0,00	0,22	61,47	0,78	0,00	0,00	0,00	0
3	V	0,01	21,30	0,00	0,68	8,29	0,85	0,00	0,00	0,00	0
4	IX	0,02	19,00	0,31	0,72	8,36	0,95	0,00	0,00	0,00	0
5	XI	0,03	15,60	0,33	0,60	8,16	0,67	0,87	0,00	0,00	1
6	XVIII	0,06	28,90	0,29	0,48	0,03	1,17	0,84	1,25	58,11	2
7	XX	0,02	19,30	0,36	0,63	19,83	0,83	0,00	1,16	0,00	0
8	XXI	0,04	18,90	0,42	0,75	5,09	0,62	0,00	0,00	0,00	0
	$\bar{x}$	0,03	19,01	0,21	0,56	14,28	0,85	0,21	0,30	7,26	0,38
	σ	0,02	4,61	0,17	0,17	18,65	0,16	0,37	0,52	19,22	0,70

Tabela nr 20 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym

Lp.	Symbol	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WF1	WF2	WF3	WF4	WF5
1	II	-1,15	-0,37	-1,26	0,86	-0,61	0,44	-0,58	-0,58	-0,38	-0,54
2	III	1,70	-1,57	-1,26	2,04	2,53	-0,45	-0,58	-0,58	-0,38	-0,54
3	V	-0,85	0,50	-1,26	-0,71	-0,32	0,01	-0,58	-0,58	-0,38	-0,54
4	IX	-0,76	0,00	0,55	-0,94	-0,32	0,65	-0,58	-0,58	-0,38	-0,54
5	XI	0,13	-0,74	0,71	-0,24	-0,33	-1,10	1,77	-0,58	-0,38	0,90
6	XVIII	1,32	2,15	0,45	0,50	-0,76	1,98	1,70	1,81	2,65	2,33
7	XX	-0,77	0,06	0,88	-0,40	0,30	-0,12	-0,58	1,65	-0,38	-0,54
8	XXI	0,39	-0,02	1,20	-1,11	-0,49	-1,43	-0,58	-0,58	-0,38	-0,54

Załącznik nr 3 Ankieta

Ankieta

Szanowni Mieszkańcy,

Nasza Gmina przystąpiła do opracowania „Programu rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”. Tylko gminy, które będą posiadały programy rewitalizacji, będą mogły skorzystać ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020. Chcemy poznać Państwa opinie co do problemów, które powinny zostać podjęte w dokumencie. Zwracam się więc z uprzejmą prośbą o wypełnienie niniejszej ankiety. Państwa opinie są dla mnie ważne, dlatego z góry dziękuję za poświęcony czas na wypełnienie niniejszej ankiety.

Z poważaniem,

Ireneusz Gumkowski
Wójt Gminy Stary Lubotyń

1. Proszę wskazać obszar naszej Gminy, który Pani/Pana zdaniem wymaga **rewitalizacji** ze względu na występowanie wielu problemów społecznych (tj. bezrobocie, ubóstwo, przemoc, niska jakość edukacji, słaba aktywność społeczna, itp.), gospodarczych, infrastrukturalnej (wodociągi, kanalizacja, drogi, itp.) i jakości środowiska (zanieczyszczenie środowiska i emisje z opalania domostw węglem):

.....
.....
.....

2. Wskazany powyżej obszar jest dla Pani/Pana:

- miejscem zamieszkania
 miejscem prowadzenia działalności gospodarczej
 miejscem pracy
 miejscem uznawanym jako lokalne centrum
 miejsce spędzania wolnego czasu
 inne, proszę uzupełnić.....

3. Które z wymienionych poniżej problemów najlepiej Pani/Pana zdaniem opisują sytuację naszej Gminy (można wybrać maksymalnie 5 cech):

- bezrobocie
 bieda i ubóstwo
 odpływ młodych ludzi poza gminę
 przestępczość
 starzejące się społeczeństwo
 niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców
 zanieczyszczenie środowiska naturalnego
 niewystarczający dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

- niewystarczający dostęp do infrastruktury drogowej lub jej zły stan techniczny
- niewystarczający dostęp do infrastruktury w zakresie edukacji i ochrony zdrowia
- zły stan techniczny budynków mieszkalnych
- słaby dostęp do obiektów usługowych i handlowych na terenie gminy
- niewystarczająca infrastruktura bezpieczeństwa na drogach (chodniki, ścieżki rowerowe)
- niska estetyka przestrzeni publicznych
- niewystarczający dostęp do urządzonych terenów zieleni miejskiej
- bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej
- słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna
- niewystarczające oświetlenie publiczne na terenie gminy
- niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych (ławki, mała architektura i in.)
- brak dostępu do nowoczesnych technologii (komputer, internet)
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- inne, proszę uzupełnić .....

4. Proszę wskazać najbardziej potrzebne Pani/Pana zdaniem projekty, które powinny zostać podjęte w ramach rewitalizacji (można wybrać maksymalnie 5 projektów):

- szkoleniowo-doradcze
- promowanie form samozatrudnienia
- zajęcia dodatkowe dla uczniów w szkołach
- włączenie osób starszych w realizowane projekty
- organizacja większej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
- poprawa stanu technicznego dróg, w tym wykonanie nawierzchni asfaltowych
- poprawa stanu technicznego budynków komunalnych i socjalnych
- budowa ścieżek rowerowych i chodników, wzdłuż ulicy .....
- nowe place zabaw, obiekty sportowe
- inne, proszę uzupełnić .....

5. Co w Pani / Pana opinii jest atutem Gminy?

.....
.....

6. Czego Pani /Pana zdaniem brakuje w Gminie? Co można zmienić?

.....
.....

7. Metryczka

- Płeć** kobieta mężczyzna
- Wykształcenie** wyższe średnie i policealne zawodowe podstawowe brak
- Wiek** poniżej 18 lat 19-30 lat 31-59 lat powyżej 60 lat
- Status zawodowy** uczeń/student pracujący prowadzący działalność gospodarczą
- bezrobotny emeryt/rencista

Załącznik nr 4 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego

Propozycja projektu rewitalizacyjnego
do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń

Nazwa projektu	
Wnioskodawca	Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu:
	Adres:
	Tel.: e-mail:
Miejsce realizacji projektu	Adres: Numer działki ewidencyjnej i obręb:
Zakres projektu	Krótki opis planowanych działań
Planowany termin realizacji	Rozpoczęcie: Zakończenie:
Szacowana wartość	..... zł
Proponowane źródła finansowania	Środki własne (w zł): Dotacja z UE (w zł): Inne, np. kredyt bankowy (w zł): Inne ..... (w zł)
Prognozowane rezultaty	Cel, który zostanie osiągnięty w wyniku realizacji projektu: Beneficjenci projektu:

Propozycja projektu rewitalizacyjnego
do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Wskaźniki rezultatu	Krótki opis materialnych i niematerialnych efektów realizacji projektu wraz z propozycją ich zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
------------------------	--

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych dla potrzeb związanych z opracowaniem Programu rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.)

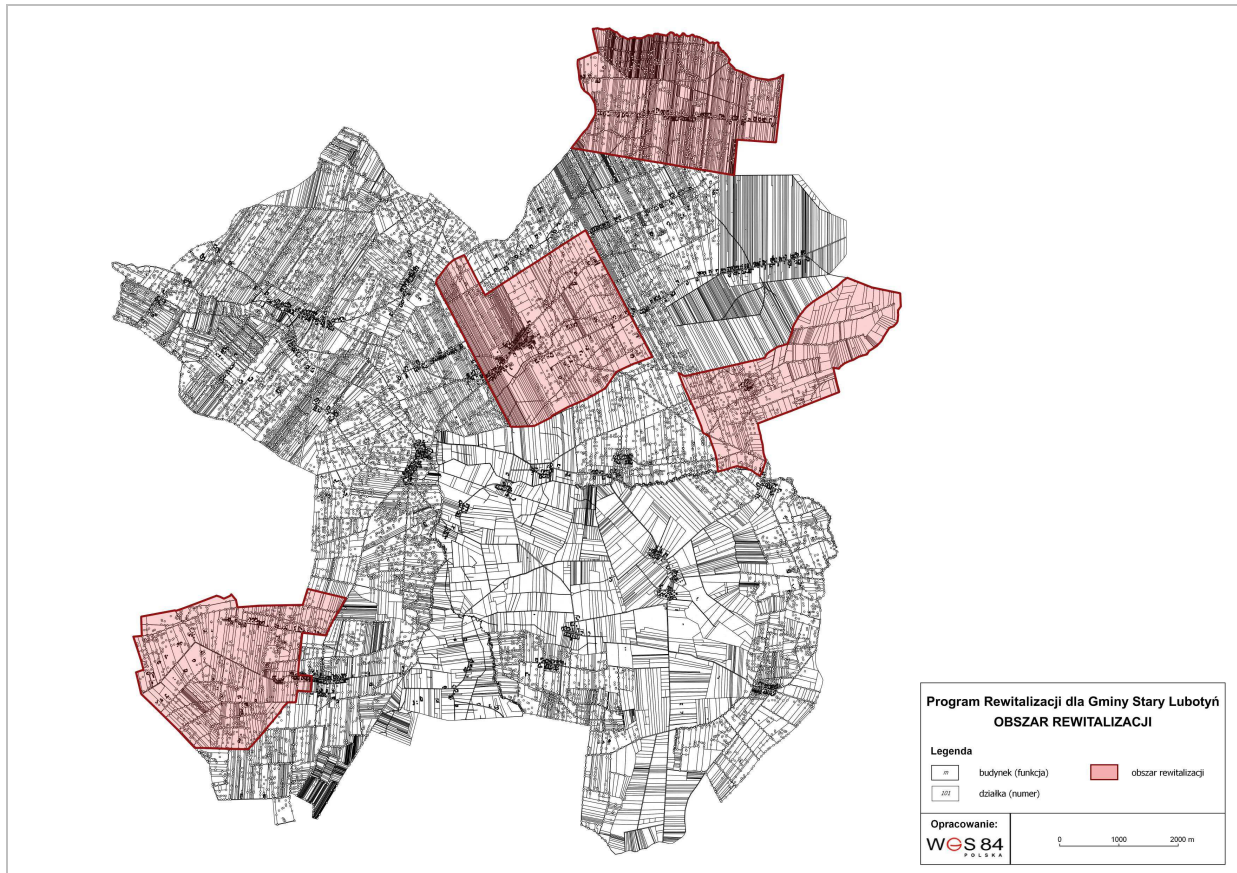
.....
Podpis

Niniejszą propozycję projektu rewitalizacyjnego do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń można dostarczyć **do dnia 30 października 2016 r.:**

- a) drogą elektroniczną na adres: gmina@lubotyń.pl lub srodowisko@wgs84.pl
- b) drogą pocztową lub osobiście do Urzędu Gminy, Stary Lubotyń 42.

Propozycja projektu rewitalizacyjnego
do ujęcia w Programie rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń

Załącznik nr 5 Granice obszarów rewitalizacji

Załącznik nr 6 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

URZĄD GMINY
STARY LUBOTYŃ

Wpłynęło
dnia 2016-12-01

Warszawa, dnia 28 listopada 2016 r.

Nr 1204 podpis

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE

WOOS-III.410.757.2016.ARM

Wójt Gminy Stary Lubotyń
07-303 Stary Lubotyń

W odpowiedzi na pismo z dnia 04.11.2016 r., znak: INW.041.3.2016.DW w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń, po zapoznaniu się z przedłożoną dokumentacją, stwierdzam co następuje.

Przedmiotowy projekt nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, ze zm.), wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż z analizy uwarunkowań, o których mowa w art. 49 ww. ustawy wynika, iż:

- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko,
- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000,
- przedmiotowy dokument nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Wśród podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienić należy:

1. Poprawa zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Integracja społeczna mieszkańców przez wspólne działania.
3. Rozbudowa Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II - Papieża Polaka w Starym Lubotynie.
4. Zagospodarowanie centrum miejscowości Stary Lubotyń.
5. Zagospodarowanie centrum miejscowości Koskowo.
6. Zagospodarowanie centrum miejscowości Gawki.
7. Remont kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Starym Lubotynie.
8. Remont kaplicy cmentarnej pw. św. Rocha w Starym Lubotynie.
9. Adaptacja terenów zalewowych wokół zbiornika w miejscowości Lubotyń Kolonia.
10. Edukacyjna ścieżka rowerowa.
11. Termomodernizacja komunalnych budynków mieszkalnych.
12. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej.

Przedmiotowy dokument zawiera m.in. diagnozę, obejmującą analizę negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Stary Lubotyń, a także sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne będą prowadzone w oparciu o wyznaczone cele rewitalizacji wynikające z przeprowadzonej diagnozy, ukierunkowane przede wszystkim na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk.

W przypadku wykonywania prac termomodernizacyjnych budynków, należy zweryfikować czy nie spowodują one zniszczenia siedlisk zwierząt w tym podlegających ochronie gatunkowej na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody oraz umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną. Wobec tego budynki przewidziane do modernizacji (m.in. poprzez docieplenie ścian zewnętrznych i stropodachów) powinny być poddawane inwentaryzacji ornitologicznej i chiropterologicznej, gdyż nie tylko strychy, stropodachy czy otwory wentylacyjne, ale także niewielkie, kilkucentymetrowej średnicy otwory czy szczeliny w budynkach mogą świadczyć o obecności kryjówek wykorzystywanych przez ptaki i nietoperze jako miejsca lęgowe czy schronienia. Taki sposób postępowania pozwoli praktycznie na wyeliminowanie ww. oddziaływań.

Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Warszawie
A. Wemw
Arkadiusz Michalski
Główny Specjalista

Otrzymują:
1) adresat
2) aa.

Załącznik nr 7 Pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY W WARSZAWIE

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO - EPIDEMIOLOGICZNA W WARSZAWIE

ul. Żelazna 79, 00-875 Warszawa, NIP: 527-020-98-30, REGON 000291799

Centrala: (022) 620 90 01/06; 654 79 21/24; Dyrektor: tel. (022) 620 37 19
www.wsse.waw.pl; e-mail: sekretariat@wsse.waw.pl

ZS.9022.2120.2016
PK

Wpłynęło dnia 2016 -11- 28

Warszawa 23 listopada 2016 r.

Nr 1145 podpis

Wójt Gminy Stary Lubotyń
Stary Lubotyń 42
07-303 Stary Lubotyń

Opinia sanitarna

Działając na podstawie art. 58 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, ze zm.) oraz art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 1412), po rozpatrzeniu wniosku Wójta Gminy Stary Lubotyń, z dnia 04.11.2016 r., dotyczącego odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu pn. „Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie

nie stwierdza

potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu pn. „Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń”.

Uzasadnienie

„Program rewitalizacji dla Gminy Stary Lubotyń” zawiera m.in. diagnozę stanu obecnego gminy, wybór obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizowanego, wizję obszaru po rewitalizacji, cele i kierunki działań rewitalizacyjnych, projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Działania zaplanowane w przedmiotowym opracowaniu mają charakter lokalny i będą realizowane na terenie obszaru mieszczącego się w granicach administracyjnych gminy Odrzywół, co jest warunkiem umożliwiającym odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Działania przedstawione w projekcie dokumentu nie spowodują znaczącego oddziaływania na środowisko; ukierunkowane są na dotrzymanie standardów środowiska, a ich realizacja ma przyczynić się do poprawy jego jakości.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie zajął w sprawie stanowisko jak na wstępie.

Uwaga:

Dokumentację pozostawiono w aktach WSSE.

ZASTĘPCA
PAŃSTWOWEGO WOJEWÓDZKIEGO
INSPEKTORA SANITARNEGO
w Warszawie

Kazimierz Rakocki

17. Spis załączników, tabel, wykresów i map

Spis załączników

Załącznik nr 1 Wyliczenie wartości wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	118
Załącznik nr 2 Wyliczenie wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym.....	120
Załącznik nr 3 Ankieta	121
Załącznik nr 4 Karta zgłoszenia propozycji projektu rewitalizacyjnego.....	123
Załącznik nr 5 Granice obszarów rewitalizacji	125
Załącznik nr 6 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	126
Załącznik nr 7 Pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie dotyczące odstąpienia od wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	129

Spis tabel

Tabela nr 1 Zestawienie wykorzystanych wskaźników.....	21
Tabela nr 2 Jednostki urbanistyczne Gminy Stary Lubotyń	31
Tabela nr 3 Wartości wskaźników syntetycznych Wp dla poszczególnych jednostek urbanistycznych	49
Tabela nr 4 Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	53
Tabela nr 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	54
Tabela nr 6 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym [Mg]	55
Tabela nr 7 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych, będących w stanie kryzysowym	56
Tabela nr 8 Liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w jednostkach urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	57
Tabela nr 9 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	61
Tabela nr 10 Wartości wskaźników syntetycznych w sferze społecznej (Wp), gospodarczej (Wp1), środowiskowej (Wp2), funkcjonalno-przestrzennej i technicznej (Wp3) dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	62
Tabela nr 11 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych	63
Tabela nr 12 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów rewitalizacji	64
Tabela nr 13 Harmonogram realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych	86

Tabela nr 14 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Lubotyń w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007-2013	94
Tabela nr 15 Indykatywne ramy finansowe.....	96
Tabela nr 16 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji	111
Tabela nr 17 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	118
Tabela nr 18 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną	119
Tabela nr 19 Wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	120
Tabela nr 20 Znormalizowane wartości wybranych wskaźników charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną dla jednostek urbanistycznych, znajdujących się w stanie kryzysowym	120

Spis wykresów

Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Stary Lubotyń w latach 1995-2016	29
Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy.....	29
Wykres nr 3 Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców Gminy.....	103
Wykres nr 4 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane przez mieszkańców Gminy	104

Spis map

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Stary Lubotyń.....	32
Mapa nr 2 Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych.....	34
Mapa nr 3 Struktura wiekowa osób bezrobotnych	36
Mapa nr 4 Poziom wykształcenia osób bezrobotnych.....	37
Mapa nr 5 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych.....	39
Mapa nr 6 Liczba osób zameldowanych w lokalach komunalnych.....	40
Mapa nr 7 Liczba popełnionych przestępstw w jednostkach urbanistycznych gminy	43
Mapa nr 8 Liczba osób podlegających procedurze niebieskiej karty w jednostkach urbanistycznych gminy	44
Mapa nr 9 Działalność organizacji pozarządowych.....	46
Mapa nr 10 Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r.....	47
Mapa nr 11 Liczba osób zapisanych do biblioteki gminnej.....	48
Mapa nr 12 Obszary w stanie kryzysowym na terenie Gminy Stary Lubotyń	51
Mapa nr 13 Obszary zdegradowane na terenie Gminy Stary Lubotyń	63
Mapa nr 14 Obszary rewitalizacji Gminy Stary Lubotyń	65